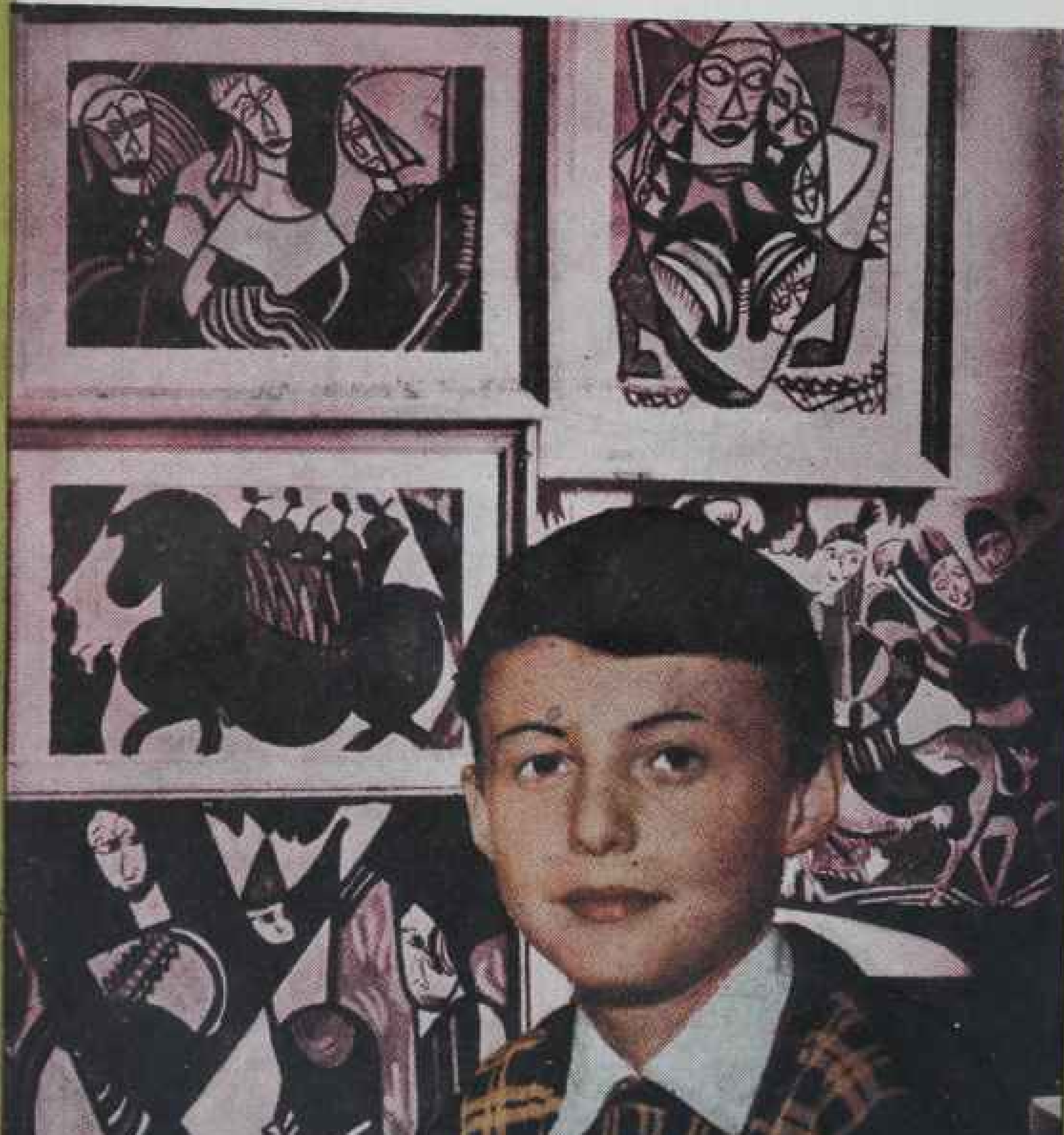
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

A K İ S

Haftalık Aktüalite Mecmuası

P. K. 582 — *Ankara*

Fiyatı: 60 kuruş

* *

AKİS Ortaklığı adına imtiyaz sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden:

Metin TOKER

* *

Bu nüshaya yazı yazanlar:

Metin TOKER — Fazıl Ahmet AYKAÇ — Mücahid TOPALAK — Doğan AKYÜREK — Orhan Remzi YÜREGİR — Dr. Esad EĞİLMEZ — Cenab YAKAR — Seyfi KURTBEK — Bedia ÇOBANOĞLU — Perihan PARLA — Nermin ABADAN — Turhan DİLLİGİL — Refika ESMER

Karikatür

AYHAN

Ressam:

İzzet ÇETİN — AYHAN

Fotoğrafi

Mehmet SÜRENKÖK — Turhan VANDEMİR

Klişe:

Kemal ONGAN

*

* *

Abone Şartları:

3 aylık (12 nüsha) : 6 lira

6 aylık (25 nüsha) : 12 lira

1 senelik (52 nüsha): 24 lira

* *

Dizildiği ve basıldığı yer

Güzel Sanatlar Matbaası

Kapak Resmimiz

HASAN KAPTAN

Büyük ressamların en küçüğü

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS Okuyucuları

AKİS, ilk çıktığı günden itibaren bütün memlekette bizim bile — ne yalan söyliyelim — tahmin etmediğimiz kadar büyük akisler yarattı. Bunun sebebini keşfetmek güç değildir. Memleket ciddi, fakat sıkmayan; siyasi, fakat taraf tutmayan bir mecmuaya hasretti.

AKİS'te bunu buldu.

Mecmua, bütün memleketle beraber politika muhitlerinde de muazzam bir alâkayla karşılandı. Bu muhit mensuplarının bir kısmı Atatürkün değiştirmek için onca emek ve gayret sarfettiği şarklı kafalarını muhafaza ettiklerinden kendi kendilerine ilk şu suali sordular:

"— Kimin adamı?"

Kimsenin adamı olmaksızın da, sadece okuyucuya sırt dayayarak da bir mecmuanın çıkarılabileceğini küflü beyinleri almıyordu.

Başka bir kısım politikacılar "tabu" bildikleri bazı şahıslara "tabu" muamelesinin yapılmadığını, kendi aralarında tenkid ettikleri hususları bizim, umumî efkâr önünde de pekâlâ konuştuğumuzu gördüklerinde, dehşetle parmaklarını ısırdılar.

'— Ne cesaret!" dediler.

Basının vazifesinin korkmadan ve yılmadan hakikatleri olduğu gibi aksettirmekten ibaret bulunduğunu, maddî menfaati ayağınızın ucuyla bir kenara iterseniz bu memlekette korkacak ve yılacak bir şeyin de mevcut olmadığını, Allaha şükür artık demokrasiyle idare edildiğimizi ürkek yürekleri anlamıyordu.

Diğer bir takım politikacı, partilerinin ve kendilerinin küçük menfaatini AKİS'i istismar yoluyla kollarlarsa hayırlı bir iş yapacaklarına inandılar ve ortada muhtelif rivayetler dolaştırmaya başladılar;

"— Demokrat Partinin lideri, partisi içinde sevmediği, kendisine rakip olacak şahsiyeleri AKİS'e vurduruyor!"

"— Demokrat Parti içinde bir hizip, baştakileri hırpalamak için AKİS'i âlet olarak kullanıyor!"

"— AKİS, Halk Partisinin organıdır!"

"— Halk Partisi içindeki, Genel İdare Kuruluna ve onun zihniyetine muhalif zümre AKİS'i.. destekliyor, finanse ediyor!"

"— AKİŞ, hükümete yakın bulunan çevrelerin fikirlerini gayrı resmî surette aksettireceğinden, sırf tarafsız edası takınmak için bazı oyunlar yapıyor!"

"— AKİS, bir takım zengin iş adamlarının hükümetle iyi geçinmek için kurdukları bir mecmuadır!"

Nihayet, bizi halkın nazarından düşürmek gayesini güdenler şunu söylediler:

"— Dr. Mukerrem Sarol, AKİS'in yazı ailesi arasındadır!"

Sayın Devlet Vekili bu iftirayı ZAFER'de yalanlamış bulunuyor.

ZAFER, 8 Temmuz perşembe günkü sayısında şu yazıyı yayınlamıştır:

Devlet Vekili Dr. Mukerrem Sarol'un AKİS mecmuası yazı ailesi arasında bulunduğuna dair son günlerde şehrimizde bazı söylentiler dolaşmaktadır. Kimlerin ve ne maksatla şayi ettiklerini bilemediğimiz bu söylentiler hakkında, kendisine müracaat eden bir arkadaşımıza, sayın Mukerrem Sarol aynen şunları söylemiştir:

"— Bu mecmua ile katiyen bir alâkam yoktur. Mecmua sahibi tarafından yapılan rica üzerine AKİS'e bir defa, turizm mevzuu ile ilgili bir makale yazdım, hepsi bundan ibaret.

Gene bu sütunlarda, defalarca belirttigimiz bir hakikati yeniden tekrarlayalım:

AKİS, tamamiyle tarafsızdır. Dr. Mukerrem Sarol'un bir defa yazı yazmasiyle AKİS "Mukerrem Sarol'un mecmuası" olmaz. Tırnak içinde bulunan cümlenin, hayatını sadece satışından temin etmeye azimli bir mecmua i ç i n ne büyük darbe olduğunu Dr. Mukerrem Sarol'un hakikaten sahibi bulunduğu "Türk Sesi" gazetesinin gülünç satışı, ispat etmek için ortadadır.

AKİS'e, fikri memlekette bir temayüle tekabül eden veya bir kıymet taşıyan herkes, daima yazı yazabilir. Biz, Dr. Mukerrem Sarol'dan bunun için makale rica ettik.

Aynı şekilde Fatin Rüştü Zorlu, Fethi Çelikbaş gibi hükümet mensupları, Hikmet Bayur gibi müstakiller, Cemil Said Barlas, Server Somuncuoğlu (yazdığı sırada), Ahmet Şükrü Esmer, Namık Zeki Aral gibi Muhalefet Partisi ileri gelen ve taraftarları, Dr. Muhlis Ete. Samed Ağaoğlu, Seyfi Kurtbek, Avni Başman gibi Demokrat Parti hükümetlerinin eski vekilleri hep AKİS'e ricamız üzerine yazı verdiler.

Dr. Mukerrem Sarol bizim nazarımızda nihayet yukarda isimlerini saydığımız şahsiyetlerden bîridir ve sadece o kadardır.

Umumi efkâr da bunu böylece bilmelidir..

Saygılarımızla

A K İ S

Demokrasi

Kanunlar yürürken

Seçimlerden bu yana Cumhuriyet gazetesi ye onun başında bulunan Nadir Nadiyi. "Demokrat Partiyi tutmak" ile itham edenler çıkmıştır. Fakat hiç kimse gazeteyi ve muharriri "Muhalefeti desteklemek" ile suçlandırmamıştır (D, P. içinde dahi...)

Seçimlerden o yana ve bu yana Vatan gazetesinin ve onun başında bulunan Ahmed Emin Yalman'ın Demokrat Partinin tarafını iltizam ettiği görülmüştür. Fakat hiç kimse gazeteyi ve muharriri "Muhalefet yapıyor" bulmamıştır (D. P. içinde dahi...)

O kadar ki Nadir Nadi "Müştakil" sıfatiyle Demokrat Partinin, İstanbul listesinden adaylığını koymuş, Ahmed Emin Yalman seçimlerin arefesinde — reylerin gizliliği prensibine rağmen — Demokrat Partiye rey vereceğini bir başmakale halinde umumi efkâra ilân etmiştir.

Nadir Nadi ve Ahmed Emin Yalman iktidarın hazırladığı son kanunlan ve onların ifade ettiği zihniyeti asla tasvip etmediklerini — temkin ve itidalin en son haddile de olsa — yazmışlardır.

Daha da iyisi var: Bizzat Demokrat Partinin en sivri şahsiyetlerinden Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu veya Samed Ağaoğlu, D. P. Meclis Grupunun en kıymetli elemanlarından Turan Güneş, İhsan Aktürel veya İsmail Hakkı Akyüz muhalefetlerini — bu kanunlara muhalefetlerini — nizalariyle veya sözleriyle ifade etmişlerdir.

Her işte Cumhuriyet Halk Partisinin ve "İsmet Paşa"' nın parmağını aramak fena değil... Fakat Nadir Nadinin ve Ahmed Emin Yalmanın yazılarında, Fevzi Lûtfi Karaosmanoğlu ve Samed Ağaoğlunun sözlerinde, Turan Güneşin, İhsan Aktürelin ve İsmail Hakkı Akyüzün muhalefetlerinde, nihayet bu memlekette demokrasiyi samimiyetle arzulayip herhangi bir gizli maksat gütmeyen kimselerin o kadar fazla yükselmek imkânını bulamayan itirazlarında "parmak" arayacak yerde "acaba hakîkaten gazaba mı geldik" diye "yakınlar" ın erişemiyeçekleri bir mahalde şöyle bir düşünmek daha kolay değil midir?

Halbuki yolda, ilk gördüğünüz vatandaşı çeviriniz ve memurlardan, heyeti umumiyesiyle memnun olup olmadığını "sorunuz.

Bizzat memur dahi olsa, size dert yanacaktır.'

Memurluk müesseses'nin, devlet mekanizmasının ıslahım kim elzem görmez?

O halde itiraz neye? İtiraz bu gayeyi değildir. İtiraz evvelâ hedefe varmak için tutulan yola, ondan sonra zahirî hedefin arkasında gizli maksadadır.

ün, Meclisin kapanacağı gündü Bir takım şahıslara başka şahısları bugünden yarına vazifeden uzaklaştırmak selâhyetini tanıyan ve o ikinci şahıslardan herhangi bîr yere herhangi bir itirazda bulunmak hakkını alan kanunun müzakeresi yapılıyordu.

Talihsizlik! Kanunu Demokrat Parti adına (fiilen) teklif ve onu Meclis kürsüsünden Demokrat Parti adına

Partilerinden Kuvvetli Liderler

METİN TOKER

Kabil olsaydı da milyonlarla Türke, yüzbinlerle Demokrat Partiliye ve yüzlerle Demokrat mebusa söyle bir sual sorulabilseydi:

"— Demokrat Parti denilince, hatırınıza ilk gelen nedir?"

İnanabilirsiniz; cevap şu olurdu:

"— Adnan Menderes!"

Kabil olsaydı da milyonlarla Türke, yüzbinlerle Halk Partiliye ve bir avuç Halkçı mebusa şöyle bir sual sorulabilseydi:

"— Cumhuriyet Halk Partisi denilince, hatırınıza ilk gelen nedir?"

Gene inanabilirsiniz; cevap şu olurdu:

"— İsmet İnönü!"

Bu, genç demokrasilerin hastalığıdır ve rejim meseleleri bahsinde çektiğimiz — ıstırap demiyelim ama — sıkıntıların, üzüntülerin ve şah di olduğumuz tadsız hâdiselerin kaynağıdır.

Türkiyede liderler, partilerinden kuvvetli bulunuyorlar.

Demokrasiye uzun asırlar evvel kavuşmuş memleketlerdeki siyasi partilere göz atanlar bu partilerin başında iki çeşit lider göreceklerdir: ezici şahsiyete sahip liderler — Zayıf şahsiyete sahip liderler. Birincilerin en güzel misali, İngilterede Muhafazakâr Partinin başında bulunan Sir Winston Churchill'dir. Ikincilere misali, Fransada arayabillir ve meselâ Sosyalist partinin başında Daniel Mayer veya Guy Mollet'yi gösterebilirsiniz.

Sir Winston Churchill ezici şahsiyete sahip bir politikaçıdır, ama şahsiyetinin ezdiği başka şahsiyetlerdir; yoksa, asla Muhafazakâr Parti değil! Muhafazakâr Parti, lider olarak daima çok kuvvetli şahısları seçmiştir. Bu şahıslar, partinin sevki idaresini, tıpkı bugün, Sir Winston'un yaptığı gibi, demirden bir elle yürütmüşlerdir. Bizzat Churchill 'in hâtıralarını karıştınınız, Chamberlain'ın "Parti içindeki diktatorya" sından ne kadar acı şekilde dert yandığını görürsünüz. Chamberlain'dan evvel de Baldwin Muhafazakâr Partiyi aynı sıkı disiplini kurarak idare etmiştir.

Fakat İngilterede ne Baldwin, ne Chamberlain, ne Churchill partilerinden daha kuvvetli olabilmişlerdir. Partilerinin içinde, Evet! Fakat partilerinin üstüne, tepesine çıkamamışlar; milyonlarca insan için partileri şahıslariyle karışmamıştır.

Kuvvetli liderlerin mi, yoksa zayıf liderlerin mi partilerine ve o yoldan memleketlerine daha faydalı oldukları münakaşa edilebilir. Bu, her şeyden evvel bahis mevzuu partilerin ve memleketlerin bünyeleriyle alâkalı bir husustur. Tarihîn gösterdiği, kuvvetli ve dirayeti liderlerin politika savaşlarında partilerini daha kolaylıkla zafere götürdükleri; kuvvetli ve dirayetsiz liderlerin ise hezimet âmili olduklarıdır.

Fakat demokratik hayatları eski memleketlerde hakikî kuvvet, daima bir programa, ananeye ve fikre dayanan partilerdir, liderler onun kuvvetinden istifade ederler, partiler onların şahıslariyle beka bulmazlar.

Bizde durumun ne kadar başka olduğunu görüp anlamak için Celâl Bayarla Adnan Menderesin Demokrat Partiden, İsmet İnönünün Halk Partisinden ayrılmaları halinde bu partilerin ne vaziyete düşeceğin gözönüne getirmek kâfidir. Celâl Bayar ve Adnan Menderessiz bir Demokrat Parti, İsmet İnönüsüz bir Halk Partisi sebebi hikmetleri kalmamış, boş, cansız kalıplardan başka şey ifade etmez. Bu şahıslar o partilerin sembolüdürler. Bir büyük ihtilâf takdirinde hakikî Demokrat Parti — adı ne olursa olsun — Celâl Bayar ve Adnan Menderesin içinde bulunacağı parti, hakikî Halk Partisi - adı gene ne ohırsa olsun — İsmet İnönünün içinde bulunacağı parti olacaktır.

İhtimal ki bu, o partilerin o şahıslarla beraber başlamış olması, o şahısların hüviyetini iktisap etmesi kurucularının şahsiyetlerinin hakikî program mahiyetini taşımasındandır. ihtimal ki onlar siyasî hayattan çekildiklerinde, partiler, garplı mânada hayatiyet kazanacak, liderler şef olmaktan çıkarak liderlik mücadele ile ulaşılan bir mevki haline gelecektir. O zaman politika bir takım insanların birbirleriyle şahsî münasebetleri, asap sistemleri, hazım cihazları ile alâkalı olmaktan kurtularak, rasyonel temelleri üzerine oturacaktır.

(fiilen) müdafaa eden Sebati Ataman (Zonguldak — C. H. P., sene 1950; Zonguldak — D. P,, sene 1954) oldu. Allahtan ki hatip, bir ara "hayatta bulunsaydı Cervantes'e mevzu verecek" kimselerden dem vurdu ve bu kanunun Don Kişotunun kim olduğu böylece anlaşıldı.

Kanun teklifini Pertev Arat (İzmir — D. P.), Sebati Ataman (Zonguldak . halen D.P.), Nusret Kirişçioğlu (Zonguldak — D.P.) ve Selâmı Dinçer (Kocaeli — (D.P.) yapmışlardı.

Dördünün de memurlardan şikâyeti büyüktü. Aralarından konuşanlar oldu ve onların konuşmalarından kanunun sebebi hikmeti anlaşıldı. Hepsi "şahsî tecrübe" lerine dayanarak konuşuyorlardı.

Sebati Ataman, valilik zamanından misaller verdi. Maiyetindeki memurların Halk Partisini tuttuklarını, bir takım vatandaşı "git, sen demokratsın" diye kovduklarını, onların işini yapmadıklarım anlattı. Unuttuğu, o zaman kendisinin de bir "C. H. P. li vali" bulunduğunu, o kadar ki C. H. P. listesinden aday gösterilip kazanır gibi olduğunu söylemekten ibaret kaldı. Bu hususu hatırlatsaydı, Meclis, Sebati Atamanın maiyetindeki küçük, zavallı memurların "Sebati Atamana yaranmak" için Halkçı göründükleri ihtimalini gözden uzak tutmazdı.

Fakat Sebati Ataman unuttu.

Belki de "kırmızı plâkalı arabaya giden yol" un bu nevi dalgınlıklardan geçtiğini, bir kaç ay evvel görmüştü.

Memurluktan geldiği halde memurların, memurken C. H. P.'den namzetliğini koyduğu halde memurken C. H. P.'den namzetliğini koyanların "günah" l a r ı n ı birer birer saydı döktü. O kadar da çok misal veriyordu ki...

Sayıştay Başkanlığından gelen Mümtaz Tarhan da, memurların aleyhinde bulunmuştu.

Pertev Arat da bulundu.

Zaten, hazırladıkları tasarının mucip sebeplerini şöyle anlatıyorlardı:

Uzun yılların biriktirip getirdiği kırtasiyecilik itiyatlarının âmme hizmetlerinin qörülmesinde iras ettiği zararları bertaraf etmek için bu hizmeti ifa edenlerin zihniyetlerinde bir tebeddül yaratabilecek yeni kanun tesislerine ihtiyaç vardır.

Memur statümüzü ihdas ettiği rehavet neticesi memuru atalete sevkeden kaideleri yerine halka hizmet duygusunu yaratacak ve memurlarımızı doğru çalışma yoluna getirebilecek bir hükmün aynı tumanda bu sakim itiyadı bertaraf edecek terbiyetkâr tesirler hâsıl edeceğine de şüphe edilemez.

Bir takım hükümler silsilesinin yarattığı bürokrasiyi kaldırmak ve her ne suretle olursa olsun Devlete yararlı olmıyan unsurları bertaraf etmek hükümler için tatbikı zaruri bir vazife olmalıdır.

Kağıt üzerine tesbit edilen vasıflaların yanında memur haleti ruhiyesinde halka müteveccih hizmet anlayışını ve şahsî ahlâk üstünlüğünü de tesise hizmet edecek hüküm ve müeyyidelere de ihtiyaç vardır.

Dr. Behçet Uz
C. *H.P. lileri tasfiye edecek*

Bu suretle, bekledikleri "terbiyetkâr" tesirleri zaten saklamıyorlardı.

Fakat "terbiyetkâr" tesirler, Meclisten evvel, tasarının görüşüldüğü muvakkat encümende itirazlara yol açmış, encümendeki demokrat mebuslardan Kemal özçoban (Afyon), A. Eryurt (Erzurum), Turan Güneş (Kocaeli), İzzet Akçal (Rize) imzalarının üstüne "söz haklarının mahfuz bulunduğu" şerhini koymayı unutmamışlardır.

Mümtaz Tarhan
Memurları sevmiyen eski memur

Muhalefet, hiç bir kazanma şansı olmadığı halde, tasarının kanunlaşmasına mâni olmaya çalışıyordu. Teklif, itirazlara rağmen, muvakkat encümenden geçtiğine ve muhalif kalan D. P. li mebusların ağzım "parti prestiji" kapadığına, bizzat Başvekil de tasarıyı müdafaa ettiğine göre böyle bir şans hakikaten mevcut değildi.

İki eğlenceli hâdise oldu (Sebati Atamanın konuşması hariç);

1 — C. H. P. adına Nüvit Yetkin tasarıyı tenkid etti. Başvekil cevap vermek üzere kürsüye geliyordu ki, müzakereleri başından itibaren takip eden İsmet İnönü kalktı ve bir lider kürsüye gelmişken, öteki çıktı. Adnan Menderes kürsünün kenarından, giden "meslektaş" ına müstehzi bir selâm verdi, ama kızdığı da belli oldu.

Nitekim lâfa şöyle başladı:

"Tasarıyı bir istibdat kanunu gibi göstermek isteyen bu sırça köşk sakinleri köşklerine ağırca taşlar atılabileceği ihtimalini unutmasınlar. Esasen Genel Başkanları da bu taşların altında ezilmemek, yıkılmamak için huzurunuzu terketmiş bulunuyor."

Sonra, mancınığını kurup bahsettiği taşları attı.

Ama, doğrusu istenilirse, bunlar hep evvelce atılmış taşlardı ve hepsi şuna çıkıyordu:

"Sanki siz, daha mı iyi yaptınız?"

Başvekil Menderes tasarı kanunlaşınca "dalâlete kapılmış bazı memurların doğru yolu bulacağı" ümidini izhar ederek, kendisinin de "terbiyetkâr tesir" bekleyenlerden olduğunu açıkladı.

Ancak, "dalâlete kapılmış" kimdir? Siyasete karışarak birer siyasî partiden namzetliklerini koyan Sivas valisi ile Ankara vali muavini mi? Sadece Parti olarak Halk Partisini seçen Sivas Valisi mi? Sadece, Parti olarak Demokrat Partiyi seçen Ankara Vali Muavini mi? (Bu son ihtimale niçin gülüyorsunuz?)

Başvekil, bu hususta bir şey söylemedi.

2 — İki numaralı C. H. P, sözcüsü Sırrı Atalay konuşuyordu. İyi hazırlanmış olduğu belliydi. Şivesinin kötülüğüne rağmen alâka uyandırıcı şeyler söylüyor, demokrat mebuslardan sinirli olanları kızdırıyordu. Sözünü kesiyorlardı. Fakat o, büyük bir sabırla sükûnetin avdetini bekliyor, sonra devam ediyordu.

Bir ara lâf attılar:

"— Bunları paşa babandan mı öğrendin?"

Sırrı Atalay, Demokrat sıralara şöyle bir göz attı:

"— Aranızda paşa babanın elini öpenler çok.. Ama ben öpmedim. Bunu gidin, onlara sorun!"

Sıra kapaklarının gürültüleri yükseldi.

Eğer Sinan Tekelioğlu olmasaydı, eğer onu destekleyen Osman Şevki Çiçekdağ bulunmasaydı celsenin "müfrid kahraman"ları başkaları olacaktı

Sinan Tekelioğlu (idam mahkûmlarına daha ağır ceza verilmesini Meclis kürsüsünden talep eden adam), kanunun hâkimlere de teşmilini istedi. Tıpkı Sebati Ataman gibi o da şahsi hâtıralarını nakletti; anlaşıldı ki Sinan Tekelioğlunun hâkimlerden canı pek yanıktır. Teklifi şuydu:

"— Maaşları 60 liradan yukarı olan hâkimler de, Adliye Vekili tarafından kollarından tutulup, kapı dışarı edilebilsinler."

Bu teklif, derhal, pek çok taraftar buldu. O istikamette kuvvetli — ve tehlikeli — bir cereyanın başladığı görülüyordu. Kraldan ziyade kralcılar, tasarı sahiplerinin de ilerisine geçmek istiyorlardı. Müzakerelerin kızıştığı bir sırada, Hikmet Bayur kürsüye geldi ve hükümetin bu husustaki noktai nazarına sordu. Halbuki hükümet, komisyondaki görüşmeler sırasında böyle bir teşmile taraftar olmadığını açıklamıştı.

Kabineye ayrılan yerde Adliye Vekili Osman Şevki Çicekdağın Fuad Köprülüyle istişarede bulunduğu görüldü. Çiçekdağ kürsüye geldi ve:

"— Takdir, Yüksek Heyetindir" dedi.

Meclisin içinde bulunduğu havada, bu, üstü örtülü şekilde "taraftarız" demekti.

Müzakereleri yukardan, hoparlörle tak p eden Başvekil Adnan Menderes, derhal aşağı indi ve bir defa daha konuşmak zorunda kaldı.

"Adliye Vekili arkadaşım her ne kadar takdir Yüksek Heyetindir" demisse de, hükümetin noktai nazarı bunun doğru olmayacağı merkezindeydi.

Meclisteki hava değişti, Sinan Tekelioglunun teklifi reye konduğunda kabine azasının, Osman Şevki Çiçekdağ hariç aksi istikamette rey kullandığı görüldü Teklif kabul olunmadı.

Ama bu suretle anlaşıldı ki vekillerinden bazıları Başvekilin de önündedirler.

Kanun yürürlüğe girmiş bulunuyor. Vekiller, begenmedikleri adamı itiraz kabul etmez şekilde işinden çıkarabileceklerdir. Sadece, vekâletlerindekileri değil... Meselâ bir Maarif Vekili bir ordinaryüs profesörü sorgusuz, sualsiz re'sen kürsüsünden edebilecektir. Bir üniversite rektörünün, bırakırız rektörlüğü, profesörlük sıfat ı — daha doğrusu vazifesi — derhal alınabilecektir.

Bu hakkı, demokrat hükümet gelişi güzel kullanmaz deniliyor. Meselâ Celâl Yardımcının, bir profesörün Halk Partisine sempati beslediğini duyar duymaz o profesörün cübbesini çekip alıvermesine ihtimal olmıyacağı belirtiliyor.

Fakat düşünülmüyor ki bir devre sonra Cumhuriyet Halk Partisi iktidara gelebilir ve onların Maarif Vekili Celâl Yardımcı gibi "tolerans" sahibi olmayabilir!

Yazık olmaz mı, üniversitede — sayıları az da bulunsa — Demokrat Partiye sempati duyan profesörlere!

Kanunun tatbikinde karşılaşılacak tek müşkül bu değildir, Tabî durum, vekâletten vekâlete değişmektedir. Fakat bilhassa Sağlık Vekâletinne tasfiyenin kim tarafından başlatılacağı pek bilinmemektedir.

Malûm olduğu üzere bu vekâletin Vekili Dr. Behçet Uz'dur. Dr. Behçet Uz, bir C. H. P. kabinesinde de aynı sandalyeyi işgal ediyordu.

Bu suretle Türkiye Büyük Millet Meclisi 1 Kasıma kadar sürecek yaz tatiline girmeden evvel Demokrasimizle sıkı sıkıya alâkalı üç kanunu çıkarmış oluyor. Bunlardan birincisi, bizzat Demokrat Parti icinde şiddetli muhalefete yol açan Seçim Kanunu tadilâtı; ikincisi, aynı tepkiyi uyandıran Kırşehir ilçesi kanunu; üçüncüsü de, doğumunun hikâyesini yukarda okuduğunuz memurlar kanunudur.

Şimdi Ankara boşaldı. İşi bitenler, yazlığa gittiler. Başvekil Menderesin de, yakında ist rahat etmek üzere başkentten ayrılacağı bildiriliyor.

Ahmed Emin Yalmana göre son kanunlar "iktidara kan kusturan muhalefetin, demokrat liderlerin asapları üzerinde yaptığı tahripkâr tesirler"in bir neticesidir.

Elbette ki pek çok yorulduğunu gayet iyi bildiğimiz Adnan Menderesin asabı üzerindeki bu tahripkâr tesirlerin biran evvel kaybolmasını canı gönülden temenni ederiz.

Ama bilmediğimiz, sinir sistemleri ile alâkası bu derece yalan olan bir rejime hangi İsmin verilmesi gerektiği

ÜÇ İDDİA

D. P. — Mazidir!
G. M. P. — Haldir!
C. H. P. — İstikbaldir!

dir.

Tabii, Ahmed Emin Yalmanın teşhisi doğru ise...

Partiler

D. P. de yumruk döğüşü

Böyle bir sıfat resmen bulunmamakla beraber Demokrat Partinin fiilen Genel Başkan Vekili olan Prof. Fuad Köprülü kürsüye çıktı ve:

"— Arkadaşlar, dedi, Demokrat Parti içinde siyasî ahlâkı artık hâkim kılacağız..."

Dikkatli dinleyiciler — daha sonra, Zafer gazetesin n dikkatli okuyucuları — bu "artık" kelimesi üzerinde durdular.

Hâdise Ankarada, Gar gazinosunda cereyan ediyordu. Demokrat Partinin Ankara il kongresi bir. gün evvel ora. da toplanmış ve toplantının sonunda delegeler döğüş etmişlerdi. Bundan daha vahimi, içlerinden bazıları "Biz, icap ederse Genel İdare Kurulunu da devirmesini biliriz" tarzında, dağa çıkanların ağzına yakışan lâflar etmişlerdi.

Ertesi gün Fuad Köprülü bu gibilere, ilk resini ihtarı veriyordu. Bunun, Büyük kongre arefesinde tesirsiz kalmıyacağı Parti yüksek kademelerince umulmaktadır,

Delegeleri yumruk yumruğa getiren, bir anlık infial değildir. Bu, uzun zamandan beri devam eden bir "dahili muharebe" nin, yüreklerde biriken kin ve infialin mukadder neticesidir.

Hikâye eskidir ve şöyle başlar:

Çiçekdağ — Benderlioğlu

Bize muhaliflere: İhraç!

Mukerrem Sarol Ankara Kongresinde

Başvekilin kulağı

Necmi İnanç Demokrat Parti Ankara ü idare kurulunun başına seçildiği gün, karşısında bir klik,bir hizip buldu. Bu, Osman Şevki Çiçekdağ — Atıf Benderlioğlu "tândem" inin grupuydu. Necmi İnancın müttefiki ise Zafer Gökçer idi. Dört kişi ve taraftarları arasında amansız bir mücadele başladı.

İki tarafın da elinde bir takım kozlar vardı. Osman Şevki Çiçekdağ vekildi, Atıf Benderlioğlu Genel İdare Kurulu üyesi... Bu bakımdan lidere yakınlıkları, temas imkânları, telkin sahaları mevcuttu. Mütemadiyen rakiplerinin aleyhinde işliyorlardı.

Buna mukabil teşkilât Necmi İnancı ve Zafer Gökçeri tutuyordu. Necmi İnanç gençti, gurursuzdu, herkese iyi muamele ediyor, gönül almasını biliyordu. Küçük kademeler kendisini seviyordu. Zaten reisliğe getirilmesi de böyle olmuştu.

Taraflar arasındaki mücadele genişleye genişleye öyle bir hal aldı ki hiziplerin üstünde Parti için bir tehlike manzarası arzetmeye başladı. Parti dahilindeki "rakipler"in kazanması uğrunda karşı partinin zaferine çalışacaklar çoktu.

Durum böyle o l u n c a , işe genel idare kurulu müdahale etti. Seçimler yaklaşıyordu, bunların Ankarada kazanılmasının manevi kıymet ve ehemmiyeti de vardı. Yoklamalar mühimdi. Bunların neticesi, seçimlere mutlaka tesir edecekti.

Hiziplerden birinin genel kurulda söz sahibi temsilcisi bulunması, genel kurulu o tarafa meylettiriyordu. Atıf Benderlioğlu ve Osman Şevki Çiçekdağın istediği, rakipleri Partiden kovdurmak, bu suretle rahat etmekti..

O sırada Adnan Menderes, dirayetli bir parti lideri olarak kendini gösterdi. Yoklamalarda her iki tarafın da kazanma şansı vardı. Bunlardan biri, niçin feda edilmeliydi? Atıf Benderlioğlu — Osman Şevki Çiçekdağ seçmen nazarında, tarafların en sempatiği olmaktan çok uzaktı.

İl idare kurulu dağıtıldı, İş Bankasının Umum Müdürü Üzeyir Avunduk kurulan muvakkat heyetin başkanlığına getirildi, yaraya bir pansıman vuruldu. Fakat, içten içe işlemekte devam ediyordu. Yoklamada hizpler kendini belli etti; "karşı taraf" a rey vermemekte ısrar edenler çıktı. Hattâ seçimler sırasında listelerden adam silenler, karma listeler yapanlar hep bu hiziplerdendi.

Seçimler bitti, Demokrat Parti ye onun namzetleri kazandılar. Necmi İnanç gurupu rey sayışma göre listenin ortalarında, ötekiler aşağılarındaydı. Adnan Menderesin tahmini çıkmıştı.

Fakat savaş bitmemişti. İl kongresi ve Büyük kongreye gidecek delegeler meselesi vardı. Her ki taraf da kendi adamlarını sokmak istiyordu. Atıf Benderlioğlu — Osman Şevki Çiçekdağ Haysiyet Divanından karar almaksızın yoklamalarda kendi aleyhlerinde rey kullanmış 27 partiliyi (38 diye de rivayet çıktı) partiden ihraç ettirmeğe muvaffak oldular. İhraç muamelesi, il kongresinin hemen arefesinde yapıldı.

Seçimler bir nevi savaştı Savaşlarda muvakkat olmak şartiyle iş başındakilere, binlikleri idare edenlere olağanüstü haklar tanınabilir. Normal

yolun fazla uzun sürdüğü hallerde, kestirmeden gidilebilir. Bu bakımdan seçimler içinde, zararlı bir takım kimselerin, muamele seçimlerden sonra Haysiyet Divanı tarafından bir gözden geçirilmek kaydiyle partiden ihracına tevessül olunabilir. Fakat seçimlerden bu kadar sonra ve üstelik iki şahsa rey vermedi diye bir takım kimseleri rey ve söz hakkından mahrum etmek tehlikeli bir temayül olarak gözüküyordu.

İşte Ankara Mebusu Dağistan Binerbay il kongresinin ilk günü bu meseleyi, hem de sözünü esirgemeksizin ortaya atıverince Gar gazinosu karıştı. Kongreyi — galiba Başvekil namına, yahut ona nakletmek üzere — Devlet Vekili Dr. Mükerrem Sarol da takip ediyordu. Bu, karışıklığın yumruğa inkılâbını önleyemedi ve delegeler anide birbirlerine girdiler. Kenkenlerini bizzat Adliye Vekili Osman Şevki Çiçekdağ önlemeye çalıştı.

Kavga yatıştı ama, kongreye devam imkânı da bulunamadı.

O gece Ankara Palasın kapısı önünde kırmızı renkte 002 ve 004 plâka sayılı otomobiller duruyordu. Bunlardan ilki Başvekâlete, ikincisi Adliye Vekâletine aittir. Arabalar geç vakte kadar orada kaldı.

Ertesi gün işler daha sakin geçti. Fuad Köprülünün "artık" lı ve "siyasî ahlâk" lı nutku akisler uyandırdı, yeni idare heyetine de daha ziyade Benderloğlu . Çiçekdağ grupunun adamları seçildi.

Ama mücadele devam ediyor. Hem, memlekete dinamik ruh getiren bir partiye yakışır dinamizm içinde... Bunun, Ekimde toplanması düşünülen Büyük Kongreye kadar böyle devam edeceği ve o kongrenin son derece hararetli geçeceği anlaşılıyor.

Mamafih Demokrat Parti kongresinin asıl hayasını başka bir toplantı verecektir: Temmuz sonundaki C. H. P. kurultayı!

C. H. P. de kör döğüşü

Cumhuriyet Halk Partisi içinde bir müddettir faaliyette bulunan ve kendisine "Islahat Komitesi" diye isim takılan komisyonun Başkanı Faik Ahmet Barutçu'nun Halkçı" gazetesinde bir beyanatı çıkınca, Nihad Erimin iyi vaziyette olmadığı anlaşıldı 1950 ile 1954 arasında C. H. P.'nin içinde Nihad Erim bir kutubu teşkil ettiyse, Faik Ahmet Barutçu öteki kutubu eşkil etmiştir. Üstelik aralarındaki ayrılık meselâ Nihad Erim ile Kasım Gülek arasında olduğu gibi şahsî de değildir, tamamiyle fikrîdir.

Faik Ahmet Barutçu'nun kanaatlerine — ve dolayısiyle zihniyetine — Halkçı gazetesinde pek sık ve pek tehalükle yer verilmediği bilindiği için bu sefer eski C. H. P. Meclis Grupu Reis Vekilinin sözlerinin büyük başlıklarla neşri ancak Nihad Erimin menfaati göz önünde tutulunca bir mâna ifade edebilirdi.

Hakikaten Faik Ahmed Barutçunun bu beyanatı bir tekziptir ve iki şey tekzip edilmektedir:

1 — Partinin kendi kendini feshinin bahis mevzuu olduğu,

2 — Komisyonda Ulus gazetesinin görüşüldüğü.

Halbuki pekâlâ bilinmektedir ki bu iki mesele halen Cumhuriyet Halk Partisinin karşı karsıya bulunduğu en mühim iki meseledir.

Faik Ahmet Barutçu'nun riyaset ettiği komisyon, "seçimlerin neticesiyle bugünkü şartlar karşısında parti teşkilât ve çalışmalarına verilmesi gereken yeni istikamet ve alınması lüzumlu tedbirler hakkında son Parti Meclisinde belirtilen arzuya uygun olarak kurultaya sunulacak teklifleri hazırlamakta" dır. Bu tekliflerden Cemil Sait Barlasa ait olanı ise, Cumhuriyet Halk Partisinin, tarihi vazifesini tamamlamış bulunması dolayısıyle kendi kendini feshetmesi ve yerine ismi başka, programı başka, tüzüğü başka yeni bir teşekkülün kurulmasıdır. Cemil Said Barlas bunu hiçbir vakit saklamamıştır.

Temayül şudur: Cumhuriyet Halk Partisi ağır bir borcun altındadır. Eğer, iktidar tarafından elinden nesi var, nesi yok alınması neticesi düşürüldüğü fakrü zaruret dolayısiyle bu borcu ödeyemez ve kendi kendini feshederse bu iki bakımdan faydalı olur: Hem umumî efkâr önünde Demokrat Partiye bir leke daha sürülür, hem de seçimlerde zararı çok görülmüş olan ve milletin bir kısmında hakikaten acı hâtıralar uyandırmış bulunan Halk Partisi isminden, onun altı okundan kurtulunur. Bu temayülde olanlar Cumhuriyet Halk Partisi ismini taşıyan bir partinin Türkiyede asla seçim kazanamayacağı kanaatindedirler.

Bunlardan biri, bize şöyle demiştir:

"— Köye gidiyoruz, karşı taraf köylüye bizim, bir vakitler ambarlarından zorla buğday almış, öküzünü satıp mektebe yatırmış Halk Partililer olduğumuzu söylüyor.

Şehire gidiyoruz, karşı taraf gene bizim bir vakitler basmayı, şekeri, gazı ortadan kaldıran, varlık vergisini toplayan Halk Partililer olduğumuzu ilen sürüyor.

Bu şaibelerden parti olarak sıyrılmaya imkân yok. Halbuki şahıs olarak kurtulmak mümkün. O devrin mesul şahsiyetlerini, hem de en nüfuzlularını adeta bizden çok Demokrat Parti saflarında görüyoruz. Bizim, kendisinden en ziyade şikâyet edilen bir Ticaret Vekilimiz şimdi onların kabinesinde Sağlık Vekilliği vazifesini görüyor ve Halk Partisine karşı yapılan ithamlara onu da muhatap tutmak hiç kimsenin hatırına gelmiyor.

O halde?"

O halde yapılacak, Halk Partisinin ömrünü nihayete erdirmek, aynı kadro ve kitle ile yeni bir parti kurup değişik metodlarla muhalefet yapmak, o yoldan iktidara gelmek!

Faik Ahmet Barutçu bunun bahis mevzuu olduğunu ne kadar tekzip ederse etsin böyle bir cereyan vardır ve cereyanın mevcudiyetine en güzel

Ankara D. P. İl İdare Kurulu

Akıntıların ortasında bir *yaprak*

delil meselâ Falih Rıfkı Atay gibi bir takım partili muharrirlerin bu temayüle karşı kalemleriyle savaştıklarıdır. Falih Rıfkı Atay ve arkadaşları Cumhuriyet Halk Partisinin Atatürk Partisi olarak kalması ve iktidara gelmek için Demokrat Partinin yıpranmasını beklemesi tezini müdafaa etmektedirler.

Komisyonda muhtelif fikirler çarpışırken ve Ulus gazetesi, partinin yaralarından birini teşkil ederken Halkçı gazetesinde neşredilen beyanatta Nihad Erimin şahsî politikasını görmemek kabil değildir.

1950 seçimlerinin hemen akabinde "o çapta bir devlet adamının Meclise girememesini" Celâl Bayar bile "şayanı teessüf" bulurken, dört sene içinde bu genç devlet adamı öyle bir yol takip etmiştir ki 1954 seçimlerinin akabinde "o çapta bir politikacının Meclise girememesini" samimiyetlerinden şüphe edilemiyecek Halk Partililer bile "şayanı memnuniyet" bulmuşlardır.

Bu hazin bir tecellidir ve doğrusu istenilirse bir politika hayatının iflâsıdır.

Komisyonda ve kurultayda "ileri ıslahat" fikri galebe çaldığı, Ulus yeniden çıktığı ve bir evvelki sayılarını 25 kuruşa sattığı Halkçı gazetesi artık para getirmez hale düştüğü takdirde Nihad Erimin istikbalinden endişe edilse yeridir.

Belki kendisine, Mükerrem Sarol vasıtasiyle iktidar tarafından bir elçilik teklif edildiğine dair ortada dolaştırılan rivayetler, bir taraftan kurultayda ona kuvvet kazandırmak, bir taraftan da kapıyı açık tutmak gayesini gütmektedir.

Fakat Halk Partisi için mesele, sadece isim değiştirmekle hüviyet değiştirmenin kabil olup olmayacağıdır. Partinin adı ne olursa olsun, başında İsmet İnönü bulunduğu - takdirde o parti fiilen Cumhuriyet Halk Partisi olarak kalacaktır ve şikâyet edilen hususlar ortadan kalkmayacaktır. Başında İsmet İnönü'nün bulunmadığı bir teşekkülün ise milletçe ciddiye alınıp alınmayacağı meçhuldür.

1954 de siyasi partilerin teşekkülüne müsaade edildiği zaman kurulan ilk parti, Demokrat Parti değil, Millî Kalkınma Partisi olmuştur. Fakat birincisinin, başında Celâl Bayar bulunduğu için muhalefeti sinesinde toplamış ve davayı kazanmıştır; ikincisi, lideri Nuri Demirağ olduğundan bir eğlence mevzuu halinde kalmaktan kurtutamamıştır.

Demokrat Parti iktidarı karşısında da muhalefet n ancak başında İsmet İnönü bulunan bir siyasî parti içinde toplanabileceğine inananlar ve 1950 - 1954 arasında kullanılan yanlış metodlar terkedildiği, hâdiseleri — en küçüğünden en büyüğüne — oldukları gibi değil, kendi menfaatte uygun sekilde gösteren "gözlükler" bir tarata bırakıldığı takdirde böyle bir partinin halkın rağbet ve itibarını — hele Demokrat liderlerin sinir sistemleri dü-

FAZIL AHMET'TEN HİCİVLER

NA'Tİ ŞERİF

— Muhterem İsmet İnönü tarafından —

Benim artık başım hâlis kazandır Ya Resulûllâh
Civarım — İşte gördüm! — kalpazandır Ya Resulûllâh!

Hububat-ı. fünundan bulduğum yok şimdi tek habbe;
Şu anbarlar, bütün ottur, samandır Ya Resulûllâh!

Neler çektim Nihad beyden, neler çekmekteyim hâlâ,
(Tıraktör) sanmışım, lâkin sabandır Ya Resulûllâh!

(Otuz beşler) dahi olmuştur amma "müridânım"
O şahinler de aslen saksağandır Ya Resulûllâh!

(Günaltay) kendini (Ankağ) sanır hep kağfı devlette
Fakat hayfâki çökmüş bir tavandır Ya Resulûllâh!

Kanarken bünyeler tekmil cerihayla onun kân
Serapa faydasız bir (Pansıman) dır Ya Resulûllâh!

Evet ba'zan coşar, kükrer, fakat ciddî bilenlerce
Kıtıktan yapma bir şir.i giyandır Ya ResulûUâh!

"Nedir kârın?" diyorlar hep senin el'an Vedat beyden;
Benim kârım o işten hep ziyandır Ya Resulûllâh!

Atar amma ciritler, oynatıp sözden küheylânlar,
Süvari zannedilmiş bir yayandır Ya Resulûllâh!

Bizim yaranımızdan şimdi zaten en küçük dülger
Gidip sorsan eğer (Mimar. Sinan) dır Ya Resulûllâh!

Ezip dövmek için azgın fikirler şimdi her türlü
Atak Falih, mükemmel bir havandır Ya Resulûllâh!

Yazar, tekzib eder tekrar yazar bir çok zevat amma
Hücumlar ekseriyya pek yavandır Ya Resulûllâh!

Şu "Hürriyyet" süsünden bil ki en çok dem vuran ihvan
O içten bir vakit en tez cayandır Ya Resulûllâh!

İnanmam kimsenin bir kavline ağzıyla kus tutsa;
Aman bezdim masaldan çok zamandır Ya Resulûllâh!

Esasen — bizde gördük — dilberi tâli siyasette
Acaip huylu, oynak bir bayandır Ya Resulûllâh!

Muvafıklık, Muhaliflik — bugünden anlamış herkes —
Der.i.ikbâli lâftan nerdühandır Ya Resulûllâh!

Gezen şişkin rivayetler hakikat namı altında
Yalandır Ya Resulûllâh! Yoktadır Ya Resulûllâh!

Bugün alkış» yarın ıslık, öbür gün başka efsâne...
Cihan zira amansız bir cihandır Ya Resulûllâh!

Biraz ciddi duranlardan dahi bir hayli yaranım
Neden bilmem ki hâlâ şaklabandır Ya Resulûllâh?

"Aman. lâfzı senin ismi şerifinle müsavidir?
"Anınçün âşıkım kârı amandır Ya Resulûllâh!"

Bugün yok itimadı kimsenin bir kimse' hakkında
Gelip yârânı artık sen inandır Ya Resulûllâh!,

FAZIL AHMET AYKAÇ

(İstanbul, 1952)

Kuvvetlenen zincirler

Fakat bu, elbette ki, liderlerin müşavirlere ihtiyaçları bulunduğu hakikatiyle tezad teşkil etmez. Dürüst, bilgili, kendisiyle istişare edilen mevzuda tecrübesi ve fikri olan, bu fikirlerini müdafaa kudret ve medeni cesaretine sahip bir müşavir, liderin çok kıymetli bir yardımcısıdır.

Menderesin dış politika sahasında böyle bir yardımcısı, müşaviri vardır (Fatin Rüştü Zorlu); bu yüzden dış politikamız müstakardır (zira Başvekil, Fatin Rüştü Zorluya emniyet duymaktadır) ve liderin küçük teferruatla uğraşmasına lüzum kalmadan işler, verdiği ana prensipler dahilinde gayet iyi şekilde yürüyüp ditmektedir. Darısı iç politikanın başına...

Bunun son misali, Balkan andlaşmasının bîr ittifak haline getirilmesi hususunda son hafta zarfında üç Balkanlı devlet temsilcisinin Atinada vardıkları mutabakattır. Unutulmamalı dır ki bu sağlam binanın 1 numaralı yapıcısı Türkiyedir ye Yugoslavyayı fiilen Batı camiası içine almak o sayede kabil olmuştur. Türkiye, Amerikanın dünya üzerinde yaptığını, kendi çapı icabı muhitinde yapmaktadır: Müdafaa sahalarının gittikçe daha ziyade teşkilâtlanmasına ve taazzuvuna gayret etmek!

Menderes Alman nişanını alıyor
Yükselen millî itibar

Atinada memleketimizi temsil eden Hariciye Vekâleti Müsteşarı Muharrem Nuri Birgi (Teşkilâtın temel direği) Ankaraya dönmüş bulunuyor. Bu ayın sonlarında üç Devletin Vekili Yugoslavyada — muhtemelen Bled'de — toplanacak ve ittifak muamelesi resmî kâğıt üzerine geçecektir.

İttifakın esası şu olacaktır: İttifaka dahil memleketlerden herhangi birine karşı vuku bulacak "tahrik edilmemiş" bir taarruz, diğer ortaklara da müteveccih sayılacak ve otomatik şekilde müşterek müdafaayı derpiş edeçektir. Yani taraflar, aralarından herhangi birine tecavüzü kendilerine karşı tecavüzmüs gibi cevaplandıracaklardır.

Nişan haftası

Türkiyede bu hafta, bir nişan tevzii haftası olarak geçti. Arjantinin en büyük nişanı, Albay Peron adına, Arjantin Elçisi tarafından, Reisicumhur Celâl Bayara takdim edildi. Şansölye Adenauer'in Türkiyeyi ziyareti münasebetiyle Alman Reisicumhuru Heuse adına Alman nişanları de Başvekil Adnan Menderes, Başvekil Muavini Fatin Rüştü Zorlu, Hariciye Vekili Fuad Köprülü, Nafia Vekili Kemal Zeytinoğlu ve İşletmeler Vekili Fethi Çelik başa verildi Nihayet İşletmeler Vekili Fethi Çelikbaş, D. P. Meclis Grupu Reisi Hulusi Köymen, Kastamonu Milletvekili ve Mareşal Titonun ziyareti sırasında Başvekâlet Hususî Kalem Müdürü Basri Aktaş ve bazı profesörler Yugoslav Büyük Elçisinin elinden Yugoslav nişanlarım aldılar.

Köprülü - Zorlu
Vekil - Diplomat

Daha evvelce de verilmiş bazı nişanlarla devlet adamlarımızın — göğüsleri olmasa bile — koleksiyonları gittikçe zenginleşmektedir.

Bu nişanlar, bir kısmı mutad nezaket işaretleri de sayılsa, Türkiyenin yabancılar nezdindeki itibarının küçük bir denlini teşkil etmektedir.

İşin burasında, bir noktanın üzerinde durmak lâzımdır. Kendilerine nişan tevcih edilen Türk devlet adamları ne ile mukabele etmektedirler? Ya bir kaç hediye, ya kuru teşekkür. Türkiye Cumhuriyetinin, verecek, İstiklâl Madalyasından başka nişanı yoktur ve İstiklâl Madalyasının da verilemiyeceği tabiidir.

Nişan verme usulünün bir zamanlar için mahzurlu bulunduğuna ve bunların kaldırılması ile hayırlı bir iş yapıldığına şüphe yoktur. Fakat o yandan bu güne köprülerin altından pek çok su akıp gitmiş; mahzurlar ortadan kalkmış, günün icapları yeni zaruretler ortaya çıkarmıştır.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

İngiltere

Sir Winston parlâmentoya küskün

o ir Winston Churchill geçen ay, Başkan Eisenhovver'le konuş - mak üzere Vaşingtona hareket ederken parlamento ile dargındı. Hem işçi mebuslarla hem de kendi partisinin 33 "âsi" me busiyle.

Başvekil Vaşingtondan dönüp geldi. İngiliz haricî siyasetinde şimdi her iki partinin de iştirakiyle sağlanan ahenk devam ediyor, fakat Sir Winston parlâmento ile hâlâ dargın. Sebep: Mebusların maaşları meselesi.

İşçi mebuslarla bir takım muhafazakârlar aylardanberi zam diye tutturdular. Senelik mebus maaşının 1000 ingiliz lirasından 1500 e çıkarılmasım istiyorlar. Bütün partilerin iştirakiyle kurulan bir komisyon, hayat pahalılığı karşısında bu zammın zarurî olduğunu kabul etti. Âdet bu gibi hallerde serbest oya başvurmaktır. Bazı mebusların muayyen bir mesele üzerinde parti disiplinine bağlı olmaksızın rey vermeleri gerekir. Başvekil bu rey meselesini uzun zaman geciktirdi, fakat neticede parlâmento, maaşlara zam lehinde reyini açıkça belirtti. Buna rağmen Başvekil, bu kararı mevkii tatbike koymak niye. tinde olmadığını, malî durumu bozuk olan mebuslara başka yollardan, meselâ "mesleki masraflar" faslından yardım yapılabileceğini, işin bu cepheden incelenmesi gerektiğini söylüyor.

Kuğu kuşu ve Sir John

Başvekilin bu inadı yalnız işçileri değil muhafazakârlardan bir kısmını da çileden çıkarmış bulunuyor. Denebilir ki Sir Winston, muhafazakârların başına geçtiğinden beri hiç bir zaman, partisinin bu derece acık bir isyanına Sabit olmamıştır. Şüphesiz ki, "tori" ler, uzun bir gelenek icabı zevahiri az çok muhafaza ediyorlar ve bir kısmı da hakikaten zamma aleyhtar. Fakat içlerinde Sir John Mellon gibileri de var. Sir John, Başvekilinin inadı karşısında bayrakları açtı. Bundan böyle muhafazakârlar safında kalamıyacağını ve müstakil olarak vazife göreceğini ilan ediverdi.

O sırada Sir Winston'un sayfiye evinin bahçesini süsleyen kuğu kuşlarından biri kaybolmuştu. Bu kuşun hangi şartlar altında kaybolduğu, ne suretle araştırıldığı hakkında bütün dünya matbuatının haftalarca meşgul olduğa kalırlardadır. Kuşun kaybı Winston'u öylesine üzmüş ve meşgul etmiş ki Başvekilin ayrıca Sir John-un kaybına bakacak vakit olmamış.

Durdurmak - Sürüp çıkarmak

Mücahid Topalak

Sir Winston Churchill'in beraberinde Hariciye Vekili Anthony Eden'le Vaşington'da Amerikan devlet adamlariyle yaptığı fikir teatisi sonunda yayınlanan iki tebliğden anlaşılan şey şudur: İngiltere ile Amerika aralarındaki görüş ayrılığını bir niza haline getirmemeğe, dosta düşmana karşı ört bas etmeğe gayret etmişlerdir. Prensipler aynıdır, fakat bu prensiplerin tahakkuku için seçilecek yollar ayrı kalıyor.

İngiltere ile Amerika, Güney - Doğu Asyada bir savunma paktı meydana getirmek hususunda muta. bık kalmışlardır, fakat bu paktın alacağı şekil üzerinde görüş birliği yoktur. Zira, iki büyük müttefik bu bölgedeki tarafsız ve taraflı memleketler muvacehesinde takip edilecek siyaset bahsinde bir prensip ayrılığı yüzünden birbirlerinden uzak kalmışlardır. Asyada tarafsız denen memleketler bahsinde İngiltere'nin Amerika'ya nazaran farklı bazı rabıta ve alâkaları vardın Commonwealth.

Taraflı denen memleketler bahsinde ise — ki başta Komünist Çin geliyor — burada ayrılık, komünizmi milletlerarası plânda mütalâadaki farktan doğuyor.

Bu iki veçheli ayrılığı topyekûn ifade eden tâbir, Eden'in Vaşington'a hareketinden evvel ileri sürdüğü Lokarno tipinde bir ademi tecavüz paktı tasarısında görülmektedir.

Bugünkü Fransız Hükümetinin, Hindiçinide bir uzlaşma formülü aradığı malûmdur. Resmen, bu formülün, her iki tarafça da şayanı kabul bir hal tarzı olduğu belirtiliyor, fakat, Fransanın, bulunacak hal tarzı üzerinde fazla titizlik göstermemek, en çoğu, zevahiri kurtarıp işin içinden sıyrılmak niyetiyle işe başlamış olduğu kimsenin meçhulü değildir. Fransa, şu veya bu ölçüde Hindicinide kalsa bile, bu bölgenin bâtılılar için artık savunulacak veya savunma için kullanılabilecek bir bölge olmaktan çıkması muhakkak gibidir. Buna göre kurulacak savunma sisteminin Foster Dulles'in dediği gîbi "Hindicini olmadan da Güney - Doğu Asya'yı müdafaa edebilecek" bir sistem olması gerekiyor.

Öyle anlaşılıyor ki, pek ehemmiyetsiz farklarla iki devlet de bu hususu kabul etmiş bulunmaktadır.

Üzerinde mutabakata vardamıyan nokta, bu pakta hangi memleketlerin gireceği meselesidir. İngiltere, her şeyden evvel tarafsız Asyalıların, bu arada bilhassa Hindistanın pakta girmesine taraftardır. Fakat Hindistan, bugünkü siyasetiyle, komünist Çine yönelmiş, herhalde komünist Çinin yabancı kalacağı bir tertibe giremez.

İşte Lokarno fikri, bu noktada başlıyor. Öyle bir garanti, sistemi ki, tecavüz nereden gelirse gelsin ve hangi üyeye yönelirse yönelsin, diğer âkidlerin hepsi yardıma koşacaktır.

Bu fikrin, Lokarno tasarısının komünist Çinle de müzakereyi gerektirdiği aşikâr. Komünist Çinle müzakere ve muahede eylemek ise Amerikalıların nazarında bu rejimi tanımaktır. Rejimi tanımak ise, rejimi tasvip etmek mânasına geliyor.

Öte yandan İngilizler, bir hükümeti tanımanın o hükümet şeklini ve ideolojisini tasvip etmek olmadığım ileri sürüyorlar.

Aslında bu ihtilâfın başka yerlerde de kökü vardır. Bu, Amerikan dış siyasetinin harp sonundan beri bir türlü tercih yapamadığı iki sistemin ve iki görüşün de mücadelesidir: Durdurmak veya sürüp çıkarmak.

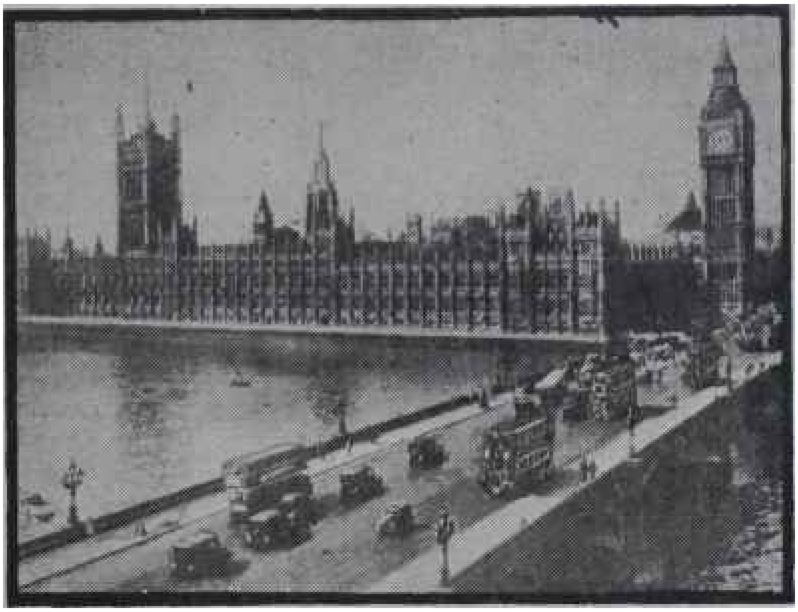
Sovyet bloku harptenberi, türlü metodlarla birçok bölgelere sızmış, buralarda haksız yere bazı mevziler ve avantajlar ele geçirmiştir. Bu yerlerin ve bu durumların komünistler elinde kalmasına müsaade edilecek midir? Amerikalı demokratların son zamana kadar takip ettikleri fikir şu idi: Komünizmi her şeyden evvel bugünkü hudutlarında durdurmak.

Cumhuriyetçüere atfedilen fikir ise, komünizmi girmiş olduğu yerlerden sürüp çıkarmak esasında toplanmaktadır. Bugün, Amerikan dış siyasetini mütereddit bırakan mücadele de budur.

Bir Lokarno fikri bugünkü durumu idame etmek isteyenlerin fikridir. Bu fikir komünist Çin'in tanınmasını ve komünist memleketlerle müzakereyi müstelzimdir; Elde kalanı muhafaza için.

Lokarno fikrini reddedenler bu tanımayı ve müzakereyi, aynı zamanda komünizmin bugün elinde bulundurduğu mevzileri ve avantajları da reddedenlerdir.

Mücadele budur. Menfaatlerin mücadelesidir. Hattâ bir millî siyaset üzerinde cereyan eden millî bir mücaddedir. Bu ne kadar uzun sürerse, komünist blok muvacehesindeki tereddüt ve atalet de o derece tehlikeli bir hal alacaktır.

İngiliz Parlâmentosu
"Maaşlar yetişmiyor!"

Fakat işbu Sir John, hâdisesi zam dâvasından çıkan münakaşayı bir hayli aydınlatacak mahiyette zam taraftan olan Sir John'un çok varlıklı bir adam olduğu biliniyor. Kendisi halen işleri yolunda giden müteaddit kumpanyaların sahibi, müdürü, hissedarı vesaire... Yani on para maaşa ihtiyacı yok. Fakat yine de böyle iken yapılmasını ve "meslekî masraflar" namı altında yardım sisteminden vaz geçilmesini istiyor. Bu suretle zam yerine "meslekî masraflar" sistemine taraftar olan diğer muhafazkârların hakikî fikirlerini de açığa vurmuş oluyor.

Muhafazakâr mebusların çoğunun halleri vakitleri yerinde. Zam görürlerse, zaten gelirleri muayyen bir haddin üzerinde olduğundan, İngilterede cari gelir vergisine göre, bu zammın hemen hepsi vergiye gidecek. Halbuki "meslekî masraflar" namı altında yardım görülürse, bu yardımın sureti sarfı hakkında hesap verilecekse de, hiç olmazsa meblâğ vergiden muaf olacak.

Varlıklı muhafazakârların niçin "zam" istemedikleri bu suretle kısmen anlaşılıyor.

Sefil işler

Halbuki Sir Winston'un bu işe muhalefetinin resmî izahı şu: Bugün hayat pahalılığı karşısında bütün sınıfların ve bilhassa emeklilerin durumu sarsılmış iken, mebuslara zam yapmak umumî efkârda çok nahoş akisler uyandırabilir. Partinin seçim şansı da bundan zarar görür.

İşçiler ise zam istemeyen mebusların, başka geliri olmayan kimseleri teşriî hayattan uzaklaştırmak ve mebusluğu servet erbabının imtiyazı haline getirmek istediklerini söylüyorlar.

Bu münakaşa içinde Sir Winston susuyor. İhtiyar Başvekil en geniş ölçüde insaniyet meseleleriyle o kadar meşgul ki böyle sefil, maddî meselelerle uğraşacak hali yok. Fakat kopan bu kavga, muhafazakârlardan mühimce bir grupun, her ne sebeple olursa olsun, lidere baş kaldırmaları, parti saflarında uzun zamandır devam edegelen huzursuzluğu biraz daha arttırıyor. Partnin en kuvvetli adamları âdeta sinmiş gibi, Maliye Vekili Butler kanaatini ancak şöyle böyle açıkladı. Eden ise büsbütün müşkül durumda, halefi olacağı adamı tutsa bir türlü, tutmasa bir türlü Filhakika Eden, hiçbir şekilde Sir Winston ile tesanüdünü bozamaz. Fakat partinin mühim bir kısmına açıkça cephe almak da en azdan istikbal için ustalıklı bir hareket degil.

Ya sefaretet masrafları

Bu arada muhafazakârlardan Kerby, Avam Kamarasında, kancayı Paris ve Vaşington sefaretleri masraflarına taktı. Haşmetlû kraliçenin Paris Büyük Elçisine 4.500 İngiliz lirası maaştan gayri bir de senevi tazminat olarak 22.390 sterling verilmesinin esbabı ne imiş. Bundan başka Vaşington Büyük Elçisine verilen yıllık 29.185 İngiliz lirası tazminat tekrar gözden geçirilemez mi imiş.

Bu soruları Hariç ye Müsteşarı Nutting cevaplandırdı: İngiliz lirası üzerinden hesaplanınca Fransada hayat pahalılığı 1938 e nazaran yüzde 330 nisbetinde artmıştır. Halbuki elçinin tahsisatından yapılan indirme sadece yüzde 77 dir.

Müsteşar rakamlarla bu hesapları verirken, birdenbire aklına başka türlü bir izah şekli gelmiş olacak ki, şu suretle kesip attı:

Haşmetlû kraliçenin hükümeti, Paris ve Vaşington Büyük Elçilerinin muayyen bir hayat seviyesi muhafaza etmelerini lüzumlu görmektedir: Hikmeti hükümet.

Güney Amerika

Guatemala kaynadı

Guatemala'da komünist hükümete karşı 19 haziranda başlayan askerî harekât son bulmak Üzeredir. Al. bayların anlaştıkları bildiriliyor. Yani komünist aleyhtarı kuvvetler kumandanı Albay Armas ile Guatemala'nın muvakkat hükümet başkanı Albay Monzon. Komünist aleyhtarı kuvvetlerin Honduras'dan gelip Guatemala hudutlarına girmeleri ve "hüviyeti meçhul" uçakların şehirleri bombalamaya başla'malarını müteakip Başkan Arbenz hükümetinin güvenlik konseyine müracaatları netice vermedi. İşe Amerikalılararası teşkilât el koydu. Bu teşkilât, üç üyelik bir sulh tahkikat komisyonunu Guatemala'nın komşulariyle olan hudutlarındaki durumu incelemeğe göndermek teşebbüsünde bulunduysa da Arbenz bunu kabul etmedi.

Bu arada Amerikalılararası teşkilât, durumu incelemek üzere Hariciye Vekillerinin 7 temmuzda Rio'da toplanmalarını kararlaştırdı.

Bütün bunlar olup biterken askerî harekât inkişaf ediyordu. Hava üstünlüğü münakaşa edilmez bir açıklıkla komünist aleyhtarlarında idi. Guatemala kuvvetleri ise petrol sıkıntısı çekmeğe başlamışlardı.

Arbenz
Sakıt Başkan

Armas'ın karargâhı

Yakında Arbenz'in üniformasını o giyecektir

Bu şartlar altlıkladır, ki 28 haziran gecesi Başkan Arbenz'in istifa ettiği bildirildi.

Bu istifa haberini AFP ajansı şu şekilde ver yordu:

«Bu gece, Guatemala radyosunun Meksikada zaptedilen bir neşriyatında Başkan Arbenz'in istifa etmiş olduğunu bildirmiştir.

Arbenz istifasına sebep olarak, hükümetinin komünist olduğuna dair açılan kampanyayı önleyememiş olduğunu göstermiştir. Arbenz demiştir ki: Benimkinden farklı, fakat ekim ihtilâtinden mülhem bir hükümet, Castillo Armas'ın kumanda ettiği sürülerin hâkimiyeti altında geçirileceği yirmi yıllık diktatörlüğe müreccahtır.

Arbenz'den sonra

Başkan Arbenz istifa haberini verirken idareyi Albay Carlos Enriguez Diaz'a devrettiğini bildirdi.

Bu Diaz, o zamana kadar siyasete karışmamış dürüst bir asker olarak tanımyordu.

Albay Diaz üç kişilik bir askeri komite kurdu, fakat iktidarı ele alır almaz ilk işi mesuliyetleri defedeceğini bildirmek oldu.

Albay işi tam mânasiyle askerî cepheden ele alıyor gibiydi. Netiçe: devrildi.

Yerine diğer bir albay geldi: Albay Monzon, Bu zat komünist aleyhtarı kuvvetlerle müzakereye girdi ve bir anlaşmaya varıldığı bildirildi.

Arbenz niçin çekildi? Diaz niçin dayanamadı. Monzon nasıl muvaffak oluyor?

Arbenz'in istifası, Vaşingtonun nazarında manevradan başka bir şey değildi. Başkan, dürüst bir askeri öne sürerek bir mütareke teminine çalışıyordu. Halbuki Diaz mesuliyetleri def edeceğini, söyleyivermek suretiyle işleri karıştırdı.

Diaz, askerî durumun bozulması üzerine ordudaki komünist aleyhtarlarının ilk mümessili olarak mı meydana çıkıyordu. Yoksa Arbenz'in adamı mıydı? Bu iki şahsiyetin 1944 ihtilâlinde beraber oldukları ve uzun zaman dost kaldıkları düşünülecek olurda ikinci ihtimal daha yakın geliyordu. Herhalde Albay Diaz, Vaşingtonun istediği adam değildi. Daha sert bir komünist aleyhtarı mümessü lâzımdı.

Albay Monzon bu sıfatla meydana çıktı. O da üçlü bir askerî komite kurarak işe başladı. Fakat aynı zamanda komünistler arasında temizliğe de tevessül etti.

Monzon'un matlup şahsiyet olduğu şuradan da belli ki, onun Armasla giriştiği müzakerelere Amerika'nın Guatemala elçisi de iştirak ediyor. Salvador mümessili de toplantıda hazır.

Bu suretle Guatemala'daki komünist hükümet son bulmuş ve komünizm meselesinin üzeri muvakkaten sıvanmış bulunuyor.

Fakat bu, mücadelenin tamamen bastırıldığını ne dereceye kadar ifade eder, meçhul. Hele lâtin Amerikanın gelecekteki durumu büsbütün şüpheli. Mamafih meşhur "United Fruit" aleyhinde Amerikada bir cereyan uyandı.

Harp!

Guatemala ateşler içinde

Fransa

Avrupa davası

Her ne kadar Mendes . France hükümeti programının ilk maddesine Hindicini meselesini koymuş bulunuyorsa da, Avrupa ordusu meselesi de yeni, hükümeti daha az tasalandırmıyor.

Bidayette Mendes - France'in meclise bildirdiği programa göre, hükümet dört hafta içinde Hindiçini'de şerefli bir mütareke sağlayacak, sonra Avrupa ordusuna taraftarlarla aleyhtarların fikirlerini karşılaştıran bir plânla meclis huzuruna çıkacaktı.

Fakat başlıca iki hâdise bu programın değiştirilmesine, daha doğrusu Avrupa savunma camiası andlaşmasının tasdiki hususunda yeni bir usul ittihaz edilmesine sebep oldu. Bunlardan birincisi İngiliz . Amerikan görüşmelerinden sonra neşredilen Vaşington tebliği, ikincisi ise Benelux devletleri adına Belçika Hariciye Vekili Spaak'ın giriştiği teşebbüstür.

Vaşington tebliğinde İngiliz ve Amerikalı devlet adamları "Avrupa savunma camiası esasına" sadık kalınmakta devam ettiklerini ve ancak böyle bir hal tarzına inandıklarını belirttiler ve Fransa ile İtalya'yı hiç bir şekilde tazyike niyetleri olmadığını ifade etmekle beraber, bu memleketlerin kısa zamanda andlaşmayı tasdik etmeleri ümit ve tecellisini bildirdiler. Bu konudaki mutabakat, Vaşington için bir nevi dahilî mülâhazanın neticesi idi. Zira Amerikan umumi efkârı ve Amerika hükümeti Avrupa savunması deyince Avrupa ordusunu hatırbunaktadır. Bunun bir tarafa bırakılmasını umumî efkâr kadar hükümet mahfilleri de kolay kolay karşılamıyacaklardır. Neticede Amerika'nın dış siyasetinde — nasıl olsa günün birinde vuku bulacak olan — değişiklik velki zamanından evvel, bir takım sıkınlılarla müterafik olarak baş gösterecektir.

İngiltere için aynı konuda, dahili denebilecek böyle bir tasa yoktur, fakat, İngilizler pekâlâ bilmekledirler ki, Avrupa savunma camiası terkedildiği takdirde, işin sonunda bir millî Alman ordusu meydana çıkacak ve belki Al. manyanın doğrudan doğruya Atlantik Paktına bağlanması imkân ve ihtimalleri daha yakın bir alâka ile tetkik olunmağa başlanacaktır. Buna muvazi olarak, Amerika, Avrupa kıtası üzerindeki istinat noktasını Fransadan Al manya'ya kaydırmış olacaktır. Bütün bunlar İngiltere'ye hoş görünen ihtimaller değildir.

Binaenaleyh, İngiltere'de, Amerikada, hükümranlığa biran evvel kavuşmak için sızlanan Almanya'ya zımni bir takım teminat verirken, diğer ta. raftan Avrupa ordusu esasına bağlı kalarak daha bir müddet beklemeyi göze aldıklarını bildirmişlerdir.

Fakat herhalde, tebliğde, Avrupa savunma camiasının yerini tutabileceği "yedek hal tarzları" ndan bahis yoktur.

Fransa Viet-nam'a istiklâl veriyor
Denizdeki balığın pazarlığı

Değişen metod

Bu vaziyet dahilinde Fransız hükümeti de, üzerinde çok durulan "yedek" hal tarzlarının beynelmilel sahada nasıl karşılanacağım kestirmeden, ilgilileri karar vermek durumuna sokmaktan vaz geçmiştir. Kaldı ki, Spaak da andlaşma âkidleri arasında beynelmilel bir konferans toplanmasını istemektedir.

Fransız hükümeti evvelce bu konferans teklifini, mevsimsiz bularak reddetmişti. Fakat son mülâhazaların ışığında şöyle, bir karara varıldı:

Fransa da andlaşmaya taraftar olanlarla aleyhtar olanların fikirleri tesbit edilip karşılaştırıldıktan sonra, doğrudan doğruya karar safhasına gidilmiyecektir. Araya bu beynelmilel konferans girecektir. Bu sayede, Fransa da üzerinde münakaşa edilen ve çok mülayim karşılanan "yedek" Hal tarzlarının müttefiklerce ne dereceye kadar şayanı kabul olduğu da anlaşılsın ve "kendi kendine gelin güvey" olmak gibi bir duruma düşülüp, ileride âk idlerin itiraz ve dertlerinden hâsıl olabilecek durumlar aydınlanabilsin.

Buna göre şimdi program şudur:

1 — Andlaşmaya aleyhtar ve taraftarların görüşlerini tesbit etmek ve karşılaştırmak,

2 — Âkidler arasında beynelmilel konferans; 3 — Taviz veya red hususunda karar.

Lejyon etranjer meselesi

Bir takım memleketlerin — bazı Arap memleketleri de dahil — Almanya'dan ücretli asker temin ettikleri, hattâ bu iş için birçok Avrupa memleketinde dalı budağı bulunan beynelmilel simsar acentelerinin teşekkül ettiği evveldenberi biliniyordu. Fransızların lejiyon etranjer adı verdikleri kıtaların mevcudiyeti ise evvelden beri herkesin malûmudur. Müstemlekelerde iş gören bu kıtalarda her milletten asker bulunmaktadır. Lâkin Dien Bien Fu felâketi bu hakkate bazka bir renk verdi ve nedense hem Fransızları, hem de Almanları üzdü. Müstahkem mevki düşünce Viet-min'e esir düşen garnizonun hemen tamamen Alman askerlerinden müteşekkil olduğu haberi yayıldı. Haber Almanyada bomba tesiri yaptı. Bu arada bir Alman gazetesi işi alayından alıp şöyle bir lâf attı ortaya: "Bu haber yalandır. Dien Bien Fu'da savaşanların ekseriyeti Alman olsa idi, müstahkem mevki bu kadar beceriksiz bir şekilde müdafaa edilmez ve bu derece hacıl bir neticeye vasıl olunmazdı", dedi.

Fakat geri kalan Almanlar işi daha ciddi tuttular. Bir kısmı resmi maka. mattan izahat istedi. Diğerleri, lejiyon etranjede çalışan bu Alman vatandaşlarının tabiiyetten ıskat edilmeleri fikrini ileri sürdü.

Bu arada yine Alman kaynaklı haberlerde, Fransızların Alman polisine müracaat ederek Almanların lejiyon etranjere kaydolunmaktan alıkonulmalarını istedikleri bildir idi. Bu ne demekti? Güya, Lejiyon etranjere müracaat eden Almanlar o kadar çokmuş ki, bu kıtaların çeşnisini bozmağa, lejiyonu Almanlaştırmağa başlamışlar. Bu yüzden Fransız subayları kumandayı beceremez hale geliyorlarmış.

Almanların kırk yılda bir harekete gelen mizaç duygularına karşı Fran-

sızların reaksiyonu — mutad hilafına — çok ciddî oldu. Sanki bu iki memleket muvakkaten birbirinin hüviyetine bürünmüş gibiydi bu meselede.

Fransızların tekzibi şu mealde: "Bu hususla bir müracaat yapılmış olsa idi elbette ki merci olarak Alman polis makamları intihap edilmezdi. Hem, lejiyonda kadro meselesi mevzuubahis değildir".

İşin sonunda ortaya bir rakam atıldı:

Dien Bien Fu'da savaşan 14 bin kisiden ancak 1600 ü Almandır, dendi.

Ya Portekizli? İspanyol? İtalyan? Güney Amerikalı? Afrikalı? Bunların sayısı nedir? Son dakikada paraşütle atılan milliyetçi Çin askerleri hariç olmak üzere...

Fransızlara bir General de Castries ile bir de Madmazel de Gallard kalıyor galiba. Bir de... Dien Bien Fu'nun şerefi.

Son zamanlarda her şey Amerikan modasına uyuyor. Fakat Dien Bien Fu münasebetiyle, bu sefer Amerikalılar Avrupa modasına heves ettiler. Bu lejiyon etranjer meselesi münakaşa edilirken New York Times'de şöyle bir haber çıktı:

"Halen Vaşington'da bir Amerikan lejiyon etranjeri kurulması tasarısından bahsedilmektedir. Bu tasarıya taraftar olanlar lejiyona yabancı tebaalardan 18 . 35 yaş arasında bedenen sağlam kimselerin kaydedilmesini ileri sürüyorlar. Bu lejiyon, Avrupalı ve Asyalı birlikleri ihtiva edecektir. Üst subaylar lejiyonerlerden seçilecek, diğer bütün subaylar Amerikalı olacaktır."

Aman, Almanların dozuna dikkat!..

Cenevrede görüşmeler

Vietnam gibi Laos ve Kamboç için de iki taraf kumandanlıklarının Cenevre'de ve mahallinde görüşüp çeküme bölgelerini tesbit etmeleri kararlaştınlınca, Cenevre konferansı diğer ve belki son safhaya girmek üzere muvakkaten tavsadı. Baş murahhaslann hepsi dağıldılar. Churchill ile Eden Vaşingtona gitti. Esrarengiz Şu En Lai ise yeni Fransız Başvekili ile görüştükten sonra Hindistanı ve Birmanyayı ziyaret etmek lüzumunu hissetti. Bu suretle honferansın merkez sıkleti masadan kaydı, ufalandı ve büyük baş kentlere dağıldı.

Fakat bu muvakkat çözülmede en dikkate değen hâdiseyi Fransız Başvekili Mendes . France ile Komünist Çin Başvekili ve Hariciye Vekili Şu En La 'nin yaptıkları hususî görüşmenin teşkil ettiğinde şüphe yok.

Şu En Lai, bu görüşmede şahsan, Fransa'nın Hindicini meselesinde hangi tavizlere kadar gidebileceğini anlamış bulunuyor. Buna göre Yenidelhi ve Birmanya'daki müzakerelerini daha vâkıfane yürütmesini bildi; Fakat bu görüşmeler, belli ki sadece Hindiçini meselesi üzerinde cereyan etmedi. Hindicimden sonra ne yapılacağı mesele si nasıl ki Vaşington'da İngilizlerle Amerikalılar arasında müzakere edildiyse, aynı mesele bir başka zaviyeden Pekin . Yenidelhi Rangun arasında da inceleniyor.

Fransa, Hindiçini'de bir sulh peşinde. Bu yüzden ortak devletlerin pek hatırı sayılmıyor. Onlara istiklâl verecek olan evrak şimdilik dosyadadır. Bu istiklâlin verilip verilmeyeceği ne suretle verileceği beynelmilel müzakerelere bağlı.

Amerika bu sulhun bir teslimiyete muadil olmasından endişede.

İngiltere, Hindiçini'den sonra yapılacak işler bahsinde Amerika'nın sert bir hareketini, mutasavver sisteme Asyalı memleketleri de almak suretiyle tahfif edilebileceği kanaatinde.

Ve bir yandan askerî komiteler faaliyetteler.

Cenevre konferansının son ve en nazik safhası, ilgilerin farklı mülâhazaları ve farklı görüşlerile başlıyor.

Amerika

İki istatistik

Mc Carthy, ordu ile olan mücadelesini henüz bitiremedi. Bu mücadelede çok şey söylendi, pek çok kimselerin haysiyet ve şerefi tehlikeye düşürüldü. Fakat bir netice alınamadı. Bu arada Mc Carthy'nin Amerikan umumî efkârı nezdindeki itibarı da bir hayli dalgalandı.

Aşağıdaki rakamlar bu konuda umumî efkârı zaman zaman yoklayan b r enstitünün tesbit ettiği son beş aylık neticeleri gösteriyor:

	Mc.	*Carthy'nin*	
	Aleyhinde olanlar	*Lehinde* olanlar	*Fikri olmıyanlar*
1954 ocak	*% 29*	*% 50*	*% 21*
1954 şubat	*% 32*	*% 40*	*% 28*
1954 mart	*% 36*	*% 46*	*% 18*
1954 nisan	*% 46*	*% 38*	*% 16*
1954 mayıs	*% 49*	*% 35*	*% 16*
1954 haziran	*% 45*	*% 34*	*% 21*

Bu rakamlara göre Mc Carthy'nin kredisi bu yılın başından beri umumî olarak azalmıştır. Bununla beraber bu düşüş şimdi durur gibidir.

Kaydedilecek diğer mühim bir nokta da bidayette yavaş yavaş sayıları azalmış olan kararsızlar şimdi yine çoğalmaktadır.

Umumiyetle Mc Carthy'ye aleyhtar olanlara iş muhitlerinde, serbest meslek erbabı arasında ve tahsil seviyesi yüksek olan tabakalarda daha çok rastlanmaktadır.

Yüksek tahsilliler arasında Mc Carthy'nin itibarı şöyle tecelli ediyor:

Lehte olanlar: % 32; aleyhte olanlar: % 62; fikri olmıyanlar: % 6.

Bir de Hindicini var

Amerika, bundan bir ay evveline nazaran, Hindiçiniye müdahale etmek durumundan uzaklaşmıştır. Bir ay evvel, umumî efkârın büyük bir kesiminde yapılan ankete verilen cevapla-

Cenevre konferansının toplantı salonu
Bir kubbede hoş ve boş sedalar

rın % 58 i müdahale aleyhinde idi. Bugün yapılan diğer bir ankette ise % 64 aleyhte cevaba rastlanır:

Anketin tafsilâtlı neticesi şudur:

1 nci sual — Amerika, Hindiçini savaşma müdahale etmekle ne kazanır?

Cevaplar:

— *Hiç bir şey kazanılamaz* ..... *% 48*
— *Fayda yoktur. Yalnız üçüncü dünya harbi çıkar* .... *% 12*
— *Fayda yoktur. Boşu boşuna masrafa gireriz'* .... *% 4*
— *Komünist yayılmasını önlemiş oluruz* .... *% 14*
— *İttifakları korumuş oluruz* ...... *% 8*
— *Asyada sulhu tesis etmiş oluruz* .... *% 1*
— *Amerikanın itibarını kurtarmis oluruz* .... *% 3*
— *İptidaî madde kaynaklarını kurtarmış oluruz* .... *% 1*
— *Açık durmamız lâzımdır* ..... *% 8*
— *Diğer cevaplar* .... *% 4*
— *Fikri olmuyanlar* .... *% 10*

2 nci sual— Hindiçiniye müdahale ettiğimiz takdirde atom topu kullanmalı mıyız?

Cevaplar:

	Mayısta	*Bugün*
— *Evet*	*% 58*	*% 62*
— *Hayır*	*% 29*	*% 25*
— *Fikri yok*	*% 13*	*% 13*

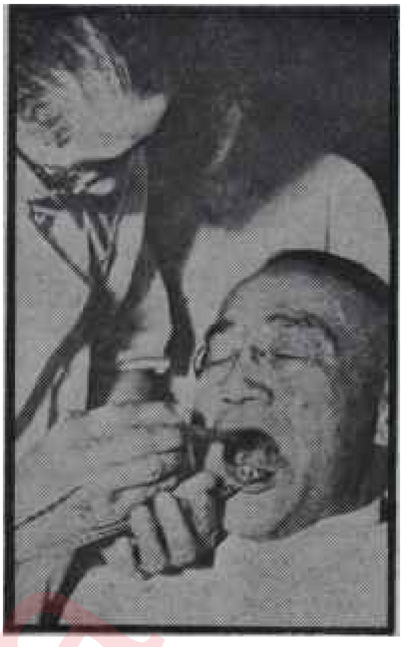
3 ncü sual — Hindicini savaşına müdahale ettiğimiz takdirde Çine hidrojen bombası atmalı mıyız?

Cevaplar:

	Mayısta	*Bugün*
Evet	*% 29*	*% 33*
Hayır	*% 55*	*% 49*
Fikri yok	*% 16*	*% 18*

Dünyanın Bahsettiği Adam

Y O S H İ D A

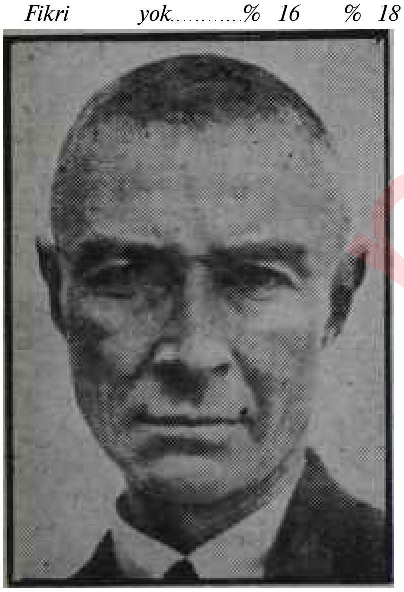

Uzak Doğunun Churchill'i

Japon Başbakanı Shigemu Yoshida büyük bir dünya seyahatine çıkarak Amerika, İngiltere, Fransa, Batı Almanya, İtalya, Pakistan ve Hindistanı ziyaret edecekti. Geçen senelerde otoriter jestlerile üstadane bir şekilde bütün güçlükleri yenen bu şahsiyet, ne çare ki bu defa duru. ma hâkim olamadi. Meclise sunduğu yeni polis kanunu dolayısiyle muhalif mebuslar toplantı salonun. da müthiş bir kavga çıkarıp, re. isi dövdükten sonra bir odaya hapsettiler ve muvafakat mebusları ile boğaz boğaza savaştılar. Bundan dolayı da Yoshida seyahatini geri bırakmak zorunda kaldi.

Şimdi 76 yaşında bulunan Baş. vekil Yoshidaya "Uzak doğunun Churchill'i ismini veriyorlar. Güneş imparatorluğunun bu çıtı pıtı, küçücük Başvekili tıpkı Churchill gibi hayattan kâm almayı pek sever, puro ve şarap içmeye bayılır, hattâ Japon işi tablolar da yapar. Fakat onun batılı mânada bir demokrat olmadığı da hakikattir. Yoshidanın asla hitabet kudreti yoktur. Keza politk vokabüleri de fakirdir. Zaman zaman siyasî hasımlarına "eşek" diyecek kadar ileri varır. Mecliste daima elindeki yazılı kâğıdı okuyarak konuşur. Fakat Yoshida, yerli ve yabancı devlet adamlarıyla yaptığı müzakerelerde ne kadar kudretli bir diplomat olduğunu derhal karşısındakine kabul ettirir. Fevkalâde güzel İngilizce ve Fransızca konuşan bu sakin ve sabırlı politikacı sırf diplomasideki ustalığı sayesinde mağlûp ve perişan bir Japonyadan bugünkü Amerikanın müttefiki bir Japonyayı meydana getirmiştir. Yoshida esasında muhafazakâr — liberaldir. 1906 yılında Roma konsolosu olarak siyasî hayata girmiş ve 1939 da harp aleyhtarlığından do layı menkubiyete uğramıştır. Yoshidanın karısı tarafından imparator sarayı ile alâkası vardır. Karısı, saray mareşallarından Kont Makinonun kızıdır. Kendi si de, Japonyanın en zengin topraklarına malik bulunan ve aşağı yukarı on bir ailenin meydana getirdiği "Zaibatsu" toplu - luğuna ailevi bağlarla bağlıdır ve bu parti harp aleyhtarıdır. Amerikalılar 1945 den sonra bu zeki devlet adamını menkubiyetinden çıkarmışlar ve onu devletin başına getirmişlerdir. Yoshida 1951 de Sen Francisko-da Japon sulh anlaşmasını imzaladıktan sonra, Japonyayı hür ve müstakil milletler camiası arasına sokmuştur. Onun dahildeki muvaffakiyetleri de mühimdir. Sosyalist ve komünistlere karşı daima ağır basmış, harp sonu kargaşalığından Japonyayı kurtarmıştır. İç politikâda kazandığı diğer bir zafer de şudur: Japonyanın bugünkü nüfusu 85 milyondur ve bu muazzam nüfusun içinde ancak 350 bin işsiz var. dır. Bundan başka Yoshida Kore harbinden de istifâde etmesini bilmiş ve harp sırasında imal ettiği silâhları Amerikaya satmıştır. Yoshida seyahatinde, uğrayacağı memleketlerin devlet adamları ile iktisadî sahalarda konuşmalar yapacağı gibi ayni zamanda doğunun savunma plânı üzerinde de fikir teatilerinde bulunaçaktır.

İşte Yoshida'ya "Uzak Doğunun Churchill" i denmesi bundandır.

Oppenheimer

Kanaatinin kurbanı adam

Oppenheimer hâdisesi

idrojen bombasının imalâtını geciktirdiği iddiası yüzünden gözden düşen ve her türlü atom araştırmalariyle alâkası kesilen Dr Oppenheimer hakkında tanzim edilen Gray raporu atom enerjisi komisyonunca tasdik edilmiştir. Raporda âlimin "dürüstlük ve sadakatinden şüphe edilmemekle beraber" kendisinin güvenlik için bir tehlike arzettiği, binaenaleyh atom sırlarından elini çekmesi gerektiği neticesine varılmaktadır.

Bu suretle "atom bombasının babası" diye anılan âlim şimdi herhangi bir atom lâboratuvarına girmek, herhangi bir eline elini sürmekten menedilmiştir.

Bu hükmü anlamak güçtür: "Dürüstlük ve sadakatinden şüphe edil-

(*Devamı 21 inci sayfada)*

İKTİSADİ ve MALİ SAHADA

Piyasa

Teşhir!

21 haziran günü, Demokrat Partinin yan resmî organı olan Zafer gazetesi umumî efkârda büyük memnunluk, istifçi esnaf arasında ise aynı derecede endişe uyandıran bir haber neşrediyordu: Muhtekirler, teşhir olunacak!

Bu, diğer gazetelerde de çıktı.

Piyasa, altüst olmuş vaziyetteydi. Bir çok madde, mevcut bulunduğu halde, ortadan çekilmişti. Hemen her şeyin sıkıntısı hissediliyordu. Şekerden çimentoya, ekmekten demire kadar... Gümrük tarifelerinde yapılan bir değişiklik yüreklerde tatlı ümitler uyandırmıştı. Bahis mevzuu yürekler, karaborsacıların yürekleriydi. Zannedilmişti ki fiyatlar yükselecektir. Bu yüzden ellerdeki inallar derhal saklanmıştı.

Halk dükkânların önünde kuyruk oluyor, bir kilo şeker için insanlar birbirini eziyor, ekmek sıkıntısı alabildiğine gidiyor, hattâ maden suyu sıkıntısı kendisini gösteriyordu.

Gerçi pembe gözlüklü kimseler bunu, memlekette refahın artması neticesi sayıyor, artık bol bol şeker yendiği, çimento harcandığı — ve ihtimal — maden suyu içildiği için kıtlığın baş gösterdiğini ilri sürüyor, bu darlıktan bile Demokrat Parti hükümetine bir övünme payı çıkarmaya uğraşıyorlardı.

Fakat hükümet pekâlâ müdrikti ki hakikî sebep esnafın bir kısmındaki ahlâk düşkünlüğünden başka şey değildir. Bu bakımdan muhtekirleri umumî efkâra teşhir iyi bir ceza olacaktı.

Sonra günler geçti.

Günler geçti ve teşhirler başladı. Fakat nenin teşhiri?

Bakınız, gazetelerin teşhir ettikleri nelerdi:

İktisat ve Ticaret Vekâleti müfettişleri tarafından muhtelif piyasalarda yayılan tesbit ve arama faaliyeti fay dalı bir şekilde devam etmektedir.

Dün İstanbul'da bir firmada yapılan aramada 80 bin kilo toz şeker bulunduğu tesbit edilmiş ve belediye emrine verilen bu sekerler halk ihtiyacına tahsis olunmuştur.

Veyhut bu:

Bu meyanda, son günlerde İstanbul, İzmir ve Ankara piyasalarında yapılan tetkikler neticesinde, İstanbul'da, muhtelif firmalar elinde, 5 925,590 kilo demir, 12 928 metre demir boru, 1.320 ton ithal malı çimento, 516.364 adet çuval. 518 832 metre kanaviçe bulunduğu anlaşılmıştır.

İzmirde 905.639 kilo demir, 27.678 metre demir boru, 48 bin 800 torba it. hal malt çimento, 196 777 kilo kanavicenin mevcut olduğu anlaşılmıştır.

İzmir'de bundan başka altı, firmanın yüksek fiyatla demir sattıkları anlaşılmış ve haklarında takibata geçilmesi için cumhuriyet savcılığına verilmişterdir.

Ankara'ya gelince, son tetkik ve kontroller neticesinde 97 500 kilo demir, 2500 torba ithal malt çimentonun yeniden geldiği öğrenilmiştir.

Zavallı şeker çuvalları, zavallı demir borular, çimento torbaları!.

Meğer teşhir olunacak onlarmış. Fakat o 80 bin kilo şekerin hangi firmaya ait olduğu, 5.925.950 kilo demiri kimin sakladığı, 518.832 metre kanaviçenin hangi dükkânda depo edildiği bir türlü açıklanmadı.

Muhtekir, karaborsacı, istifçi maskesini muhafaza ediyordu. Onların, gazetelerde, ne resmi çıktı, ne adı.

Teşhir bu mudur?

Bilinmesi lâzım gelen husus şudur: Sayısı mahdut bir takım tüccar sunî bir buhran yaratmak, dolayısile kolayca para kazanmak hevesindedir.

Harp senelerinde bir yandan 1 milyonluk ordunun daima harbe hazır bir vaziyette tutulması, diğer yandan harbin dört kıtada karalarda, denizlerde, havalarda cereyan etmesi dolayısiyle serbest ticaret yapma imkânlarının olmaması cemiyette bazı kimseleri fiilen inhisarcı durumuna getirdi. Bu inhisarcılar hukukî mevzuattaki bazı aksaklıklardan, müeyyidelerin kifayetsizliğinden istifade ederek adeta devletle ve vatandaşla alay edercesine fahiş kâra kondular. Şimdi o günleri yaşıyanların büyük bir kısmı hâlâ hayattadır. Aynı şeyi yaparak kolayca kazanç elde etme sevdasındadır. Bu vaziyet karşısında yapılacak şey, alınacak tedbir payet basittir: Hâlâ yürürlükte olan Millî korunma kanununu daha ağır müeyyidelerle tatbik etmek. Unutmıyalım ki bazı vatandaşların en mübrem ihtiyaçlarının tatmin vasıtaları üzerinde fahiş kâra yeltenmek suçların en ağındır. Her suçluya da hak ettiği cezayı vermek içtimaî bir vazifedir. Tekrar edelim, müeyyide suçu önliyen unsurlardan bir belki de birincisidir.

Fakat ne yapılıyor?

Hiç! Koca bir hiç!.. ,.

Hattâ teşhir bile, istifçileri değil, istif edilen malları cezalandırıyor.

Buna İktisat ve Ticaret Vekâleti ne yapsın?

İktisat Vekâleti Müfettişleri tarafından yapılan

Piyasa kontrolleri çok müsbet neticeler veriyor

İstanbul'da yeniden 255.218 kilo demir, 226.386 kilo saç, 3.794 metre demir boru, 80 ton ithal malı çimento ile 2.058.152 M. küp kereste tesbit edildi

İşte teşhir!

Zavallı demirler, saclar, borular

Sanayi

Antalya bölgesinde kauçuk istihsal edilebilecek

Memleketimizin bir yandan iktisadî bir kalkınma içinde bulunması, ziraatin makinalaşması, motorlu vasıtalarin güzel yurdumuzu bir ucundan diğer bir ucuna adeta birbirleriyle yarışırcasına katetmeleri, diğer yandan ordumuzun modern silâhlarla teçhizi kauçuk istihlâkimizi külliyetli miktarda arttırmıştır. Bu vaziyet karşısında daha şimdiden sayıları yüz binleri aşan motorlu vasıtaların ve 40 bine varan traktörlerin kauçuk ihtiyaçlarını karşılamak memleketimizin halletmek mecburiyetinde olduğu meselelerden birini teşkil etmektedir. Vaziyeti olanca ehemmiyetiyle bu zaviyeden mütalâa eden hükümetimiz bu hususta çalışmalara başlamış ve Antalya bölgesinde kauçuk plantasyonunun yapılıp yapılamıyacağı hakkında tetkiklerde bulunmak üzere Ziraat Vekâleti Sanayi Nebatları Şubesi Müdürü Sadi Mutkan ile Sıcak İklim Nebatlan Islah Komisyonu Müdürü Şevket Özberk'i Antalya'ya göndermiştir. Mezkûr zevat Antalya Vilâyetinin merkez ve kazalarında üç gün tetkik gezileri yapmışlar ve ismi geçen mahallerde 200 . 250 bin dönüm araziye Guayula ekilebileceği neticesine varmışlardır.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Birinci Cihan Harbinde Fransız Başvekili Clemenceau, petrolün harplerde oynadığı rolün ehemmiyetini belirtmek için "bir damla petrol bir damla insan kanıdır" demişti. Kanaatimizce petrol motorlu vasıtayı işleten enerji kaynağıdır; fakat işliyen, yürüyecek olan makinadır; bu da tekerleği vasıtasıyladır. Onun için Clemenceau'nun fikrini şöyle tamamlamalıdır; Bir damla petrol ve bir dirhem kauçuk insan vücudunda deveran sistemi, modern ekonomide ulaştırma şebekesi, müstakbel harplerde de en ezici kuvvettir.

Kütahyada azot fabrikası kurulacak

Memleketimizde bilhassa ziraî sahada göze çarpan İktisadi kalkınma kendinden' müştak bazı inkişaflariyle de göze çarpmaktadır. Dün geniş Anadolu yarımadasının çeşitli bölgelerinde pulluk ve sapanlariyle ziraat yapan çiftçilerimiz o topraklar üzerinde bugün entansif ziraat yapmaktadırlar. Bu gün memleketimizde 40.00 traktör vardır. Traktör, sapan veya pulluğa nazaran topraktan elde edilecek menfaatin azamisini sağlamaktadır. Toprak da buna karşılık yorgun düşmektedir. Onun için topraklarımızı beslemek mecburiyetindeyiz, suni gübreye ihtiyacımız bu gün dünden fazladır ve yarın daha da fazla olacaktır.

İşte bunun için Anadolunun ortasında bir vilâyetimizde azot fabrikası kurmak bir zaruret haline gelmistir. Kurulacak fabrikanın 60 milyon lira değerinde olacağı ve icabında harp sanayiinde de kullanılabileceği tahmin edilmektedir.

Ulaştırma

İzmir - Alsancak limanı

İktisaden geri kalmış memleketlerde iktisadi kalkınmayla birlikte bir takım ihtiyaçlar kendiliğinden ortaya çıkar. Memlekette istihsal artar, ihraç imkânlarımız yoktur. Liman, yol ve saire yapmak zorundasınız. İşte Türkiye şimdi bu durumdadır. Memlekette millî gelir artmış, ithalât . ihracat hacmi genişlemiştir. Fakat mevcut imkânlar bu inkişafın daha süratili olmasına mânidir, çünkü limanlarının kapasitesi mahduttur.

Nafia Vekâleti bu hususu nazarı itibara alarak 22 firmanın iştirakiyle Alsancak limanının ihalesini yapmıştır.

Hazırlanan projelere göre yeni limanın uzunluğu 680 metre olacak ve 4 adet on biner tonluk gemi yanaşabilecektir. Yeni liman ve tesisler eskisine nazaran sekiz misli genişliyecek ve 80.000 metre karelik bir sahayi işgal edecektir. Liman, inşaat sona erdiği vakit senelik 1,5 milyon ton civarında tahmil tahliye kapasitesine sahip olacaktır.

Eğenin en büyük ihracat limanlarından İzmir limanının genişletilmesini İzmirden Afyona kadar uzanan bir s a h a n ı n iktisaden daha fazla gelişmesi, neşvü nemaya ulaşması mânasında almak lâzımdır.

Dış münasebatımız

Türkiye'ye teknik yardım

1955 senesinde Türkiyeye yapılacak teknik yardım Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Teknik Yardım Bürosunca kararlaştırılmış ve bu miktar 550.000 dolar blarak tesbit edilmiştir. Bu tahsisin tevzi şekli üzerinde Hariciye Vekâleti, İktisadî İşbirliği Bürosunda bir toplantı yapılmış ve mezkûr toplantıda Birleşmiş Milletler Teknik Yardım Bürosu Türkiye temsilcisi Prof. Dimoch da hazır bulunmuştur. Tahsisin tevzii şöyledir:

1 — 225.000 dolar Türkiye Birleş - miş Milletler idaresine,

2 — 65.000 dolar Milletlerarası Çalışma Teşkilâtına

3 — 90.000 dolar Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilâtına,

4 — 40.000 dolar "UNESCO" ya,

5 — 30.000 dolar Birleşmiş Milletler Sağlık Teşkilâtına.

Geri kalan 100.000 dolar da yukarıdaki teşekküllerin yedek akçesi olarak mütesaviyen ayrılmıştır.

Pamuk ihracına başlandı

Almanya ile ticari münasebetlerimiz yeniden gelişme istidadındadır. Bu bapta ilk muamele Çukurova pamuğu üzerinde olmuştur. Önümüzdeki birkaç gün içinde Batı Almanyaya 2500 ton Çukurova pamuğu, Mersinden ihraç edilecektir.

İran

Petrol Konsorsiyomunun yaptığı iki teklif

Petrol konferansının ikinci celsesi, resmi bir tebliğden öğrenildiğine göre, Abadan bölgesindeki petrollerin işletilmesi, idaresi ve petrol tasfiye hanelerine hasredilmiştir. Selâhiyetli makamların beyanlarından beyne!.

milel konsorsiyom heyeti tarafından İran'a iki teklifin yapıldığı anlaşılmaktadır: Bunlardan birincisi 1951 senesi ağustos ayında Trumanın şahsî temsilcisi Averell Harrirnan tarafından Musaddık'a yapılan teklife çok benzemektedir. Buna göre Millî Iran Şirketine bütün petrol tesisleri ve petrol malzemesinin transferi yapılacak ve bu şirket mezkûr tesislerle malzemeyi satın alarak petrollerin naklinden, satışından, petrol kuyularının işletilmesinden, tasfiyehanelerinin bakımından mesul olacaktır. İkinci şıkka göre petrollerin idaresi, işletilmesi, tasfiyehanelerinin bakımı beynelmilel konsorsyomun bir şubesine bırakılacak ve bu şube Londra yerine Amsterdamda kayıtlı bulunacaktır.

İran petrol meselesi Iranda Musaddık'ın millî bir kahraman olarak ortaya çıkmasına sebep olduktan sonra Musaddık'in nerede durması gerektiğini kati olarak kestirememesi yüzünden malûm hâdiselere sebebiyet vermiştir. Eskiden İran, petrollerinin işletilmesinden aldığı hisselerle maliyesinin önemli ihtiyaçlarım giderirdi. Petrol meselesi İngiltere ile ihtilâf mevzuu olmağa başladıktan sonra İran iç ve dış politikada ciddî meselelerle karşılaşmıştır. Bugün İran petrolleri eski istihsal derecelerini muhafaza edememektedir. İstihsal edilen petrollerin satılması, satılan petrollerin nakli İranı birbirinden daha ciddi meselelerle karşılaştırmaktadır.

Dünyada petrol istihsali

Esso Standard adlı bir Fransız şirketinin raporuna göre 1953. dünya ham petrol istihsali 654 milyon tondur. Bu istihsal 1952 senesinde 621 milyon tondu. Bir sene zarfındaki istihsal artışı 33 milyon ton olup geçen seneye nazaran yüzde beş bir artışı ifade etmektedir, Amerika Birleş k Devletlerinde bu artış yüzde 2,6 dır. Dünya istihsalindeki artmaya nazaran A.B.D. de artma daha azdır. 1954 senesinde dünya petrol istihsalinin hissedilir derecede tereffü kaydetmiyeceği zannolunmaktadır. Bununla beraber petrol istihsal eden memleketlerin bu yıl, geçen seneki istihsal seviyelerini biraz aşabilecekleri tahmin olunabilir. Petrol tasfiyehanelerindeki yeni tasfiye cihazlarının güçleri nazarı itibara alınacak olursa bir petrol buhranına uğrama ihtimali yok gibidir. Rusya ve peyklerinde de inkişafın aynı şekilde geliştiği söylenmektedir. Rapor bu vaziyet karşısında İran petrollerinin bir mahreç meselesiyle karşı karşıya bulunduğunu ilâve etmektedir.

Dış Haberler

Packard ve Studebaker firmaları birleşiyor

İki büyük Amerikan otomobil firması birleşmeğe karar vermişlerdir. Bunlardan birinci Packard Motor Car kumpanyasıdır. İlk arabasını 1899 senesinde piyasaya çıkarmıştır.. İkinci firma Studebaker firmasıdır. 1902 senesinden beri faaliyettedir. Yeni meydana getirilen kurum Studebaker . Packard unvanını ve başkanı eski Studebaker Başkam Paul G. Hoffman olacaktır. Packard Umum Müdürü James J. Nance aynı vazifeyi yeni şirkette ifa edecektir.

Ekonomik ve sosyal konsey toplanıyor

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Ekonomik ve Sosyal Kosneyinin 18 inci içtimai Cenevrede Milletler Sarayında yapılıyor. Toplantının gündeminde başlıca şu meseleler vardır:

1 — Dünyanın ekonomik durumu
2 — Yeniden silâhlanma devresinden sonraki durumu
3 — Fazla iktisadî faaliyetten neşet edebilecek enflâsyonu önleme ted birleri
4 — Az gelişmiş memleketlerin inkişafı
5 — İnsan hakları . raporunun . ve mülteciler komitesi yüksek komiserliğinin hazırladığı raporun tetkiki
6 — İhtisas organlarının ve teknik komisyonların verdikleri yıllık raporların incelenmesi.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Ekonomik ve Sosyal Konseyi mezkûr milletlerarası teşkilâtın konseylerinden biridir. İktisadi meselelerin daima milli camiada olduğu kadar milletlerarası camiada da ihtilâflar meydana getirebilecek istidatta olmaları esasına binaen kurulmuştur. 18 inci içtima programında da görüldüğü üzere meseleler, ister millî camiada alınsın, ister beynelmilel camiada, büyük ehemmiyeti haiz meselelerdir. Toplantılarda Türkiyeyi Selim Sarper temsil ediyor.

Milletlerarası yün konferansı himayecilik aleyhtarı

Bruxelles'de toplanmış olan 18 inci beynemilel yün konferansı çalışmalarını bitirmiştir. Genel kurul toplantısında İsviçre delegesi, Fransayı himayeci politika takip ettiğinden dolayı şiddetle tenkid emiştir. Neticede bütün memleketlerin, yün sanayiini diğer sanayi aleyhine korunduğu ve ması hususunda verilen bir takrir ittifakla kabul olunmuştur. Konferans bazı memleketlerde yün sanayiinin diğer sanayi,aleyhine korunduğu ve buyüzden serbest rekabety a p m aimkânlarının ortadan kalktığı neticesine varmakta ve milletlerarası serbest ve sıhhatli bir rekabetin eessüs edebilmesi için hemen bir komitenin faaliyete geçmesi gerektiği hususunda ısrar etmektedir.

TIB SAHASINDA

Sağlık

Akciğer kanseri ve tütün

E P. Wynder adlı bir Amerikalı hekimle Jer. Coıfield adlı bir istatistik uzmanı, 1951 — 1949 yılları arasında, akçiğer kanserinden ölen hekimlerin ailelerine mektup yazarak, bu hekimlerin hayatlarında sigara kullanıp kullanmadıklarını sormuşlardır. Gönderilen 118 mektubun 63 üne cevap gelmiştir,

214 mektup da başka organların kanserinden ölen hekimlerin ailelerine gönderilmiş, bunların da 133 üne cevap alınmıştır. Bu anketin (New England journal of medicine 1953, vol. 248, No. II, P. 441) de yayınlanan sonuçlanna göre: akciğer kanseri en çok 60 - 69 (% 43.5), başka organ kan. serleri de en fazla 70 yaşlarında (% 50.3) görülmektedir.

Sigara ile olan münasebet:

Başka organ kanseri (133 vaka)	Akciğer kanseri (63 vaka)	Sigara sayısı günde
20.6	*4.1*	*Bir sigaradan az*
13.1	*0.0*	*1-9*
9.7	*1.7*	*10.14*
27.3	*26.6*	*15.20*
16.6	*33.8*	*21.34*
12.7	*33.8*	35 ve *daha fazla*

Not: Bir yaprak, sigara beş sigaraya; bir pipo *8.5 sigaraya eşiddir.*

Bu tablodan anlaşılacağı üzere, akciğer kanseri günlük sigara adediyle orantılı olarak artmaktadır. Diğer organ kanserlerinde ise böyle düzenli bir münasebet tesbit edilememiş, bir sigara ile % 20.6, buna karşılık 15.20 sigara ile % 27,3 kanser bulunmuştur.

Yazarlar 100.000 kişiden her yıl akciğer kanserinden sigara adedine güre ölenlerin sayısını da bir istatistikle göstermişlerdir:

Günlük sigara sayısı	Doktorlardan	Halkdan
Bir sigaradan aşağı	*10*	*4*
1,9	*0*	*1.0*
10.14	*9*	*27*
15.20	*48*	*49*
21-34	*152*	*134*
35 *ve daha fazla*	*133*	*134*

Bu adetler de tetkik edilecek olursa sigara içenlerden akciğer kanseri yüzünden ölenlerin sayısının hekimlerde ve halk arasında hemen hemen aynı olduğu, fakat nisbetin her iki grupta da sigara sayısına bağlı olarak arttığı görülür;

	Akciğer kanserine yakalananlar	100.000 kişiden senede akciğer kanserinden. ölenler Doktor	Halk
Tütün			
İçmlyenlerde	% 4.1	% 10	% 4
İçenlerde	95.9	90	68
Tütünün şekline göre :			
Pipo	6.1	50	16
Yaprak ılgara	13,0	24	21
Sigara	76.8	84	70

Bu son rakamlardan bilhassa sigaranın çok zararlı olduğu neticesi çıkmaktadır.

Bütün bu açıklamalardan tütünün akciğer kanserine sebep olduğu anlasumaktadır. Sigara içmiyen doktorlarda akciğer kanserinden mortalite 100.000 de 10 olduğu halde sigara sayısına tâbi olarak meselâ günde 35 sigara içenlerde 100.000 de 133 e kadar yükselmiştir.

Bu bulgular, daha önce Dr. O Gsell'in (Schweiz. Med. Wshr. 195l, No. 81, p, 662) yayınladıklarına da uymaktadır. Bu yazara göre de akciğer hava yollarının kanseriyle tütün arasında münasebetler vardır. Akciğer kanserine yakalanmış zavallıların % 87 si eski tütün tiryakileridir; % 92 si de yıllardanberi günde on sigaradan fazla kimselerdir. % 87 kanserlinin tütün içenler olmasına karşılık ancak % 2 kanserlide tütün alışkanlığı bulunmamistir. İsviçrede 1905 . 1949 yılları arasında erkeklerde 6187, kadınlarda 1556 hava yolları kanseri görülmüştür.

"İdareci Hastalığı,,

Dr. Esad Eğilmez

Modern hayatın gerektirdiği büyük yorgunluklar, fazla çalışmalar, rekabetler, randımanı arttırmak için yapılan gayretler, heyecanlar, bugünün adamında, ruhî ve bedenî büyük zorlamalara sebep olmaktadır. Bilhassa endüstri alanında, ticarette, bankalarda çalışan, bu işleri idare eden ve bu işleri başarabilmek için büyük emek harcayanlar bu yorgunluklara daha çok maruz kalmaktadırlar. Böyle kimseler, fizik imkânların üzerinde bir gerginlikle devamlı olarak karşı karşıyadırlar Bu suretle ortaya çıkan hastalık tablosuna Alman yazarları Manager-krankheit (idareci hastalığı) diyorlar. Bu hastalık yukarıda da belirttiğimiz gibi daha çok sivil veya resmi hayatta, büyük mesuliyetler altında, istirahatsiz ve ölçüsüz şekilde çalışan kimselerde görülmektedir.

Hastalığın başlangıcında hafif bozukluklar, bir bitkinlik ve taharrüş durumu (irritabilite mevcuddur. Gerginlik hali önceleri fonksiyonel bozukluklardan ibarettir. Nöro vejetatif distoniye çok yakınlık gösterir. Eğer bu durum zamanında tedavi edilmez ve giderilmezse organik leziyonlar ortaya çıkar ve daha çok kalbde ve damarlarda yerleşerek sonunda öldürücü bir şekil de ala. bilir. Kalbde ve damarlarda yerleştiği zaman bu hastalığın ortaya çıkardığı organik leziyonlar kalb anjini, enfarktüs, aritmiler gibi olaylardır. Ağır sorumluluk taşıyan kimselerde, şeflerde ve yüksek rütbeli memurlarda bu olaylar daha az mesuliyetli kimselere, küçük memurlara ve işçilere nazaran 7 . 9 defa daha fazla görülür.

Yine Graf'ın yaptığı bir istatistiğe göre hastalık olgunluk çağındaki erkekleri, yani iş hayatında ilerlemiş, mevki yapmış ve muvaffak ol. muş kimseleri seçmektedir. Bu yönden cemiyet için daha önemli bir mâna taşımaktadır.

Halhuber, Graf, Dunbar'a göre bu hastalıkta dokular tetkik edildiği zaman koronerlerde (kalbi besleyen damarlar) erken bir skleroz, sertleşme tesbit edilir.

Master'in New York'da Mt. Sinai Hospital'de yaptığı yayınlar da bu bakımdan büyük bir önem taşımaktadır. Bu yazar bir kursa iştirak etmek üzere hastahaneye gelen 200 hekimden 85 nin koroner sertleşmesine yakalanmış bulunduklarını tesbit etmiştir.

Özel olarak; biyolojik dürtüler sinir.damar sistemine ulaşırlar ve bu yolla mide, beyin ve kalbde tesirlerini gösterirler; bir sinir dolaşım düzensizliği (dystonie neurocirculatoire) ortaya çıkar. Bu durum; mide ağrıları, mide iltihapları, mide yaraları, baş ağrıları, baş dönmeleri, apoplgksi, kalb ağrıları, göğüs anjini, kardiyopleji, enfarktüs gibi belirtilerle kendini belli eder.

Bu hastalığın tedavisinin başında istirahat gelir. Ağır, mesuliyetti ve yorucu işlerde çalışan her memur senelik izinini bir ilaç gibi kullanmalıdır. Ayrıca âmirlerin insaflı olması gerekir. Maiyetine istirahat imkânlarını sağlamalıdırlar. Üstlerini emrindekileri bir makina sanmaması lazımdır. Bütün makinaları harekete getiren unsurun insan gücü olduğunu unutmamalıdır.

Bir yandan da hastalardaki sinir gerginliği halinin giderilmesi icab eder. Bu işi temin için elimizde sinir dinlendirici bir çok ilaç vardır.

Oppenheimer hadisesi

(Baş tarafı 16 ncıda)

memekle beraber" güvenlik için bir tehlike arzeden adam nasıl bir adamdır? Bunu anlamak için bugün Amerikada "güvenlik" mefhumunun mutlak mânada ele alındığım düşünmek lâzımdır.

Oppenheimer hâdisesi geçen 6 nisanda meşhur Mc Carthy'nin bir sözü ile başlar. Komünist avcısı senatör o tarihte bir basın konferansında, yine "komünist sabotajcılardan" bihsederken hidrojen bombası imalâtının aylarca geciktirilmiş olduğunu söyleyiverince, bütün nazarlar atom enerjisi komisyonuna çevrilmiştir.

Bunun üzerine Sterling Cole'de 1949 - 1950 yıllarında hidrojen bombasının çok münakaşa edildiğini söylemiştir . Yani o tarihlerde bir tereddüt devresi geçirilmiş ve böyle tehlikeli bir zamanda hidrojen silâhı gibi muazzam bir tahrip aletinin imalinde gecikilmiştir. Hususiyle ki yine o tarihlerde Sovyetler de atom bombasına sahip bulunduklarını açıklıyorlardı.

Neticede bu işin mesuliyeti Doktor Oppenheimer'in omuzlarına yüklendi. Zira Oppenheimer, hidrojen bombasına güvenemiyor ve henüz bir ihtimalden ileri gidemeyen böyle bir projenin tahakkuku için para ve mesai sarfetrnektense atom bombası üzerindeki çalışmalara hız vermenin daha iyi, herhalde daha ümitli bir yol olacağını söylüyordu.

Bu münakaşa yüzündendir ki, gecikildi ve Sovyetler nasıl faydalandıkları henüz bilinemeyen bir zaman kazandırılmış oldu. Oppenheimer'e ilk yükletilen mesuliyet bu idi. Fakat buna mesuliyet denebilir miydi?

Zira vaktile atom bombası da şüphe ile karşılandı. Bunun hiçbir zaman patlamıyacağnı, patlasa bile bir kestane fişeği infilâkından daha büyük bir infilâk temin edemiyeceğini söylüyorlardı. O kadar ki, o zamanlar "atomun babası" olan Oppenheimer: "bahse girerim ki bu bomba en azdan 300 ton T.N.T'ye muadildir" diyerek teminat vermek zorunda kalmıştı.

Bomba patladı: İnfilâk kudretinin 300 ton değil 20.000 ton T.N.T. olduğu anlaşıldı.

Yepyeni bir silâh karşısında yanılmak daima mümkün. Nitekim geçen sene 1 martta tecrübesi yapılan hidrojen bombasının da,, binnazariye hesaplanan tesirin iki misli tesir yaptığı ve bu yüzden alınan emniyet tedbirleri kifayet etmiyerek bir takım Japon balıkçılarının radyo aktivite tesiriyle ölüm derecesinde hastalandıkları malumdur.

Fakat bu ilk mesuliyet üzerinde durulmadı. Nitekim Oppenheimer hakkındaki Gray raporunda da bu hususun mesuliyet teşkil etmiyeceği belirtliyor. Yalnız, âlimin eskidenberi sol temayüllü bazı kimselerle düşüp kalktığı sabit olmuş ve bu nokta üzerinde durulmuştur. Bu derece mühim işlerle uğraşan bir âlimin, velevki kötü bir niyetle olmasa da, sol temayüllü kimselerle görüşmesi "emniyet" mefhumiyle kabili telif görülmemiştir.

Ne var ki, Oppenheimer'in bu gibi kimselerle düşüp kalktlğı, arkadaşları ve bütün mesul durumda bulunan kimseler tarafından evveldenberi biliniyordu.

Velhasıl, Oppenheimer hâdisesi öyle bir hava içinde mütalâa edilmiştirki, haddizatında suç sayılmayan bir çok şeyler yanyana gelerek âlimin "emniyet için tehlikeli" olduğu neticesini meydana çıkarmıştır.

FEN ALEMİNDE

Güneş tutuldu

Geçen hafta güneş tutuldu. Hâdiseyi fotoğrafla tesbit etmek, filme almak için astronomlar seferber oldular. Kimi Danimarka'ya, kimi Norveç'e, kimi de İran'a gitti. Fakat küsufla ilgilenenler yalnız ilim adamları olmadı ki... Halk da merak ve tecessüsle güneşin tutulacağı günü bekledi.

Beşer tabiatında gökyüzüne ve orada cereyan eden hâdiselere karşı tecessüs, insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insan, başını semaya kaldırıp baktığı zaman, göz kamaştırarak parlayan güneşi, esrarengiz bir varlık kabul etmiştir. Birçok iptidaî dinlerde güneş bir tanrı olarak tanınmıştı. Onun hareketleri dikkatle takip ediliyor, hâdisat üzerindeki tesirleri — basit de olsa — bir tefsire tâbi tutuluyordu.

Bugün hâlâ, küsuf hâdisesi, bu iptidaî telâkkilerin artıklarına bağlı olarak uğurlu veya uğursuz sayılmaktadır.

Güneşin tutulmağa başladığı anda, arz üzerindeki sühunetin düşmesi, türlü hava cereyanlarının, rüzgâr ve fırtınaların başgöstermesi eski natürist dinlerce bir felâket alâmeti sayılıyordu.

Eski Avustralya sakinleri ise güneşi "Yeryüzüne bereket getiren Tanrı" şeklinde tasavvur ediyorlardı. Onlardan kalan kil tabletler üzerinde, "Güneş" e ait sembolik resimlere sık sık rastlamak mümkündür. Ayni telâkki sonradan Hindistan'a ve daha uzak bir yol takip ederek Orta Amerika'ya kadar yayılmıştır.

Astronomi ve astrolatri'de bir hayli ileri gitmiş olan Babilli kavimler, güneşin hareketlerini türlü şekillerde yorumluyorlardı. Hele küsûf hâdisesi onlar için çok mühimdi. Babilli astrologlar bunu, o sene mahsulün bol olacağına bir alâmet sayarlardı. Ayni telâkki daha sonraları Anadolu yoluyla Mısır'a geçmiş, burada güneşe olan bağlılık asırlarca devam etmiştir. Hattâ bu kavim, politheisme'den (çok allahçılık) ayrılıp monotheisme'e (tek allahçılık) girdiği zaman bile Tanrı yine güneş şeklinde sembolize edilmistir.

Kısacası güneşe, küsufa karşı olan alâkanın uzun bir mazisi vardır. Asırların insan ruhuna nakşettiği bir alâkadir bu.

Bugün madenî kıyafetli bir insanın küsufu tecessüsle seyredişini, dikkatle inceleyecek olursanız, onda bir nevi gizli ve vahşi bir korkunun mevcudiyetini müşahede edebilirsiniz. Medenî insan hâdisenin sebebinin, basit bir astronomik kaideye bağlı bulunduğunu bildiği halde, kendisin, ecdadından tevarüs ettiği iptidai duygulardan kurtaramıyor.

20 nci asrin ortasında, küsuf gününde insanlarda gene insiyaki bir telâş vardı.

ASKERLİK SAHASINDA

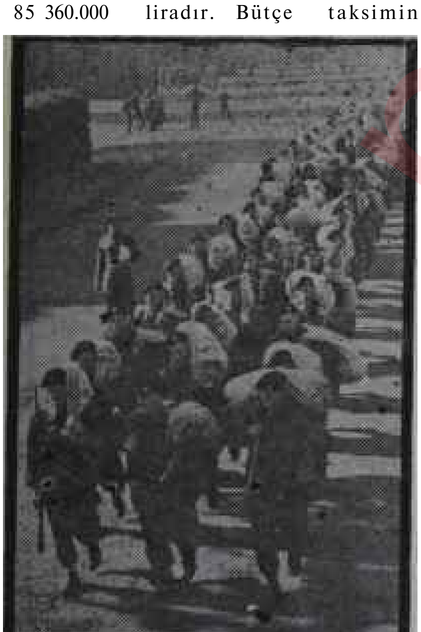
Bütçe

İngiliz Ordusu Manevrada
1.639.900.000 İngiliz lirası

İngilterenin -1955 bütçe tahminleri

18 şubat 1954 de neşredilen beyaz kitaba nazaran İngilterenin 1955 müdafaa masrafları 1.639.900.000 İngiliz lirasıdır. Bu miktar geçen yıl bütçesine nazaran 3.140.000 liralık bir fazlalık gösteriyor. Bu artış Den z, İkmal ve Müdafaa Vekâletlerine aittir. Bu bütçede Amerikan yardımı 85 360.000 liradır. Bütçe taksimin

Tommiler yürüyor
Hepsi 536 bin kişi

İki Zihniyet

Seyfi Kurtbek

Başvekilimiz 19 Nisanda Erzurumda söylediği bir nutukta şöyle demişti: "Memleketimiz bugün şanlı ve şerefli ordusuna bütün imaniyle güvenmektedir. Ordumuzun kudreti 1950 ye nazaran bugün en az iki misli yüksektir. *Onların devrinde Türk Ordusunun, zamanına göre bir iptidailiği vardı."*

Bu sözler hazin bir hakikatin ifadesidir; ve Başvekil o zamanki ordunun halinden bahsederken hattâ çok hafif söylemiş ve "herkesin malûmu olan bu hakikati edeb ve terbiye ile bu derece üstü kapalı olarak anlatmak istemiştim" demişti.

Muhalefet lideri, 22 nisanda Kayseri nutkunda bu sözleri "orduya tecavüz" telâkki ederek protesto etti. Bu münakaşada iki ayrı zihniyet kendini, gösteriyor ve milletin hayatî dâvalarının en büyüğüne ait olduğu için bunu incelemekte fay da buluyoruz. Bir tarafta, hükümet reisi, yapılan işlerden bahsederken, ordu bakımından da nereden nereye gelindiğini izah ediyor. Öte tarafta ise eski mesul devlet adamı ordunun eksiklerinden ve kusurlarından bahsedilmesini orduya dil uzatmak telâkki ediyor. Demokraside millet işleri — hangi sahaya alt olursa olsun — millete olduğu gibi söylenir. Birinci Büyük Millet Meclisinde bizde de bu usul vardı ve harp halinde bulunmamıza rağmen orduda görülen noksanlar ve hatalar Millet Meclisinde şiddetle tenkid edilirdi. O zaman da Erkânı Harbiyei Umumiye Vekili ismet Bey bu konuşmalardan memnun olmazdı. Meclis, vazifelerini hakkiyle yapamadıklarına kani olduğu bazı. kumandanları ve dolayısiyle Millî Müdafaa ve Erkânı Harbiye Vekâletlerini tenkid ederken Erkânı Harbiye Vekili de kendini ve haksız yere tenkid edildiklerine kani olduğu kumandanları müdafaa etmiş, fakat aynı zamanda Meclise ders de vermek istemiş ve "dedikodu yolunu tutarsak bu tehlikeli ve çöktürücü bir yol olur" demişti. Kendisine o zaman şu cevaplar verilmişti: "Burada herkesin söz söylemeğe hakkı vardır... Ders istemeyiz efendim!;."

Birinci, Meclisten sonra bu usul kalktı ve zamanımıza kadar, millî müdafaa işlerinin eksik ve bozuk ta.. raflarından, bahsetmek yasak oldu. Batı parlâmentolarında sık sık müşahede ediyoruz ki devlet adamları millî müdafaalarının bütün eksiklerini, bozukluk ve kusurlarını olduğu gibi milletin gözü önüne döküyorlar. Matbuat her millet dâvasında olduğu gibi bu bir numaralı millî dâvada da tenkid edilecek hususlar görünce hiç çekinmeden onları umumî efkârın Önünde deşiyor, ve hiç kimse bu tenkid ve açıklamalardan orduya karşı bir hürmetsizlik mânası çıkarmıyor. O zaman ordunun silâhları eskimiş, malzemesi eksik ve demode, teşkilâtı ve eğitimi kifayetsiz idi ise bu, şüphesiz her şeyden evvel ordu ihtiyaçlarım vaktile karşılamamış olan mesul hükümetlerin hataları, ihmal ve suçları idi.

Balkan harbindeki ordularımızın bütün bozuklukları gayet açık olarak tarihe yazılmıştır. Zamanın yüksek kumandanlığı, hükümeti ve subayları en şiddetli tenkidlere uğramıştır. Fakat bunların hiç birisinden kimse ordunun yüksek mânevi şahsiyetine ve mukaddes mefhumuna karşı bir saygısızlık mânası çıkarmamıştır. Ordular hükümetlerin âyinesidir ve hükümetlerin birinci vazifesi de ordularını zamanın müdafaa doktrinlerine uygun kuvvet ve kudret derecesine ulaştırmaktır. Türk Ordusu ikinci dünya harbi başladığı zaman, harp hazırlığı bakımından hakikaten iptidaî denecek durumda idi. Bu hakikati seferberlikte orduya alınan yüzbinlerce er ve yedeksubayı da görmüşlerdi ve kapalı kutu halinde tutulan ordunun noksanlarını böylece bütün millet öğrenmişti. O zamanki müttefiklerimizin devlet adamları da bu hakikati hâtıralarında yazmışlardı. Bugün bunun boyla olduğundan bahsetmek nasıl oluyor da orduya hürmetsizlik

Fikrimizce orduya karsı en büyük saygısızlık onun ihtiyaçlarını ve eksiklerini saklamak ve vaktinde bunları gidermeğe çalışmamaktadır. Silâh ve teçhizatın eksik ve demode olması kahraman subay ve erlerin yüksek vatanperverlik ve fedakârlık hassalarından hiçbir şeyi eksiltmez. Onlar; o zaman da bir tecavüze uğrasaydık, silâhları kâfi olsun olmasın vazifelerini kanlarının son damlasına kadar kahramanca yapacaklardı. Bu hakikatten hiç kimsenin şüphesi olmaz. Hükümetlere düşen iş, ordularını, en az muhtemel düşmanların silâh ve kuvvetleri kadar ve hattâ mümkünse onlardan üstün derecede hazırlamaktır. Ordu, zamanına göre iptidaî bir halde bırakılırsa bunların mesuliyeti orduya değil hükümete aittir. İşte muhalefet lideri de bu büyük ve tarihî ihmalin ortaya çıkarılmasından memnun olmamış ve demagojik bir hareketle bunu örtbas etmek istemiştir. O zamanın devlet adamlarına bu iptidailiği inkâr etmek değil, mümkünse neden o hale geldiğimizin

şöyledir (milyon olarak):

Bahriye Vekâleti	*367.00*
Harbiye Vekâleti	*561.00*
Hava Vekâleti	*537.00*
İkmal Vekâleti	*151.00*
Müdafaa Vekâleti	*23.90*
Yekûn	*1.639.90*

Beyaz kitapta ifade olunduğuna göre hava kuvvetlerine daha büyük ehemmiyet verilecektir. Kuvvetlere atom silâhlarının dağıtılmasına başlanmıştır. Avrupadaki ingiliz kuvvetleri muhafaza edilecektir.

1 nisan 1954 ve 1 nisan 1955 de İngiliz silâhlı kuvvetlerinin miktarları, geçen yıla nisbetle şöyle olacaktır:

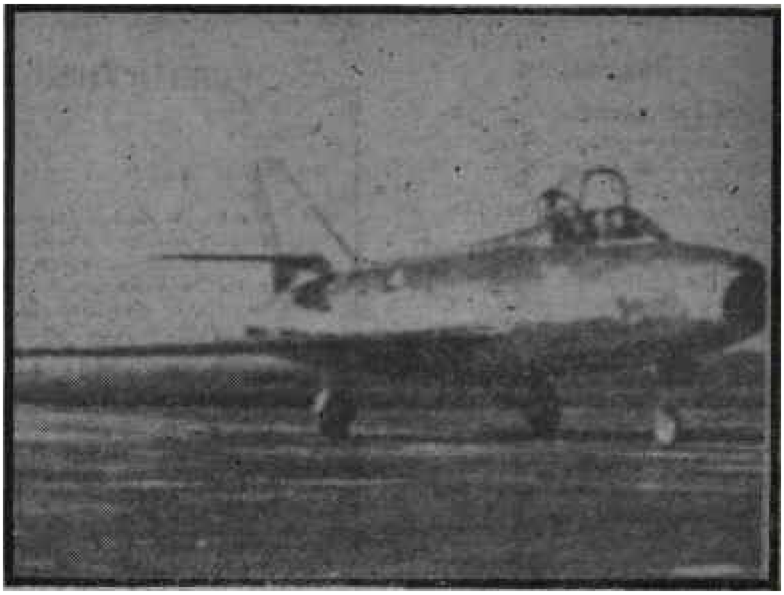
	1 nisan 1954	1 nisan 1955	*1 nisan 1953*
Nizamiye	*529.500*	536.800	533.900
Millî hizmet mensurdan	*302.100*	*283.500*	*312.800*
Kadın	*23.900*	*24.000*	*24.400*
Yekûn	*855.500*	*844.300*	*871.100*

Erkek personelin kara, deniz, hava kuvvetleri arasında inkısamı şöyledir (1955 tahmini):

Bahrîye	*119.200*
Ordu	*226.400*
Hava	*191.200*
Yekûn	*536.800*

Rusyanın 1954 bütçesi

Rusyanın 1954 bütçesinde askerî masraflar, geçen yıla nisbetle 10 milyon ruble noksandır ve bu vesile ile Maliye Vekili Rusyanın barış arzusunu da açıklamış ve bu indirmenin buna alâmet olduğunu söylemiştir. Şüphesiz bu jest ve bu miktarlar demagojiden başka bir sev ifade etmezi Milyarlık bütçelerde 10 milyon noksanlık esasen bir mâna ifade etmediği gibi Rusyanın askeri masrafları da münhasıran askerî bütçede gösterilmiş değildir. Bütçenin diğer fasıllarında müdafaa teşkilâtına ait büyük miktarlar dağıtılmış bulunmaktadır.

Mystere IV B
Paris kadınları kadar şık ve tehlikeli

Havacılık

Yeni Fransız harp tayyareleri

Tayyarecilikte her milletten önce ilerlemiş olan Fransızlar uzun bir gerilemeden sonra tekrar hava sanayiine ehemmiyet vermiş bulunuyorlar. Mystere adlı tayyareleri, yeni Fransız tayyarelerinin en çok dikkati çeken tiplerindendir. Şimdi IV B Mystere adiyle bu tayyareleri her havada çalışabilecek bir şekle sokmuştur. Bu yeni tip tayyarelerin 30 milimetrelik iki topu vardır. Deniz seviyesinde uçuş sürati 730 mil kadardır.

Amerikada hava müdafaası

1955 mali yılında Amerikanın havaya karşı korunması için 3,700 milyon dolar sarfedilecektir. Hava kuvvetlerinin' tesirleri arttıkça ve atom ve hidrojen bombaları tekâmül ettikçe ve çoğaldıkça hava müdafaasının da ehemmiyeti artmaktadır. Hava müdafaası, gece ve gündüz çalışacak av tayyareleri müdafaa bölgelerini tamamen işgal edecek radar şebekesi, güdümlü mermiler ve uçaksavar toplarını ihtiva eden çeşitli ve muazzam bir müdafaa teşkilâtıdır. Fakat bütün müdafaa teşkilâtına, rağmen Amerikanın en kudretli müdafaa vasıtası, muhtemel mütecavize mukabil taarruz yapacak olan stratejik bombardıman kuvvetidir. Amerikaya atom taarruzu yaptığı takdirde derhal müthiş bir mukabil taarruza uğrayacağını hesap eden mütecaviz şüphesiz taarruz tasavvurunda çok tereddütlü hareket edecektir.

Amerikanın hava müdafaası ve mukabele kudretinin büyüklüğüne rağmen Amerika bir hava taarruzundan tamamiyle masun sayılmamaktadır. Sivil müdafaa memurlarının ifadesine göre büyük şehirlere karşı yapılacak atom taarruzları Amerikada sekiz milyon fazla ölü ve dört milyon kadar dâ yaralıdan ibaret insan zayiatına sebep olabilir.

Bundan dolayıdır ki bu büyük şehirde muntazaman havaya karşı korunma denemeleri yapılmaktadır.

sebeplerini söylemek ve kendilerini müdafaa etmek düşer. Bizce bu tarihî hatanın müdafaası da kolay değildir.

Demokratik idarede millî müdafaanin kuvvetinden, meziyetlerinden, iyilik ve tekâmülünden olduğu kadar eksik ve hatalı taraflarından, kusur ve bozukluklarından da bahsedilir. Totaliter idarelerde ise ordular tabudur, eksiklerinden, bozukluklarından, hata ve ihmallerden kimse bahsedemez, bunlar ancak tehlike zamanında — yani düşman tarafından — meydana çıkarılır ve tabiî o zaman da artık düzeltilmesi ve telâfisi için imkân ve zaman kalmamış olur. Muhalefet lideri — eski alışkanlık icabı olacak — askeri kusurların üstüne örtü çekmek düşüncesindedir. Totaliter rejimlerde ordu bütçeleri meclise gelince hiçbir esaslı tenkide uğramaz, eksikler, kusurlar, hatalar örtülü kalır ve sadece orduya bir selâm yollanır.— Silâh ve malzeme yollamak mümkün olmayınca!.... ve sanılır ki birçok ihtiyaçlannm karşılanmasını sabırsızlıkla bekleyen ordu bu selâm ile tatmin edilmiştir!.

Demokratik rejimde ise millete hakikat açıkça söylenir; söylenir ki eksiklere ve hatalara dikkat çekilsin ve geç kalınmadan gereği yapılsın! Eski zihniyetten bu ordu ve memleket çok ıstırap çekti ve çok tehlikeler atlattı. Bir daha ona dönmiyeceğiz. Ordumuzu her zaman olduğu gibi sevmeğe ve saymağa devam edeceğiz, bu, saten bu milletin en güzel bir geleneğidir. Fakat, eksik ve hatalar görülünce, bunları da açık olarak millet huzurunda söyleyeceğiz ki çabuk giderilsinler.. Bundan saygısızlık mânâsını çıkaranlar sadece demagoji yapıyorlar demektir.

Davalarımız

Köylü kadınlarımız

Yeryüzünde yalnız didinip mihnet çekmek için gelmiş insanları ifade maksadiyle misal arasalar, köylü kadınlarımızı göstermekte tereddüt etmezdik.

Gözlerini hayata açtığı andan köy mezarlığındaki küçücük yerine göç edinceye kadar bütün ömrü boyunca durup dinlenmeyen bu vefalı ve cefalı mahlûkların yaşama şartlarını çok yakından tetkik etmeyenlere iddia biraz mübalâğalı gelse de, hakikatin içyüzünü bilenlerin mutabık olduklarından şüphe edilemez.

Köylü kadının talihsizlik damgası, göbeğini kesip küçücük vücudunu tuzlayan (bir çok köylerde doğumlar elan bu tarzda yapılmaktadır) ebenin aileye verdiği ilk haberle vurulur: Kız bebesi...

Sakim bir düşüncenin kurbanı, her doğan çocuğun erkek olacağı hülyasını besleyen zavallı babanın hemen yüzü asılmıştır. Çok defa yavrunun cinsiyetinin aile facialarına yol açtığı bile vâkidir. Erkek çocuk annesi olamıyan kadın, büyük suç işlemiş bir günahkâr mevkiine düşürülür. Hattâ bu hâdise bazan büsbütün evden atılmasına, yahut bir "ortak" getirilmesine lüzum gösteren ciddî, hayati bir mesele halinde mütaleaya başlanır!... Lohusa döşeğindeki hasta kadının bedbahtlığını, iç acılarını bir an düşünmek bile kalbimizi sızlatmaya kâfidir.

Kız çocuğu üç, dört yaşlarına gelir gelmez ilk vazifelerin mesuliyeti ile karşı karşıyadır: Kendinden sonra doğan kardeşe dadılık etmek. Artık mini mini eller beşik sallamaya, sübek temizlemeye, daracık zayıf omuzlar çocuk taşımaya başlamıştır.

Bir iki yıl daha geçince işler çeşitlenir: Tezek karımında büyüklere yardım, duman ve isten göz gözü görmiyen ocaktaki saçta pazlama çevirmek, bakır kapları derede ovmak gibi... Şehirdeki akranların, evde sarı saçlı, pırıl pırıl gözlü bebekler, türlü oyuncaklarla oynayıp çocuk filimleri seyrettikleri, parklarda keyifli keyifli salıncak sallandıkları devirdir bu.. Köylü kızı ismini bile duymadığı bu güzel eğlencelerden mahrum, kâh döğen çeken iki inatçi öküzün arkasında oturup eline ucu çivili bir değnekle güneşte kavrula kavrûla döner durur, kâh "çepin çepinleyerek" akşamı eder, böylece seneler senelere bağlanıp gider.

Köylü kızı on dört, on beş yaşına basınca artık baba ocağının misafiri sayılır. Günü gelince münasip talibe devredilen "kız bebesi" kaderinin çizdiği yolu tamamlamak üzere hayatının ikinci yarısını yaşamaya başlar.

Kocası zengince ise yattığı yatak

Soroptimist kulüpleri nedir?

Bedia Çobanoğlu
(Türkiye Soroptimist Kulüpleri Sekreteri ve Veznedarı)

Soroptimist iki lâtince kelimeden alınmıştır: Hemşire mânasına gelen "Sorar" ve en iyi mânasına gelen "Optima" kelimeleri... Bunun serbest tercümesi de "Kadınlar için en iyisi" şeklinde kabul edilmektedir.

Soroptimist kulüpleri iş ve meslekleri temsil eden kadınlar için beynelmilel hizmet müesseselerinden biridir.

Üyelik yalnız davetledir ve profesyonel hayatta müstakil olarak çalışan kadınlara inhisar etmektedir. Bir kulübe her meslekten ancak bir kadın alınabilir. Bunun da, hem çalışmakta olduğu mesleğinde yüksek standardlara ulaşmış olması, başarı göstermesi ve mesleğini en iyi şekilde temsil etmesi, hem de şahsî hayatında ve karakter bakımından numune olabilecek bir insan olması lâzımdır.

Soroptimistlerln gayeleri şunlardır: Kadınların, profesyonel hayatın kıymetini daha iyi anlamalarına yardım etmek, profesyonel standardları ıslah etmek, üyeler arasında egoist olmayan bir arkadaşlık yaratmak, iyi sosyal fâaliyetleri desteklemek, dünyadaki soroptimistler arasında münasebet kurmak ve sulh maksadiyle muhtelif memleketlerdeki kadınlar arasında dostluk tesis etmektir. Dostlukta samimiyet, başarı saadeti, hizmet yüceliği, meslek namusu, vatan ve insanlık sevgisi soroptimistliğin idealleridir.

İlk soroptimist kulübü 1921 de Kalifornia'nın Okland şehrinde tesis edildi. 1923 de Londra Kulübü, 1924 de Paris Kulübü açıldı. O zamandan bugüne kadar dünyanın her köşesinde, meslek hayatında muvaffak olmuş kadınlar soroptimist kulüplerinin üyeleri olmuşlardır.

1928 de Kanada ve Birleşik Devletlerdeki soroptimist kulüpleri bir araya gelerek "Amerika Federasyonu" nu meydana getirmişler, yine ayni tarihte Avrupa kulüpleri de "Avrupa Federasyonu" nu teşkil etmişlerdir. Bu iki federasyonun hemen birleşmesinden Beynelmilel Birlik meydana gelmiştir. Avrupadaki süratli gelişme 1934 senesinde bu kıtadaki teşkilâtın iki federasyona ayrılmasını sağlamıştır; "Avrupa Federasyonu" ile "Büyük Britanya ve İrlanda Federasyonu". İşte bu üç federasyon bir arada "Beynelmilel Soroptimist Birlği" ni meydana getirmiştir; Her memleketin ayrı ayrı şehirlerindeki kulüpler o memleketin Birliğine bağlıdır. Soroptimistliği memleketimize ilk getiren Müfide Ferit Tek, onun, bizdeki ilk kurucusu da olmuş, İstanbuldaki kulübü açmıştır. Daha sonra Ankara ve İzmir kulüpleri açılmış ve resmen Türkiye Soroptimist Kulüpleri Birligi teşekkül ederek Reisliğe Yüksek Mühendis Hürriyet Sırmaçek seçilmiştir.

1952 senesinde Kopenhag'da imzalanan Beynelmilel Konvansiyonda soroptim istin bünyesi biraz değiştirildi. SIA (Soroptimist International Association) adı altında bir dünya sekreterliği kuruldu. Bunun başında bir reisi, kâtibi, v.s. vardır. Her dört senede bir SIA, sıra ile Amerikada, İngilterede ve Avrupada bir beynelmilel kongre yapar. Bu kongrede dünya soroptimistleri reisi seçilir. Bundan sonraki SIA toplantısı 1956 da New Yorkta yapılacaktır. Bu kongrede dört senelik bir program şeklinde hazırlanmakta olan "Sakat Çocuklar", "Mücrim Çocuklar" ve "Gayri Meşru Çocuklar" üzerinde muhtelif memleketlerin hazırladığı etüdler münakaşa edilecektir.

SIA Birleşmiş Milletlerle Unesco himayesindeki gayri resmî müesseselerden biridir. Bütün nasyonal işlerde sıkı bir tarafsızlık gütmek, politik, dinî ve ırkî mevzular üzerinde münakaşadan kaçınmak SIAnın politikasıdır.

Soroptimizmin, halline uğraştığı bazı problemlerle ilgili olarak her kulübün bazı sosyal programları vardır. Beynelmilel kongrede muhtelif memleketlerde yapılan dört senelik faaliyet raporları okunur ve onu takip edecek diğer dört senelik program üzerinde kararlar verilir. Kulüpler, kongrenin tesbit ettiği sahalar üzerinde çalışmakla beraber kendilerinin seçecekleri mevzularda da faaliyet göstermekte serbesttirler.

Kulüp bayatı ve toplantılar, üyelerin, diğer kadınların yaptıkları işleri takdir etmelerine yardım eder. İşe yarama, anlayış ve bağlılık hislerini uyarır. Kulüpleri içinde ve kulüpleri vasıtasiyle üyeler, bugünkü kadının mesuliyetlerini idrâk ederler ve modern cemiyette kadının elde etmesi gereken kakların, üstüne aldığı vazifelerin beslediği isteklerin daha iyi idare edilmesinde rol oynarlar. Onlardan gördükleri ilgi nisbetinde, işlerindeki başarıda hız alırlar.

Soroptimistler yemekte
Bunlar *hayatta muvaffak* kadınlardır

biraz daha yumuşak, yastık başları kavice işlemeli, hamur tahtasının üzerindeki yiyecekler bir iki çeşit fazladır amma, evin işleri de o derece ağırdır: Tanrının günü ortakçılara, çobanlara, yanaşmalara pişecek ekmeklerin, kaynayacak tencerelerin hazırlanması, "ağa" nın eksik olmayan misafirlerini ağırlamak kadını ocak başına esir eder. Bundan başka — evde yardımcı olsa da — "mal melalin" sağılması, ahırların temizliği, çamaşırların tokaçlanması, kümes hayvanlarının bakımı, bağ, bahçe ve tarla işleri hep onun emeğine muhtaçtır. Evlendiği adam fakir ise mahrumiyet ve cefa büsbütün elele vermiş olacaktır.

Dikkat edilirse köylerde çeşme başları daima kalabalıktır. Güneş doğmadan yatağından kalkıp aksama kadar çabalayan kadının su taşıma bahanesiyle komşularıyla bir iki lâf etmek, üç beş dakika dinlenmek fırsatını elde" ettiği yegâne yer olduğu için.

Köy kadınının boş kaldığı zamanı yok mudur? Vardır amma, o saatte de yaşadığı mahallin icaplarına göre ya dokuma tezgâhının başındadır, ya iplik eğilir veya incecik şişlere taktığı kışlık çorapları örer. İstirahat nedir bilmeyen zavallıların b i l h a s s a doğumlarda başlarına gelenler de ayrı birer hikâyedir.

Dünyada insan oğluna haz veren en güzel nimetlerden biri de hiç şüphe yok ki çalışabilmek kudretidir. Yalnız her faaliyetin bir ölçüsü, her emeğin bir semeresi olmak lâzım gelir.

Köylü kadının da şehirliler gibi günün birkaç saatinde, haftanın belirli günlerinde dinlenmeye veya gezip eğlenmeye, medeni kıyafetlerle süslenmeye hakkı yok mudur?

Köylü kadınlarımızın yaşama seviyesini, hayat şartlarını yükseltecek, onları okur yazar hale getirecek, hülâsa cehaletten, iptidailikten kurtaracak prensipler kuramazsak medeniyet yansında daima yaya kalmaya mahkûmuz,

Özlenen hu inkılâbın gerçekleşmesi, yalnız mevzuattan, resmî sandalye sahiplerinden beklemiyerek bu dâvaya milletçe katıldığımız gün ümit yolunu seçmiş sayılabiliriz. Bilhassa çeşitli isimler altında çalışmakta olan kadın demeklerinin bu konu üzerine dikkatlerini çekmek isteriz. Köylü ile şehirli arasındaki uçurumu kısa zamanda kapayacak bir samimiyetle bu bedbaht insanlara yaklaşmak, çeşitli kurslar açıp kamplar kurarak kendileriyle kaynaşmak ve bu arada her türlü yardım elini uzatmak gibi çarelere baş vurmalarını yürekten diliyoruz—P.P.

İngiltere

Mitford'ların 6 kızı

Aileler vardır; şu veya bu, onlara büyük bir şöhret sağlamıştır. Mitford ailesi de bunlardan birdir.

Fakat Mitford'ların şöhretini yapan kızlarıdır.

Bakınız, nasıl:

Büyük Britanyanın en tanınmış asil ailelerinden olan mitford'ların tarihçesi, on dördüncü asra kadar uzanır. Bunlardan 1878 de dünyaya gelen Baron Mitford bir İngiliz mebusunun kızı olan Sydney Bowles ile evlenmiş ve biri erkek, altısı kız olmak üzere yedi evlât sahihi olmuştur. Oğlu 1945 de Birmanya harbinde cephede ölmüş, fakat aileye hoş ve nahoş şöhret kazandıran kızlar olmuştur,

Bunlardan Nancy bir romancıdır. Kendisi meşhur Amerikalı bankerlerden Morgan'ın ortaklarından Peter Rodd ile evlidir. Birkaç eser sahibi olan Nancy Mitford, en son olarak Fransız saray hayatını ifsat etmekle şöhrete ulaşan Madame de Pompadour hakkında son derece nükteli ve tarihî vakıalara sadık bir biyografi yazmıştır. Nancy Mitford-un tasvir için yaldızlı eşya ve onun müterafiki olan bir muhiti seçmiş olması sadece bir tesadüf eseri değildir. Kendisi İngiliz aristokrasinin su katılmamış bir mahsulüdür ve bu itibarla 18 nci asır Fransız asilzadelerinin yaşayışını kıyas yolu çok başarılı bir şekilde tasvire muvaffak olmuştur.

İkinci Mitford kızı Pamela 1936 da taranmış bir Oxford profesörü ile evlenmiştir. Mamafih evlilikleri 1951 de boşanma suretiyle sona ermistir.

Üçüncü Mitford kızı Diana önce bütün veterinerlerin âşinâ oldukları Guinness sığır cinsini ilk olarak yetiştiren aileye mensup bir baronla evlenmişti. İkinci kocası ise bir zamanlar İngilterede hayli gürültüye sebep olan Faşist Partisinin Lideri Sir Oswald Mosley olmuştur. Hitler bunların nikâhında şahitlik etmiş ve kendilerine mutantan bir düğün hediyesi vermiştir.

Ailenin başına en büyük işleri çıkartan dördüncü kız Unity Valkyrie'dir. Bu kızın ismi bile fevkalâde bir hayat süreceğine delil teşkil ediyordu. Zira birincisi "Birlik", ikincisi ise Alman mitolojisinde harpte düşen muhariplere mey sunacak olan cennet kızları mânasına gelmektedir. Nazilerin meşhur hava kuvvetleri Bakanı Mareşal Görlng'in "en kusursuz Aryen kadın" olarak tasvir etmiş olduğu. Unit, bir zamanlar Hitlere delicesine âşık olmuştu. Hitlerle evleneceği dolaşan söylentiler arasında idi. Harbin patlamasından

Romancı Mitford
6 harikadan biri

sonra birdenbire derin bir hayal kırıklığına uğrayan Unity bir melankoli buhranına tutuldu ve çok sevdiği Almanyayı ter keder ek 1940 da İngiltereye. döndü. Babasının malikânesine çekilen Unity, elini eteğini dünyadan çektikten sonra 1948 de sessizce ölüp gitti.

Beşinci Midford kızı Jessica Lucy 1937 de İngiliz Başbakanı Churchill'in yeğeni David Romilly ile evlendi. Kocası bir zamanlar komünistlere mütemayildi, hattâ İspanyaya gidip General Franco'ya karsı savaşan milletlerarası kıtaya iltihak edip bu uğurda dövüşmüştü. Harbin başlaması ile Kanada hava kuvvetlerine iltihak eden maceraperest genç 1941 de uçağı ile kayıplara karıştı. Kârısı 1943 de Amerikanın en büyük solcu sendikalarından ClO'nun hukuk müşavirlerinden Robert Treuhaft'la evlendi.

Ailenin altıncı kızı Deborah Vivien ise tam bir İngiliz aristokratına yakışır şekilde hayatını tanzim etti. 1941 de Devonshire dükü ile evlendi, şimdi malikânesinde sakin, patırdıdan uzak bir hayat yaşamaktadır.

İşte bu yüzdendir ki, İngilterede "Mitford" dendi mi, akla gelen 6 delişmen kızdır—N.A.

Bizden - Onlardan

Mrs. Hormon Willams
Milyoner esnaf

Dünyada ilk defa olarak Temyiz Mahkemesi, üyeliğine seçilmiş olan kıymetli adliyecilerimizden Melâhat Ruacan Temmuz ayı içinde Finlandiya'nın başkenti Helsinki'de toplanacak olan "Dünya Hukuken Kadınlar Birliği" nin kongresinde Türkiye'yi temsil etmek üzere yola çıkmıştır.

** İstanbul Fen Fakültesi Dekanının iki senelik hizmet müddetini tamarnlaması üzerine Astronomi Profesörlerinden Bayan Nüzhet Gökdoğan Dekan seçilmiştir. Böylece Türk üniversiteler camiasında ilk defa olarak bir kadın fakülte dekanlığı gibi şerefli bir idarî vazifeyi üzerine almis bulunuyor. Fakültesini son iki sene içinde senatoda temsil etmiş olan Prof. Gökdoğan evlidir ve iki çocuk annesidir.*

** İngilterenin maruf dergilerinden "Country and Homelife" in bilmece müsabakasının birinciliğini kazanan şahıs, mecmuanın yazı isleri müdürünü hayli tereddüde düşürmüştür. Zira isabetli cevapları ile birinciliği hak eden talihlinin adı ve adresi şu idi:*

Prenses Margaret, Buckingham sarayı.

Kötü bir şakaya uymuş olmamak için ilk önce ciddî bir tahkikat yapılmıştır. Bereket, İngiliz kral ailesi namına söz söyliyen kâtip, meseleyi büyük anlayışla karşılamış ve şunları açıklamıştır:

"Bütün kral ailesi bilmece çözmekten son derece hoşlanır."

Prenses Margaret'e verilen hediye şudur: 30 Türk lirası değerinde bir kaç kitap seçmek hakkı!

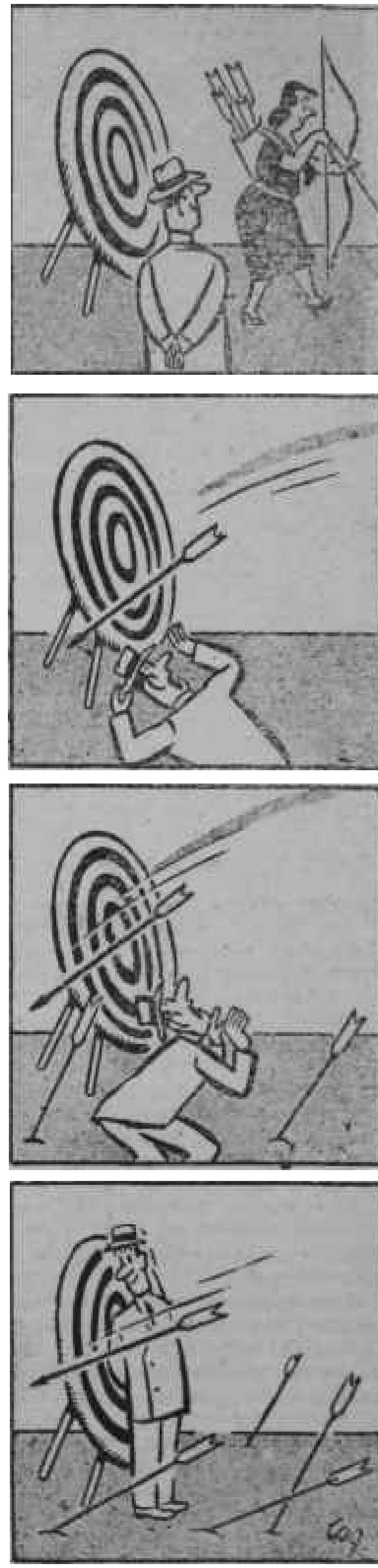
** Amerikanın en zengin kadınlarından 57 yaşındaki Mrs. Mona Williams, New York'un en kibar semtlerinden sayılan Lonk Island'daki 60 dönümlük malikânesinin bahçesinde çiçek ve meyve satışına mahsus ufak bir dükkân açmıştır. Son derece şık giyinişi ile kendisinden çok daha genç kadınların gıptasına sebep olan Mrs. Williams'ın parolası "Para parayı çeker" olmalı.*

Basına verdiği beyanata göre çalışmamak için hiç bir sebep görememektedir. Âtıl ve boş durmayı günah sayan tipik Amerika zihniyetine uyan Mrs. Williams şöyle demiştir:

—Dükkânın parasını çıkaracağını umuyorum _ İnsan ticarete atılınca keyif etmek için değil, kazanç için hareket eder."

** Kadınların erkeklere nazaran en bol olduğu yer, halen, Amerika sularında bulunan Tarsus yolcu gemisidir. İstatistiklerden anlaşıldığına göre gemide 4 kadına 1 erkek düşmekte ve tayfaların en suratsızı bile kadın yolcuların yanından geçerken göğsünü gururla kabartmaktadır.*

Gamsız Teyzenin Maceraları

BASINDAN AKİSLER

Tarihin en büyük nafakasını meşhur Amerikalı milyoner Wintrop Rockfeller'in karısı Bobo Rockfeller almış bulunuyor. Bobo Rockfeller, altı senelik izdivaçlarına bir son vermeye razı olmak için zengin kocasından tam 5 milyon dolar talep etmiştir. Anlaşmaya göre Mrs. Bockfeller'e 2 milyon nakit olarak ödenecek, her sene 70 b n dolar verilecek , ayrıca "emniyeti sağlamak üzere" kendisine yarım milyon dolarlık bir gelir temin edilecektir. Bundan başka karı kocanın evlilikleri sırasında New.York'ta ikamet ettikleri ve Pare Avenue üzerindeki muhteşem apartıman kadına kalacak ve bu apartımanın masraflarını karşılayabilsin diye Ayrıca 100 bin dolar bırakılacaktır. Oğlu Winn'e ise 2,5 milyon dolar nafaka alacaktır.

Bobo Rockfeller 37 yaşındadır ve Litvanyalı bir maden amelesinin kızıdır. Rockfeller'in oğlu kadını görür görmez âşık olmuş ve derhal evlenmiştir. Hayatının ilk 30 yılında seyahatlerini üçüncü mevki trenlerde yapan Bobo, boşanmak için Reno'ya hususi bir katarla gitmiştir.

Karı koca arasında halli en zor mesele, küçük Winnie'nin kimde kalacağı hususu olmuştur. En sonda mesele şöyle halledilmiştir: Winnie — henüz beş yaşındadır — annesinde kalacak, fakat babası arzu ettiğinde onu ziyarete gidecektir.'

Yoksa Winthrop Rockfeller o muazzam nafakaya pek fazla itiraz etmemiştir.

Düşünmeli karısından neler çekmiş! (New-York Times).

Kaliforniyadaki Pasadena rasathanesindeki alimler ilk defa olarak 4 Mayısta görülen yeni bir yıldızın ışığının dünyaya tam 20 milyon senelik bir seyahatten sonra geldiğini uzun hesaplar neticesinde ilân etmişlerdir. Yeni yıldız, 29 yaşında bulunan İsviçreli Paul Wild adında bir asistan tarafından keşfedilmiştir. Kaliforniya Teknoloji Enstitüsü tarafından açıklandığına göre fezadaki . muazzam infilâk bu fevkalâde parlak yıldızı meydana getirmiştir.

İşte, tam 20 milyon senelik bir yolculuktan sonra dünyaya gelen ışık, bu infilâkin ışığıdır. Yani infilâk 20 milyon sene evvel olmuştur, Katedilen mesafe 20 milyon ışık yılıdır. Bir fikir vermek maksadiyle 1 ışık yılının, ışığın 1 senede katettiği mesafe olduğu ve bunun 6 milyon mil tuttuğu hatırlatılabilir.

Alimlerin bildirdiklerine göre 20 milyon sene evvelki infilâk o kadar şiddetli olmuştur ki onun yanında bir hidrojen bombasının tesiri bir tüy darbesine muadildir.

Bu infilâkın fotoğrafı alınmıştır.

Tabiî o da, 20 milyon sene sonra (New.York Herald Tribüne)

Başkan Truman

Piyanistlik seçimle değildir

Başkan Truman'ı Amerikanın eski Lüksemburg Elçisi Mrs. Ferle Mesta'nın hayatına ait "Cali Me Madame" piyesindeki "Başkan Truman" rolünü bizzat oynamaktan meneden rahatsızlığın bir apandisit krizi olduğu anlaşılmıştır. Başkan Truman derhal ameliyat edilmiştir ve sıhhati iyidir.

İfadesine göre iyileşir iyileşmez yeniden piyanosunun başına dönecek ve muhtemelen sahneye de çıkacaktır.

Siyasi hayatın yükünü sırtından a. tan sabık başkanın şimdi "aklına geleni yapmak" denilen en büyük zevki tatmakta olduğu anlaşılmaktadır. (U.P.)

Prens Alexander Baytekin

İngilterede mektep çocuklarının kendi sergilerini Yugoslav Prensi AIexander açmıştır. Prens Alexande sabık kral Piyerin oğludur ve halen 8 yaşındadır. Annesi ile babası arasındaki anlaşmazlık gazetelere bir zamanlar uzun uzun mevzu olmuştu.

Sergi, mektep çocuklarının 27 inci sergisidir ve Londrada Westminster'de açılmıştır.

Açılış gününde sergiyi gezen binlerce çocuk arasında bulunan Alezander bütün standları dolaşmış ve bühassa, model uçak, elektrikli demiryolları ve model gemi ve otomobillerle alâkalanmıştır. Prens aynı zamanda hava topçusu eğitim makinesini denemiştir.

Serginin enteresan kısımlarından bir paraşüt kulesi olmuştur. Burada çocuklar paraşüt elbisesi giyerek 9 metre irtifadan atlamaktadırlar.

Atlayanlar salonun ortasında bulunan muazzam bir şilte üzerine düşmektedirler.

Bundan başka, en ziyade alâka toplayan bir şey, küçük çocuklara giydirilen ve zaman ve fezada seyahat için plâstik miğfer ve kozmik şua elbisesidir. Çocuklar bu kılığı "Baytekin" romanlarından tanıdıklarından çok eğlenmişler, kendilerini birer kahraman saymışlardır.

Prens Alexander de, bu elbiseden giymiştir (U.M.)

Amerikada, Rusyanın 1973 senesinde büyük bir dünya ihtilâlini şimdiden hazırlamakta olduğuna dair bir plân ele geçirilmiştir.

Plânı Senatör Knowland, Senatoya bildirmiştir. Plân, Çin lideri Mao Tse-Tungun meşhur kitabında yazdığı dünya ihtilali esaslarına hemen tamamıyle uygundur.

Tahinin olunduğuna göre, plan Moskovada Çin Hariciye Vekili Şu - En . Lai'e verilmiştir ve bir dünya ihtilâli için en münasip sene olarak 1973'ü göstermektedir. Plânda, üzerinde bilhassa durulan husus, Amerikayı müttefiklerinden mümkün olduğu kadar ayırmak gayretidir.

Mr. Knowland, plândan parçalar bile okumuştur.

Tabiî 1953 Martında Moskovada Çin Hariciye Vekiline tevdi edilen bir plânın nasıl olup ta Amerika hükümetinin eline geçtiği açıklanmamıştır. (A.P.)

Dünyanın en aydınlık meydanı, 20 dakika müddetle tam bir karanlığa gömülmüştür. Bu meydan New-Yorktaki meşhur Times Square'dir.

Times Square'in ışıkları orada bulunan sinemalar, tiyatrolar ve eğlence yerlerinin ışıklarıdır. Eğlence rüsumuna belediyece yüzde beş bir zam yapılmasını protesto maksadiyle bu

ışıklar yirmi dakika söndürülmüştür. Fakat içerde, oyunlar devam etmiştir.
Polis, karanlık esnasında herhangi bir panik olmasın diye meydanda tedbirler almıştır. (A.P.)

ransız doktorlarından Jean Louis Lortat-Jacob bir Fransız mahkemesi tarafından ihmal suçu ile 800 bin frank tazminat ödemeğe mahkûm edilmiştir.

Dr. Lortat.Jacob 1950 senesinde Georges Maurer adlı bir hastaya bir ameliyat yapmıştı. Georges Maurer bir yıl sonra New-Yorkta yeni bir ameliyat geçirmeğe mecbur kalmış, bu ameliyatta, Maurer'in içinde bir neşterin unutulduğu meydana çıkmıştır.

Muhakeme neticesinde âlet n, Dr. tat Jacob'un muavinlerinden biri tarafından unutulduğu anlaşılmış, fakat Paris mahkemesi bizzat doktoru, hastasta tazminat ödemeğe mahkûm etmiştir.

800 bin frank, aşağı yukarı sekiz bin Türk lirası tutar. (New-York Herald Tribüne).

Komünist Çinin yakışıklı Hariciye Vekili Şu-En-Lai Hindistanı ziyaret ettiğinde fevkalâde bir kabul görmüştür. Kendisini bizzat Hindistan Başvekili Nehru ağırlamış, misafir etmiştir.

Şu-En.Lai ayakkabıların çıkanlarak girildiği yerlerde ayakkabılarını çıkarmış ve o zaman kapının önünde pek boş bir manzara ile karşılaşılmıştır: "Mflliyefleri başka, bir sürü pabuç!

Bunların arasında en şıkı, dâima Şu-En.Lai' in ayakkabıları olmuştur. (İnter Continentale)

Her milletten pabuç
Ortadaki Şu'nundur

KÜLTÜR SAHASINDA

Tatilde Üniversite
Başka ne yapabilirler ki?

Gençlik

Yapacak şey sıkıntısı

On binlerle talebe, sokaklara düşmüş bulunuyor.

Bu cümlenin yarısı mecazi ise, öbür yarısı değildir. İlk mektepten üniversiteye kadar bütün tedris müessеselerinin yaz tatiline girdiği şu anda talebelerin büyük bir kısmı hakikaten sokakta, mahalle aralarında hırsız.polis veya ayamanya oynamakla meşguldür. Biraz daha büyükleri avare dolaşıyor, caddeleri veya sinemaları dolduruyor, ona buna lâf atıyor, gönül eğlendiriyor. En büyükleri ise, "millî vakit geçirme oyunumuz" olan tavlanın başına oturmuştur. Kahveler, bilhassa hava serinler serinlemez adam almaz hale geliyor. Müşterilerin çoğu üniversite talebesidir.

Bu, kasım ayına kadar böyle sürüp gidecektir. Dersler kesildi ve imtihanlar bitti mi, üniversitelinin de üniversiteyle alâkası sona ermiştir. Kendisini artık, o tarafta, meşgul edecek hiç bir şey kalmamıştır.

Talebe Birlikleri, talebe cemiyetleri, talebe federasyonu hep isimlerini duyduğumuz, gazetelerde okuduğumuz, mevcudiyetlerini bildiğimiz teşekküllerdir. Bir de faaliyetleri vardır. Faaliyetlerini sadece kışın mı gösterirler? Hattâ kışın bile, talebeyi cezbetmek imkânına malik midirler?

Her sene her fakültede bir talebe cemyeti kurulur, toplantılar yapılır, kararlar alınır. Senelik spor, kültür, geri, eğlence v.s. gibi kollarda faaliyet programları hazırlanır. Onlar hazırlanır, ama kahvehanelerin yaz.kış üniversitelilerle dolu oluşu bu programların netice vermediğine bir delildir. Hattâ kahvede oturmak, oyun oynamak bir üniversitelinin normal meşgalesi haline gelmiştir. Bazan mektebinde arayıp bulamadığınız talebeyi, mektebin bitişiğindeki kahvehanede görürsünüz. Halbuki her fakültenin bir talebe kantini, mevcuttur. Fakat, orada sadece çay, kahve içilir ve oturulur. Talebeyi meşgul edecek, eğlenceli olduğu kadar faydalı bir başka meşgale yoktur.

Yaz aylarında vaziyet daha da vahim bir hal alır. Kantin de kapanır ve gençlerin kendi aralarında toplanabilecekleri bir yer de kalmaz.

Yurt dışı bir kaç seyahatten başka — o da, ekseriya dövizsiz — talebe cemiyetlerinin tatil faaliyeti şimdiye kadar görülmemiştir. Şurada veya burada kamp kurmak, spor yapmak, geziler tertiplemek bizde rağbet edilen, hattâ bilinen şeyler değildir. Tek başımıza hareket, çantayı sırta vurup dağ tepe gezmek, oto.stop yapıp en uzak yerlere en ucuz şekilde gitmek de alışılmış hareketlerden sayılmaz. En kolayı, köşe başındaki kahvehanedir.

O halde, gelsin tavla!

Halbuki bir de, meselâ Kaliforniya üniversitesinin dört aylık yaz faaliyet raporuna bakınız:

4 ayda 14 danslı toplantı, 3 balo, şehir dahilinde 8, memleket dahilinde 2 gezi, 3 spor bayramı, mevzuu derse ait 4, aktualiteye ait 3 münazara. Bunların yânında haftalık sportif ve kültürel faaliyetler.

SANAT DÜNYASINDA

Resim

Hasan Kaptan

Boynuz kulağı geçti

Büyük ressamların en küçüğü

Münekkit Andre Lot bol ışık alan atölyesinde, iki elini havaya kaldırarak haykırdı:

— Mon Dieu! Mais c'est merveilleux!

Üstat elindeki resme bir daha baktı ve karşısındaki adamı kucaklıyarak:

— Allaha şükür, bir senedenberi ilk defa, istediğim gibi modem anlayışla bir desen yapabildiniz... dedi.

Arif Kaptan sıkıntıdan patlıyacaktı. Yere bakarak:

— Bunu oğlum yaptı, üstad, diyebildi.

O sırada Hasan Kaptan henüz beş yaşında bulunuyordu.

Gene Paris'te — Hasan Henüz iki yaşında idi —, annesi ile babası, bul. var gazinolarından birinde sabahleyin kahvelerini içerlerken, küçük Hasan hemen ötede, trotuvarın kenarında yere çömelmiş, oynuyordu. Bir adam ansızın, heyecanla, ana - baba Kaptanlara hitaben bağırdı:

— Hey, madam, mösyö! Çocuğunuz harikulade şekiller çiziyor, onun bir dâhi olduğunu biliyor musunuz?

Hasan Kaptan'ın alelade bir çocuk olmadığını annesi ve babası çok küçük yaşında hissetmelerdi.

Bir buçuk yaşında iken evin duvar ve kapılarını acaip çizgilerile kirleten Hasan'ın elinde eğer bu gün annesinin batırdığı iğne izleri görülmüyorsa, körpe cildinin normal faaliyetindendir.

Fakat çocuk iki yaşından sonra, ailesinin, bilhassa kıymetli bir ressam olan babasının dikkatini çekmeye başlayınca, işin rengi de değişmişti. Artık öteye beriye çizgiler çiziyor, kirletiyor diye eline iğne batırmaz oldular. Üç yaşında Hasan'da desen fikri teşekkül etti.

Babasının Paris'te, ressam ve münekkit Andre Lot'un yanında çalıştığı sıralarda ise Hasan Kaptan, harikulade istidadının ilk pırıltılarını belli etmeye başlamıştı.

Altı yaşında eline boya verdiler ve büyük bir maharetle kullanışını seyrettiler. Küçük Hasan boyaları mükemmel bir surette karıştırarak yeni tonlar meydana getiriyor ve bu hali görenlerde hayranlık uyandırıyordu. İlk sergisini Ankarada Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde açtıkları zaman yedi yaşına basmıştı. Bir çokları bu sergide gördükleri tabloları babasının yaptığını iddia ettiler, oysaki boynuz

OPERA ALBÜMÜ

IDOMENEO

Eser	*Mozart'ın bu operası yedi tablodan mürekkep üç perdelik bir eserdir. Metin: Abbate G. Varesco. İlk defa 29 Ocak 1781 de Münih'de oynanmıştır.*
Şahıslar	*Idomeneo, Girit kralı (tenor). Idamentes, oğlu (soprano). Elektra. Agamemnonun kızı (soprano) Ilia, Priamos'un kızı (soprano). Arbaces, Idomeno'nun dostu (tenor). (Mugannilerin hep si kendi partilerini tam bir virtüozite İle ve koloratur tekniğine uygun Ve ayni zamanda dramatik ifadeden ziyade lirik bir tarzda icra etmek Zorundadırlar.) Bas rahip (tenor). Semadan gelen ses (Bas).*
Mahal	*: Girid adası. Zamanı: truva harbinden sonra kuvvetli bir koro ve bale Küçük orkestra (33 enstrüman). Eserin devamı 2.5 saat.*

MEVZU

Birinci perde, birinci tablo: İlia'nın dairesi. Priamos'un güzel kızı Ilia, Kral Idomeneo'nun esiri olarak Giridde bulunmaktadır. Kralın oğlu Idamentes, Ilia'yı sevmekte ve diğer Truvalı esirlerle birlikte onun da serbest olmasını istemektedir. Fakat Agamemnonun kızı Elektra idamentes'i sevdiği için, gerek Ilia ve gerekse diğer esirlerin serbest bırakılmasının aleyhindedir. Bu sırada Arbaces vasıtasiyle, harpten dönen kralın sahile ayak bastığı haberi gelir.

İkinci tablo : Sahil. Idomeneo sahile çıkmaktadır. Yurduna dönerken şiddetli bir fırtınaya yakalanan kral, fırtınadan kurtulduğu takdirde sahile ayak bastığı zaman ilk gördüğü insanı kurban edeceğini ilâh Poseidon'a söz vermiştir. Kral sahile ayak bastığı zaman ilk defa, ona doğru koşan oğlu Idamentes'i görür.

İkinci perde, üçüncü tablo: Kralın dairesi. Idomeneo'nun bu vaadini yalnız dostu Arbaces bilmektedir. Arbaces'in nasihatına uyan kral, oğlu ile Elektra'yı Argos'a göndermek ister. İhtimal böylece, vaadinden kurtulmuş olacaktır.

Dördüncü tablo : Limanda. Fakat Poseidon işin farkına varır ve tam Idamentes ile Elektra gemiye binecekleri sırada şiddetli bir fırtına çıkartır ve onların binecekleri gemiyi batırır.

Üçüncü perde, besinci tablo : Kralın vaadini, tutmadığından dolayı memleket felâket içindedir. Kıtlık başlar, yangınlar çıkar. Idamentes bu felâketlerle savaşmak için hazırlanır ve tam Ilia ile veda ederken içeriye birdenbire Kral Idomeneo ile birlikte Elektra girer.

Altıncı tablo : Sarayın önündeki meydan. Idomeneo, baş rahiple, vaadini yerine getirmediğini itiraf ederek, memleketi kaplıyan felâketlerin müsebbibinin kendisi olduğunu söyler.

Yedinci tablo: Poseidonun mabedinin önünde. Idamentes savaşta muzaffer olmuştur. Döndüğü zaman babasının Poseidona vermiş olduğu sözü öğrenir. Bunun üzerine kurban olmak üzere mabede gelir. Fakat onun yerine başka birisi de kurban edilebilir. Kalabalığın arasından çıkan Ilia, kendisinin kurban edilmesini ister. Böyle bir sevgiyi gören ilâhlar her ikisini de affederler. Semadan gelen ses bu affı bildirir. Fakat Idomeneo tahtından inip, yerini oğlu ile onu seven İlia'ya bırakacaktır. Halkın coşkun tezahüratı arasında bu mesut çift tahta çıkarlar. Elektra da bu durum karşısında aklını kaçırır.

kulağı fersah fersah geçmişti.

İkinci sergi bir sene sonra gene Dil . Tarih'te acıldı.

Hasan sekiz yasında idi. Büyük bir takdirle karşılandı ve devlet büyüklerinin ilgisini çekti, vaadler aldı. (Hâlâ o vaadlerin tahakkukunu bekle'mektedir). Bu sırada, Hasanın eserleriyle alâkadar olan Amerikalı bir kadın; Mrs. Lawson, Paristen bir mektup yazarak, Galerie Buffa'da bir sergi açmalarının mümkün olduğunu ve Paris sanat çevrelerinin Hasan Kaptanla yakından alâkalandığını anne ve babasına bildirdi,

Bu suretle Hasan Kaptanın şöhretiyle beraber eserleri de millî hudutlarımızın dışına çıkmış oldu. Bu sergi dolayısiyle Paris sanat çevreleri hakikaten küçük Kaptanla alâkadar oldu: La Fonta ne tiyatrosunda hususi bir toplantı tertip edilerek Hasan'ın eserlerinin kritiği yapıldı. Konuşanlar, bu günün modern sanat öncüleri idi.

Hemen bu sırada, 19 Kasım 1952 tarihinde, Amerikanın Ses: Radyosu ikinci Türkçe neşriyatında şu haberi veriyordu:

"Sayın dinleyiciler:

Sekiz yaşlarındaki Türk Ressamı Hasan Kaptan'ın İstanbul, Ankara ve Paris'teki sergilerinden sonra, yeni ve mühim bir sergisi de ayın başından beri New York'ta açılmış bulunmaktadır. New York'taki Türk Haberler Bürosunun tavassutu ile St. Etienne adlı galeride açılmış olan bu sergi hakkında gündelik gazeteler, haftalık mecmualar ve aylık sanat dergileri ciddî ve dikkati celbeden makaleler yazmışlardır. Sergi yüzlerce meraklı kimse tarafından ziyaret edilmiştir.

Amerikada yaşlı başlı, az çok tanınmış ressamlar dahi bir sergide ancak dört, beş resim satabilmeye muvaffak olurlarken Hasan Kaptan'ın iki hafta içinde on taneden fazla tablo satmış olması şayanı dikkattir. Fakat bundan daha mühimi, Hasan Kaptan'ın, resim dünyasına getirdiği, kendine mahsus yenilik ve ilerisi için Türk ve ecnebi yüzlerce kişinin kalbinde yarattığı ümittir.

Hasan Kaptan'ın henüz bir kaç senelik olan ressamlık kariyerini, New York'ta teşhir etmekte olduğu 33 tabloya bakarak Paris empresiyonları ve Anadolu empresiyonları olarak iki kısma ayırmak caizdir. 5 yaşında iken ailesi tarafından Parise götürülen Hasan, müzeleri dolaşmış, Pieasso, Bonnard ve Matisse'in tabloları karşısında uzun uzun durmuş, ve bir aralık heyecana gelerek Rodin tarafından yapılmış olan bir büstü kucaklamış ve öpmüştür.

Hasan Paris'te geçirdiği günlerin hâtırasını, sirkler, cambazhaneler, hokkabazlar, Noel ağaçları, gazino ve müzisyenler olarak gayet kuvvetli kırmızı, yeşil ve mavi yağlı boyalarla kâğıt ve bez üzerine geçirmiştir.

Türkiye'ye dönüşünde, Paris intibaları solmaya başlayan Hasan, mevzularını Anadoludan seçerek, köy düğünleri, sepet satan köylüler, merkebine binmiş yolda giden köylü kadınlar resmetmeğe başlamış ve kullandığı boyaların renkleri ton ve adet itibariyle daha da zenginleşmiştir.

Resme karşı küçük yaşta büyük bir kabiliyet göstermiş olan kimselerin adedi, müzik sahasındakilere nisbeten çok azdır. Mozart ve Haydn gibi daha bir çok 18 inci asır bestekârları genç yaşlarında kendilerini tanıtmaya muvaffak olmuşlardır. Fakat ressamlar arasında harika çocuklara tek tük rastlanılmış ve bunların gençliklerinde yaptıkları eserler ancak kendileri yaşlandıktan ve tanındıktan sonra galerilere yol bulabilmiştir.

Bu cihetten büyük bir avantaj ile sanat hayatına atılmış olan Hasan Kaptan'ın, istikbalin kendisine vadetmekte olduğu muvaffak yet yolunda, azimle çalışmasını ve ilerlemesini temenni ederiz."

Sonra, daha mühim bir şey oldu, meşhur Life mecmuası küçük ressama bir yazısında renkli sayfalar tahsis etti. Hasan Kaptanın önüne, istikbalin ufukları açılmıştı.

Ne yazık ki, sadece ufukları... Maalesef henüz kapılan değil.

Hasan ilk mektebi bitirmiş bulunuyor. Şimdi, bir sanat merkezine gitmesi ve kabiliyetlerini orada geliştirmesi lâzım.

Eğer kanunlar çıkarsa...—T.D.

Musiki

Harika çocuklar

Geçenlerde gazeteler yeni bir harika çocuğumuzdan bahsettiler. Henüz beş yaşında bulunan küçük Beril Meto müzik sahasında vasından umulmıyacak olgunluk göstererek bir Çok besteler yapıyormuş. Beril Meto le bizim "Wunderkind"lerimizin sayısının kaça çıktığım saymıyacağım. Bunlardan İdil Biret ile Suna Kam tanıyoruz. ve her ikisi de şimdi Pariste tahsillerini tamamlamaktadırlar. İnşallah memleketimize hakiki ve yüksek birer müzisyen olarak dönerler ve içeride dışarıda yüzümüzü ağartırlar. Beril Metonun da ayni müsait şartlarda yetişmesini temenni ederiz. Yalnız bu arada şu "Harika çocuklar" mevzua, üzerinde bir lahzacık duruverelim. Mozart'dan beri "Harika çocuk" sıfatı o kadar harcıâlem olmuştur ki' zaman zaman bunun enflâsyonu ile de karşılaşılmıştır. Beethovenin babasının daha çok küçük "yaşta büyük bir müzik dehası gösteren oğlunu bir "harika çocuk" yapıp, Öylece bol para kazanmak istediğini biliyoruz. Onu yetiştirmek için olmadık eziyetlere baş vurmuştur ve ancak Beethovenin karakterindeki bir insan bu eziyetlere göğüs gererek dehasını inkişaf ettirebilmiştir, başka biri olsaydı bu eziyetler karşısında müzikten nefret ederdi. Diğer taraftan müzik karakteri sağlam olmayan bir çok "Harika çocuklar"ın da bir müddet sonra sıra müzisyenleri haline geldiğini müzik tarihi ve hadiseler bize bol bol göstermektedir.

İdil Biret

Harika Çocuk No: I

Meselâ Yehudi Menuhin'i alalım, Henüz beş, altı yaşında iken zamanın en mükemmel bir violonisti olan ve vermiş olduğu konserlerle müzik kabiliyetini bütün dünyaya tastik ettiren Yehudi Menuhin yaşlandıkça kendi şahsında bir "banalite"ye gitmiş ve bugün eski şöhretinden çok şeyler kaybetmiştir. Onu evvelki senelerde Avrupada yaptığı bir konser turnesinde Viyana philharmoniesi ile verdiği bir konserde dinlemiştik. Konserde Paganini'nin konçertosunu ye Lalonun "İspanyol serfonisi"ni çalmıştı. Karşımızda müthiş bir teknikten başka bir şey görmemiştik. Evet, şayanı hay" ret bir teknik ve hepsi o kadar; müzikalite namına hiç bir şey yoktu ve beş altı yaşındaki küçük Yehudi Menuhin'i mumla aramıştık. Bizim "harika çocuklarımız"ın da ileride, işte bu hale düşmelerinden korkuyoruz.

Kaldı ki artık müzik sanatında, daha geniş bir tabir kullanalım, müzik ilminde bu neviden "Harika çocuk" yerine küçük yaştan sağlam ve normal bir müzik tahsili görerek yetişenlere daha fazla kıymet veriliyor. Bunları söylemekle bizim küçük müzisyenlerimizi hor gördüğümüz enlasılmasın. Bilakis bunların yetiştirilmesi için elden gelen gayretin sarfedilmesini dileriz; ancak kulağı hassas olan ve bir enstrümanı çalabilecek kabiliyette bulunan, kendisine göre besteler yapabilen her çocuğumuzu bir Mozart veya bir Beethoven olarak görmek ve bunlara derhal bir "Harika" sıfatını vermek de pek yakışık almıyor Her şeyimizde olduğu gibi bu sıfatı kullan-

Beril Meto
Bir başka harika çocuk

makda da teenni ile hareket etmeliyiz ve bilhassa bu kabiliyetli çocuklarımızın sağlam bir müzik eğitimi görmelerini mümkün kılmalıyız.

Harika çocuk" yerine "hakiki müzisyen" yetiştirsek daha iyi olmaz mı?

Sanat

Eski Türk eserlerinden seyyar sergiler yapılacak

Eski eserler ve müzeler genel müdürlüğü tarafından geçen sene Pariste yapılan Türk Sanat Eserleri Sergisinin Avrupada uyandırdığı alâka hatırlardadır. Bu sergiyi maalesef biz kendi memleketimizde göremedik. Serginin renkli olarak alınmış filmi nihayet İstanbul Arkeoloji Müzesi konferans salonunda gösterildi. 16 milimetrelik bir film olmasına rağmen oldukça güzel olan film pek mahdut bir seyirci zümresi tarafından görüldü. Bunun teksir edilerek bilhassa mekteplerde gösterilmesi çok faydalı olacaktır.

Memnuniyetle öğrendiğimize göre, Müzeler Genel Müdürlüğü Türk sanat eserlerinden mürekkep sergiler tertibini ve memleketin muhtelif şehirle. rinde bu eserlerin teşhirini düşünmektedir.

Eylülde büyük bir festival yapılıyor

İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ile kuruluşunun onuncu yıldönümü münasebetiyle reşitti, senaryo, musiki, roman mükâfatları koyan Yapı ve Kredi Bankası bir halk oyunları festivali tertip ediyorlar.

Eylül ayında İstanbul açık hava tiyatrosunda yapılacak festivale 22 vilâyetimizden — o zamana kadar vilâyetlerde yeni bir değişiklik olmazsa tabiî — seçilecek mahallî ekipler iştirâk edecektir.

İstanbul, müsabakalara, çengi, çifte telli ve köçekçe oyunlarile iştirak ediyor. Ya Ankara? Ankara, festivale iştirak etmiyor, o, müşahit olarak kalacak, çünkü politika oyunları festivale dahil değildir.

Bu festivalin yapılmasına intizaren, İstanbul, her akşam, Siirt, Karadeniz, Konya, İzmir ve Sulukule danslarını Gülhane parkının açık hava salaşlarında seyrediyor. Fakat, Eylül Festivaline yüzden fazla oyuncunun elliye yakın çalgıcı ile iştirak edeceklerini düşünürsek onun ehemmiyeti kendiliğinden anlaşılır. Bu festivalin renkli olarak filmi de alınacak ve konservatuvar arşivlerinde saklanacaktır.

Edebiyat

Cihadı mukaddes

Şair Asaf Halet Çelebi, Adı değmez bir mecmuada, yeni şiir ve uydurma dil aleyhine bir kampanya — af buyurun bir cihâd, hattâ cihâdı mukaddes diyecektik — açmış bulunuyor. İstanbul şiyesiyle yazdığı bir manzumede, Asaf Halet Çeleb şöyle diyor:

Annemin dili — babamın dili — İstanbulumun — Istanbulumun dili — Istanbulumun efendisi — hanımefendisi — sokaklarımın bekçisi — yoğurtcusu, balıkçısı — can dilimi konuşanım — canım benim — ninnilerimi bu dil söyledi — masallarımı bu dil — bu dille duydum türkülerimi — bu dille konuştum, rüyalarımda — bu dille söyletme derûnunda neler var" — bu dille konuttum rüyalarında — bu dille sayıklarım ölürken — ben — eski bir İstanbul çocuğu — rahat bırak beni eşek arım — rahat bırak beni bay Kıvırgıç — bayan ividi — evim — sokaklarım sana yasak — Sen benim değilsin — rüyalarımın harputu — ecem — öcüm — bütün önemlerini kıvançlarını koy çuvalına — başka yaramaz çocukları git korkutmağa — başka kapıya.

Tam bir İstanbullu ağzıyla yazılmış bu manzume, doğrusu pek hoş. Fakat kul hatâdan salim olamaz derler, meselâ, şair, sairlerini bu dille okuduğunu söylüyor. Kabil. O hale Nesimî'nin şu mısraını da okumuş olsa gerektir:

Zerk-ü tezvirin zemanı geçti ey
zahit uyan"

Asaf Halet Çelebi, Adıdeğmez mecmuada yeni şiir ve şairlere hücumlarını "Aforizma" başlığı altında yapıyor. "He" şairnin "aforizma" hakkında galiba malûmatı noksan. Yoksa bir kelimeden fazla olan makalesine bu adı vermezdi. Aforizma, bizim bildiğimiz, ben on kelimeyle yapılır. Bunun için eski İstanbullulular ona "Kelâm.ı Kibar" derlerdi. Asaf Halet Çelebi ise, esas itibariyle haklı olduğu iddalarını, bu mevzua "kazurattan kinaye Skataloji" adını verdiğini söyleyerek kendini suçlu çıkartıyor.

Bunu da "skata" sını çomaklıyor dememek için söylüyoruz, ve gelecek makaleleri için bir başlık tavsiye ediyoruz: Sakatoloji.

Necla Ateş
Türk Lokumu

Dünyadan Haberler

Necla Ateşin yıldızı

Los - Angeles — Pariste Casino de Paris'de şark dansları yaparken Amerikaya gelen ve New.York'un en büyük gece kulüplerinde danseden meşhur Türk Dansözü Necla Ateş "deli milyoner" Abdullah King ile nişanlanıp ayrıldıktan beri şöhretini hergün biraz arttırmaktadır.

Nişanlanmaların, evlenmelerin ve boşanmaların hep reklâm simsarları tarafından ayarlandığı Amerikan perde ve sahne hayatında Necla Ateşin çok usta bir mütehassısa düştüğü anlaşılmaktadır.

Zira şimdi açıklandığına göre Necla Ateşin "deli milyoner" ile olan münasebatı reklâm ajanı tarafından tertiplenmiştir.

Türk dansözü halen Hollywood'da bir film çevirmektedir.

Necla Ateş kendisiyle görüşen gazetecilere Amerikadaki hayatından pek memnun olduğunu söylemiş, hattâ canı istediği zaman Türk yemekleri bile bulduğunu söylemiştir. Dansözün adı Amerikada "Türk Lokumu" dur.

Salzburg festivali biletleri

Salzburg — Salzburg festival idaresinin bildirdiğine göre, ağustos ayında başlıyacak olan festivalin bütün biletleri nisan ayında tamamiyle satılmıştır. Bilindiği üzere, festivalde klâsik operalar ile Hofmannstahl'ın "Jedermann" isimli piyesi temsil edebilecektir.

Milletlerarası altıncı "Busoni - piyano" müsabakası

Roma — Milletlerarası altıncı "Busoni - piyano" müsabakası 25 Ağustosta başlayıp 5 eylülde sona erecektir. Müsabaka üç devreli olacaktır. Müsabakaya katılacak olanlar iki devreyi muvaffakiyetle atlattıktan sonra finale kalacaklar ve finalde muvaffak olana büyük mükâfat verilecektir. Müsabakaya bütün milletlerin piyanistleri davet edilmiştir. Başka bir milletlerarası piyano müsabakasında mükâfat kazanmış olanlar, Busoni müsabakasının birinci devresine girmekten muaf tutulacaklardır. Müsabakanın milletlerarası komitesi şunlardan mürekkep tir: Wilhelm Backhaus, Arturo Benedetti Michelangelo, Paul Baumgartner, Alexander Borowsky. Musabakada bir milyon liret ikramiye dağıtılacak ve birinciye 300.000 liret verilecektir.

Milletlerarası orkestra

Hannover — Genç müzisyenlerin dokuzuncu kongresi sırasında, kongreye iştirak eden muhtelif milletlere mensup müzisyenlerden teşkil edilen "Milletlerarası genç müzisyenler orkestrası"nın verdiği konser fevkalâde muvaffak olmuştur. 80 kişiden mürekkep olan bu orkestranın azaları on muhtelif milletten seçilmişti.

S P O R   A L E M İ N D E

Futbol

Alman Karl Mai
Herkesi süpürdüler

Bir kampanyanın sonu

Kampanya, Türkiye millî futbol takımının Almanya karşısında mağlûbiyetiyle başlamıştı. Takımımız 4 - 1 gibi hiç de hafif olmayan bir farkla yenildiği halde "mütehassıs"lar ileri geri lâflarını söylemiyorlardı.

Sonra Güney Koreyi yendik, sonra Almanyaya tekrar yenildik.

Kampanya o zaman başladı. İlk ateşi hükümetin yarı resmî organı olan Zafer gazetesi yaptı ve onu, irili ufaklı gazeteler takip etti. Hepsi, bütün kabahati idarecilerimizde buluyor, filân yahut falan oynatılsaydı neticenin başka türlü olabileceğini, Almanları pekâlâ yenebileceğimizi söylüyordu. En sert yazılar, Zaferde çıkıyordu. Beden Terbyesi Genel Müdürlüğüne ve onun futbol federasyonuna alabildiğine hücum ediliyor, büyük, alışılmamış puntolarla "mesullerin cezalandırılmaları" isteniliyor, tahkikat bile talep olunuyordu. Bu sırada, İtalyan Parlâmentosuna, bizim gibi diskalifiyeye uğramış İtalyan milli futbol takımının niçin bu hezimete uğradığına dair sual de tevcih edildiği zaman müteanzların eline silâh da geçti. Onlar da bu hususta bir Meclis Tahkikatı istiyor, sporcu milletvekillerini sıkıştırıyor, kendilerine açık mektuplar' yazıyorlardı.

Gerçi işten anlayanlar bunun doğru olmadığım biliyorlardı. Nitekim AKİS, işin başından beri bunun üzerine dikkati çekmek istemiştir. Fakat umumî efkâr bulandırılmakta devam olunuyor, Zaferdeki yaylım ateş daha da şiddetleniyordu.

Zaferin bu kadar celâdet göstermesi, işe bambaşka bir mahiyet verdi. Yoksa bu, bir otokritik miydi? Teşkilât yeni baştan ele alınacak, kanun yoluyla ıslahına gidilecek, aksaklıkları giderilecek, eski zihniyetin yeni devamı olan müessese nihayet rasyonel bir idareye mi kavuşacaktı? Kampanyanın başka bir sebebi olmamak gerekirdi.

Fakat hükümetin gazetesinde eski Futbol Federasyonu Reisi Orhan Şeref Apak'ın imzası görününce anlaşıldı ki bu sefer de mücadele bir esas, bir prensip mücadelesi değil, şahıs kavgası dır. Neşriyatta dikkatle belirtilen husus futbolumuzun niçin kalkınamadığı olmadı. Beden Terbiyesi Genel Müdürü federasyon reisine ne yazmış, o ona ne cevap vermiş, sonra antrenöre kaç paralık tahsisat ayrılmış, oyunculara elbise yaptırılmış mı, yaptırılmamış mı, Turgay oynatılmamalı mıymış, oynatılmalı mı? Bütün bunlar gazete sütunlarına döküldü.

Gerçi federasyonun hali hazır Reisi Ulvi Yenal da, başka kanallardan, bir takım gazeteleri ve gazetecileri elinde tutmuyor değildi. Bu yüzden hücumlar bazı yerlerde zayıflıyor, falsolu sesler de çıkıyordu ama, umumiyetle şahsi davalar, kavgalar ve İhtiraslar, hattâ kinler ön plâna çıkmıştı.

Cephedeki vazifesinden, meşhur tabiriyle "yumurta kapıya geldiğinde" istifa etmek meharetini gösteren Orhan Şeref Apak şimdi, hezimetin, mağlûbiyetin bütün sebebini kendisinin "ayrılmaya mecbur edilişinde" görüyor, sanki bir millî maça hazırlık bir kaç haftanın içinde oluverirmiş gibi feryatlar yükseltiyor ve Demokrat Partinin gazetesinde kendi meselelerini müdafaa ediyordu.

Bu neşriyatın parti yüksek kademelerinde müsbet tesir bırakmadığım hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

Bu sırada İsviçrede

Türkiyede Alman takımı önündeki mağlûbiyetimizin , vesile olduğu polemik sürüp giderken İsviçrede maçlar devam ediyordu. Almanlar, Türkiye ile ikinci maçlarını yapmadan evvel Macarların karşısında perişan olmuşlardı. Fakat bu, bir taktik idi. Antrenör, Macarlara mağlûbiyetin hiç bir şey kaybettirmiyeceğini bildiğin-

den yedek oyunculardan müteşekkil bir takım çıkarmış, fakat iki gün sonra bize karşı bilinen başarılı oyunu göstermişti.

İki takım finallere doğru ilerliyordu. Bunlardan biri turnuvanın — hattâ son senelerin — "harika takım" ı Macaristan, diğeri, büyük bir azim, bilgi ve cesaret gösteren Almanya idi. Bizi açık farkla mağlûp ettiği için üzüldüğümüz Alman takımı Avusturyaya da bir araba dolusu gol attığı zaman gözler açıldı.

Ne oluyordu?

Gerçi Almanyanın da şansı yaver gidiyordu. En tehlikeli rakipler Brezilya ve Uruguay Macaristanın karşısına düşmüş ve Macarlar bunları hem güçlükle, hem de ağır fedakârlıklar pahasına — bir çok oyuncuları sakatlanmıştı — tasfiye edebilmişlerdi. Buna mukabil Almanların oyunları daha kolay geçmiş, takım daha az yorulmuştu.

İşte bu şartlar altında final maçı Almanya ile Macaristan arasında yapıldı ve — spor münekkitlerimizin yenebileceğimizi iddia cüretini gösterdikleri — Almanlar oyunun başında arka arkaya iki gol yedikleri halde bozulmadılar ve neticede sahadan 3 . 2 galip çıkarak 1954 Dünya Futbol Şampiyonu unvanını aldılar.

Gazetelermizde polemik, hâlâ devam ediyordu.

Sönen balon

Ama, kuvvetinden çok kaybetmişti. Bilhassa bizi yenmiş olmaları şahsî gayretlerle bir millî felâket haline getirmeye uğraşılan Almanların, hem de "asrın hârikası" Macarlar karşısında Dünya Şampiyonu olmaları bir bardak suda koparılan fırtınayı sabun köpüğü gibi dağıtıverdi.

Asıl mesele ortada

O mesele kapanmıştır ama, bir başka mesele karşımızda apaçık durmaktadır: Spor davamız ne olacak?

Beden Terbiyesi teşkilâtının, kuruluş itibariyle, bir takım emeklilere iş sahası halinde düşünüldüğü; bu teşkilâtın başına getirilen emeklilerin işten anlamamaları neticesi muhtelif kulüplere mensup "spor simsarları" nın türediği; işlere bunların el attığı ve kendilerine "hayırlı menfaat" sağladıkları; baştan itibaren zihniyetin demokratik memleketlerden ziyade totaliter re jürilerde görülen zihniyet olduğu; o temelin üzerinde yükseltilen binanın bugünün ihtiyaçlarına cevap vermediği bilinmeyen hakikatler değildir.

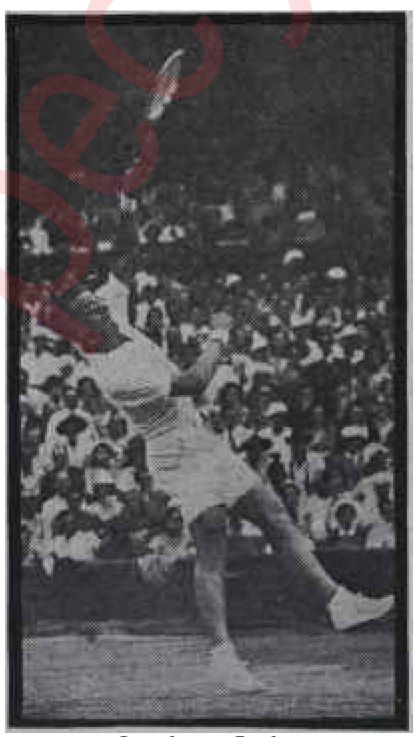
Fakat sen - ben kavgaları binanın çürüklüğünü daima örtmüş, sıkı bir restorasyon lâzım iken, hattâ bir çok şeyi yıkıp yeniden yapmak gerekirken o çatlak duvarlarda badana fırçalarının dolastınlmasiyle iktifa edilmiştir.

Hakikî ihtiyaçlar gözlerden uzak tutulmuştur. Zira hakiki ihtiyaçların karşılanması bir takım kimseleri tedirgin edecek, kurulup giden düzen bozulacak, menfaat sistemleri zarar görecektir.

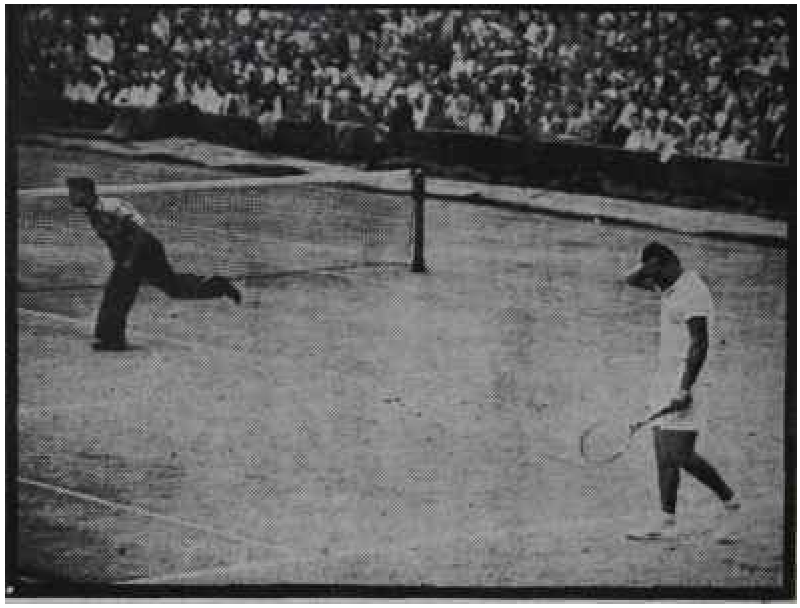
Eğer Almanya karşısında uğranılan ve artık tabii olduğu anlaşılmış bulunan mağlûbiyet bu meselelerin umumî efkâr önünde tartışılmasına yol açsaydı hayrı dokunurdu.

Ama bu defa da şahsî ihtilâflar, parmağın ana davaya basılmasına mâni oldu.

Yazık!

Jaroslav Drobny
Nihayet Şampiyon

Drobny kortta
Aşırı heyecandan mustarip tenisçi

Tenis

Wimbledon'un yeni şampiyonu

Dünyanın en iyi tenisçilerinden biri olan Jaroslav Drobny hayatında en çok arzu ettiği zaferi, Wimbledon tek erkek şampiyonluğunu, tam 11 sene mağlûp olduktan sonra nihayet kazanmış bulunuyor. Wimbledon'a ilk çıktığında genç bir tenisçi olan Drobny bugün orta yaşlı ve mahir bir kurttur.

32 yaşındaki iri yapılı Çekoslovak oyuncu her sayıdan sonra ya gözlüklerini, ya ahunda biriken teri silerek mükemmel oyunu, nefesi ve cüreti ile kuvvetli rakibi Ken Rosewall'ı tam bir mağlûbiyete uğratmıştır. Uzun senelerden beri Wlmbledon'un en güzel finali addedilen bu maçın neticesi şöyledir: 13 - 11, 4 - 6, 6 - 2, 9 - 7.

Drobny'nin zaferi hakikaten beklenilmiyordu. Avustralyalı Rosewall, Drobny'den hem 13 yaş gençti, hem de daha çevikti. Sol vuruşlarını çevirmek, imkânsız gibi bir şeydi. Nihayet en mühimi, Drobny'nin adı "Wimbledon'u kazanamayan oyuncu" olarak çıkmıştı.

Komünist Çekoslavakyaya dönmemek için 1949 da Mısır tâbiiyetine geçen Drobny, Wimbledon'un finalinde üçüncü defa oyunuyordu. Bundan evvel iki kere mağlûp olmuş, amatör tenisin bu en yüksek payesine aşırı heyecanından dolayı biç bir zaman erişemeyeceği herkes tarafından kabul edilmişti.

Fakat, oyun b a ş l a r b a ş l a - maz — ki seyircilerin arasında İsveç Kralı ve Prenses Margaret de vardı — "Baba Drob" ölçülü bir taarruza geçti. Müdafaa sadedinde, ancak yeti-

şebileceği toplara koşuyordu. Drohny'nin kendisine sayı kazandıracak topları evvelden kestirdiği ve vuruşunu ona göre yaptığı seyirciler tarafından hile hissediliyordu.

15 bin seyircinin önünde koca Çek, tam iki buçuk saat müddetle fileye hâkim olmaya çalıştı. Rosewall'in bir kusuru vardı: servisleri zayıftı. Buna mukabil Drobny'nin servisleri, sanki birer yıldırımdı. O kadar ki ekseriya, topun arkasından kendisi bile fileye çıkmak için vakit bulamıyordu.

Fakat bir defa da buldu mu, artık aşılması imkânsız bir duvar haline geliyordu. Mükemmel bir lop'cu olan Rosewall başlangıçta yüksek toplarla bir iki sayı elde etti, fakat hemen akabinde kurnaz Çek bunları da ya yerden, ya havadan çevirmeye başladı.

Drobny'nin smaç'ları fevkalâdeydi. Servislerde nadiren sayı yapıyordu, fakat öyle ustalıkla oynuyordu ki Rosewall'in çevirişleri daima onun lehine neticeleniyordu. Rakibini ekseriya kortun gerisinde tutuyordu ki, bu fevkalâde mühimdi. Zira Rosewall, tehlikeli bir file oyuncusuydu.

Her iki oyuncunun taraftarları, nefes almaktan çekinerek topu gözlerile takip etmeğe çalışıyor, Drobny ve Rosewali ise her sayı için canla başla uğraşıyorlardı. Oyun son derece heyecanlı oluyordu.

Bu sırada İsveç Kralı Gustav VI, Prenses Margaret ve Kent düşesi, Drobny'nin arkasına gelen şeref locasına girdiler. Çekoslavakyalı bu sırada servis atacaktı. Durdu ve gelenleri selâmladı.

Birinci set, bir bakıma oyunun akibetini tayin etti. Eğer Drobny, uzun mücadeleden mağlûp çıksaydı, o meşhur sinirleri mutlaka bozulur, heyecanlanır, maçı verirdi. Galip çıktı.

Geym'ler birbirini takip ediyor, iki tanesini üstüste almak nasip olmuyordu. Onuncu, on üçüncü, on dördüncü, yirmi ikinci geym'ler gelip geçti. Son derece kritik vuruşlar yapılıyordu. Drobny seti 13 . 11 aldı. Artık bozulmasına imkân kalmamıştı. İkinci seti 4 . 6 vermekle beraber üçüncüyü rahat bir şekilde 6 - 2 aldı. Son set biraz daha çekişmeli geçtiyse de koca Çek onu da 9 - 7 kazandı. Bu suretle Wimbledon'un tek erkekler şampiyonu oluyordu.

Drobny, kupasını Kent Düşeşinin elinden aldı. Bu sırada söylediğine göre, profesyonel olmak niyetinde değildir. Beş sene evvel Amerikalı Ted Schroeder'e gene gene böyle bir final maçında mağlûp olduğu zaman amatörlüğü bırakmak üzereydi. Fakat şimdi malî işlerini yoluna koymuştur, karısına, Londradaki evine ve tenisine hasredecek vakti vardır; üstelik aile eylülde bir de bebek beklemektedir. Koca Çek, bundan sonra Wimbledonda kupayı kazanmak için değil, zevki için oynayacağını bildirmiştir.

Rosewall'e gelince, korttan çıkarken ağlayacak gibiydi. Fakat genç olduğundan ümidini kesmiş değildir. Unutmamalı ki Drobny, Wimbledon'a ilk çıktığı zaman Ken Rosewall üç yaşında bir çocuktu.

Avustralyalı ikinci defa olarak Wimbledon'da mağlûp olmaktadır. Buna rağmen onun da halen dünyanın en iyi tenisçilerinden biri olduğunda şüphe yoktur. Zaten Avustralya dünya tenis pazarının şimdilik en iyi imalâtçısıdır. Şampiyonlar arasında, senelerdir en mümtaz mevkileri hep Avustralyalılar işgal etmektedir. Gelip geçmiş teniscilerin en meşhuru Tilden'i yetiştiren Amerika, bu mazhariyeti elinden kaçırmıştır.

OKUYUCULARDAN MEKTUPLAR

Kadınlar Arasında" sayfanızda kıymetli yazar Perihan Parla'nın kalemiyle aksettirdiğiniz içtimaî yara içimizde katmerleşen ıstırabın bir maskeşi olmuştur. Bu cemiyetin ferdi olarak yazarın "İMDAT"ına koşamazsak dahi sesinize ses katmak isteriz.

Başkentin seçkin kimseleri sinesinde barındıran bir semtinde oturmaktayım. Evimin civarında haftada iki gün pazar kurulur. Tuna caddesi bir baştan bir başa, sırtına küfesini sarmıs irili ufaklı hamallarla dolar taşar Başı bos bırakılan bu küfelilerin arasına ne idüğü belirsiz küfesizler de karışır Her geçen insanın, adım başına yolu kesilir. Hele bir kadın veya mektepli bir kız geçerse vay başına geleceklere... O zaman uzanan paslı dillere eller de karışır. Şayet bir yabancı pazara gelirse otomobili karasinekler gibi ihata edilir. Hülâsa bu pazarlar, cemiyetin bir aynası ise işte size bir örnek! Bu saygısızlığın, bu lâubaliliğin sebepleri çok ve çetrefil olmakla beraber ben bir kısmını ele alacağım.

Son yıllarda bize ariz olan hastalıklardan biri de "nemelâzım" dır. Yukarda sıraladığım çirkin bolleri gören herkes ya görmemezlikten gelmekle veyahutta sadece bakarak geçip gitmektedir. Bırakalım müdahaleyi, hiç değilse emniyete memur kimselerin dikkat nazarını olsun çeken yok.

Buna benzer haller yurdun her köşesinde ve bilûmum taşıtlarda ve topluluklarda olagelmektedir. Bunun için tek çaremiz saygısızlıkla mücadeledir. Bu islerde geç dahi kalınmıştır. Buna rağmen her namuslu vatandaş bu neviden bası boş, hoyrat kimselerle mücadeleyi göze almadıkça ve bu is sosyal ve nizamlı bir hale konmadıkça kadınlarımızın, kızlarımızın hayatını emniyette hissetmemize imkân yok. tur. Arzettiğim gibi bir sosyete, bahse konu hoyratların bile bu mücadeleye katılmasını sağlayabilir:

Vaktiyle öğretmeni olduğum bir sınıfta çok eşya çalınmaya başladı. Faili biliyordum. Fakat bunu teshir ve tecziyeden ziyade mesul duruma sokmayı düşündüm. Sınıfta mümessil yaptım, her şey önlenmiş oldu.

Sapan demiri hırsızının hikâyem malûm; köyün sapan demirlerini çalan kimseyi köylü, bu demirlerin muhafazasına ve korunmasına memur eder. Vakit gelip çatınca karısı:

— Haydi herif iş basına der.

Adam da:

— Bre hanım ben buradayım, demirler de yerinde durur, der.

Hülâsa; içtimai bünyeyi teşkil eden fertlerin kötü meyillerinden bile faydolanma mümkündür. Yeter ki teşkitatlanalım. Bu nemelâzımcılığa bir son verelim ve saygısızlıkla mücadele için milletçe seferber olalım. Her şeyi ağır müeyyidelerden. Meclisten çıkacak kanunlardan beklemiyelim. Zira kanun korkusu şahadetle kaimdir. Bundan başka maarifimizin nurundan pedagog ve psikologlarımızın duygu düşünce ve tatbikatlarını da dileyelim.

Ahlâk düşkünlerinin ceza korkusundan ziyade muhitten müteessir olaçaklarını gözden uzak bulundurmamak lâzımdır.

Artık alev bacayı sarmıştır. Buyurduğunuz gibi "seri halindeki vakaları hiç bir suretle küçümsemek caiz değildir."

Saygılar.

Asım Aral — Ankara

Akisi, ilk sayısından itibaren büyük bir zevk ve lezzetle takip etmekteyim.

Sadece ben değil, bir çok arkadaşım da mecmuanızın hakikî birer tiryakisi kesilmiş bulunuyor.

Size bu satırları, AKİS'in 8 inci sayısında "Kendi Aramızda" sütununuzu okuduktan sonra yazmaya karar verdim Zira Ankarada Cihad Baban ile Cevdet Perin ve Metin Toker arasında cereyan eden muhavere bir çok defa da, bizim kendi aramızda geçmiştir. Bazılarımız AKİS'i Demokrat Partiyi "kollamak", bazılarımız Cumhuriyet Halk Partisini "desteklemek" le itham etmişizdir. Hattâ öylelerimiz olmuştur ki aynı sayıdaki bir yazınızdan dolayı sizi su taraflı, bir başka yazınızdan dolayı da bu taraflı bulmuştur.

Bir mecmua hakkında hükme varmak için, dediğiniz gibi, biraz zamanın geçmesi lâzımdır. Bu zaman geçmiştir.

Sizi, başladığınız gibi devam etmeye muvaffak olduğunuzdan dolayı emnu gönülden tebrik ederim AKİS'in ilk sayısından son sayısına kadar havasında en ufak bir değişiklik olmamıştır.

Kim ne derse desin, okuyucu AKİS hakkındaki fikrini vermistir: Medenî bir mecmua!

Sevim Engin — İstanbul

Güzel Sanatlar Matbaası - Ankara